

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü

Özel Hukuk Anabilim Dalı

TÜRK HUKUKUNDA ANONİM ORTAKLIKTA DENETİM KOMİTESİ VE DENETİMİN İŞLEVİ

Nihan Ece HASARPA

Yüksek Lisans Tezi

Ankara, 2019

TÜRK HUKUKUNDA ANONİM ORTAKLIKTA DENETİM KOMİTESİ VE DENETİMİN İŞLEVİ

Nihan Ece HASARPA

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
Özel Hukuk Anabilim Dalı

Yüksek Lisans

Ankara, 2019

KABUL VE ONAY

Nihan Ece HASARPA tarafından hazırlanan "Türk Hukuku'nda Anonim Ortaklıkta Denetim Komitesi ve Denetimin İşlevi" başlıklı bu çalışma, 12/09/2019 tarihinde yapılan savunma sınavı sonucunda başarılı bulunarak jürimiz tarafından Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

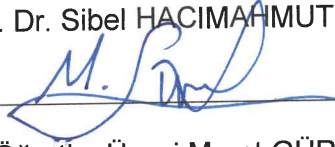
Prof. Dr. Asuman TURANBOY (Jüri Başkanı)

Doç. Dr. Sibel HACİMAHMUTOĞLU (Danışman)

Doç. Dr. Sibel HACİMAHMUTOĞLU (Üye)

Dr. Öğretim Üyesi Murat GÜREL (Üye)

Bu tez çalışmasında Sayın (Unvanı, Adı ve Soyadı) Ortak Danışman olarak görev almıştır.

Yukarıdaki imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

Prof. Musa Yaşar SAĞLAM

Enstitü Müdürü

YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI

Enstitü tarafından onaylanan lisansüstü tezimin tamamını veya herhangi bir kısmını, basılı (kağıt) ve elektronik formatta arşivleme ve aşağıda verilen koşullarla kullanıma açma iznini Hacettepe Üniversitesine verdiğimi bildiririm. Bu izinle Üniversiteye verilen kullanım hakları dışındaki tüm fikri mülkiyet haklarım bende kalacak, tezimin tamamının ya da bir bölümünün gelecekteki çalışmalarda (makale, kitap, lisans ve patent vb.) kullanım hakları bana ait olacaktır.

Tezin kendi orijinal çalışmam olduğunu, başkalarının haklarını ihlal etmediğimi ve tezimin tek yetkili sahibi olduğumu beyan ve taahhüt ederim. Tezimde yer alan telif hakkı bulunan ve sahiplerinden yazılı izin alınarak kullanılması zorunlu metinleri yazılı izin alınarak kullandığımı ve istenildiğinde suretlerini Üniversiteye teslim etmeyi taahhüt ederim.

Yükseköğretim Kurulu tarafından yayınlanan **“Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge”** kapsamında tezim aşağıda belirtilen koşullar haricince YÖK Ulusal Tez Merkezi / H.Ü. Kütüphaneleri Açık Erişim Sisteminde erişime açılır.

- Enstitü / Fakülte yönetim kurulu kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren 2 yıl ertelenmiştir. ⁽¹⁾
- Enstitü / Fakülte yönetim kurulunun gerekçeli kararı ile tezimin erişime açılması mezuniyet tarihimden itibaren ay ertelenmiştir. ⁽²⁾
- Tezimle ilgili gizlilik kararı verilmiştir. ⁽³⁾

Nihan Ece HASARPA

¹“Lisansüstü Tezlerin Elektronik Ortamda Toplanması, Düzenlenmesi ve Erişime Açılmasına İlişkin Yönerge”

- (1) Madde 6. 1. Lisansüstü teze ilgili patent başvurusu yapılması veya patent alma sürecinin devam etmesi durumunda, tez **danışmanın** önerisi ve **enstitü anabilim dalının** uygun görüşü üzerine **enstitü** veya **fakülte yönetim kurulu** iki yıl süre ile tezin erişime açılmasının ertelenmesine karar verebilir.
- (2) Madde 6. 2. Yeni teknik, materyal ve metotların kullanıldığı, henüz makaleye dönüşmemiş veya patent gibi yöntemlerle korunmamış ve internetten paylaşılması durumunda 3. şahıslara veya kurumlara haksız kazanç imkanı oluşturabilecek bilgi ve bulguları içeren tezler hakkında tez **danışmanın** önerisi ve **enstitü anabilim dalının** uygun görüşü üzerine **enstitü** veya **fakülte yönetim kurulunun** gerekçeli kararı ile altı ayı aşmamak üzere tezin erişime açılması engellenebilir.
- (3) Madde 7. 1. Ulusal çıkarları veya güvenliği ilgilendiren, emniyet, istihbarat, savunma ve güvenlik, sağlık vb. konulara ilişkin lisansüstü tezlerle ilgili gizlilik kararı, **tezin yapıldığı kurum** tarafından verilir *. Kurum ve kuruluşlarla yapılan işbirliği protokolü çerçevesinde hazırlanan lisansüstü tezlere ilişkin gizlilik kararı ise, **ilgili kurum ve kuruluşun önerisi** ile **enstitü** veya **fakültenin** uygun görüşü üzerine **üniversite yönetim kurulu** tarafından verilir. Gizlilik kararı verilen tezler Yükseköğretim Kuruluna bildirilir.
- Madde 7.2. Gizlilik kararı verilen tezler gizlilik süresince enstitü veya fakülte tarafından gizlilik kuralları çerçevesinde muhafaza edilir, gizlilik kararının kaldırılması halinde Tez Otomasyon Sistemine yüklenir.

* Tez **danışmanın** önerisi ve **enstitü anabilim dalının** uygun görüşü üzerine **enstitü** veya **fakülte yönetim kurulu** tarafından karar verilir.

ETİK BEYAN

Bu çalışmadaki bütün bilgi ve belgeleri akademik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi, görsel, işitsel ve yazılı tüm bilgi ve sonuçları bilimsel ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu, kullandığım verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı, yararlandığım kaynaklara bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunduğumu, tezimin kaynak gösterilen durumlar dışında özgün olduğunu, Tez Danışmanının **Doç. Dr. Sibel HACİMAHMUTOĞLU** danışmanlığında tarafımdan üretildiğini ve Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Yazım Yönergesine göre yazıldığını beyan ederim.

Nihan Ece HASARPA

ÖZET

HASARPA, Nihan Ece. *Türk Hukukunda Anonim Ortaklıkta Denetim Komitesi ve Denetimin İşlevi*, Yüksek Lisans Tezi. Ankara, 2019.

Türk Anonim Şirketler Hukuku'nda monist yapılı bir yönetim kurulu yapısının belirlenmesinin sonucunda ve globalleşen kurumsal yönetim kavramı çerçevesinde ortaya çıkan denetim komitesi ve denetim işlevi; Türk Ticaret Kanunu, Sermaye Piyasası düzenlemeleri, Türk Bankacılık hukuku ile birlikte diğer hukuk sistemleriyle karşılaştırılarak ele alınmaktadır.

Bu kapsamda öncelikle yönetim kurulu sistemleri ve yönetim kurulunun şirket ile ilişkileri ele alınmış, sonrasında kurumsal yönetim kavramı ve temel ilkeleri incelenmiştir. İşbu Çalışmanın ana konusu olan denetim komitesinin tarihsel süreçteki ortaya çıkışından günümüzdeki konumuna kadarki süreç ve konumu, diğer hukuk sistemleri ile birlikte değerlendirilmekte olup en son bölümde ise seçilen on farklı şirketin denetim komitesi çalışma yönergeleri karşılaştırılarak ideal çalışma yönergelerinin nasıl olması gerektiği tartışılmaktadır.

Anahtar Sözcükler

Yönetim Kurulu, Sistemler, Kurumsal Yönetim, Denetim, Komiteler

ABSTRACT

HASARPA, Nihan Ece. *Audit Committee in Turkish Corporation Law and Function of Audit*. Master's Thesis, Ankara, 2019.

The audit committee and audit function, which emerged as a result of the determination of a monist structure board structure in Turkish Joint Stock Companies Law and within the framework of the globalizing corporate governance concept, are discussed by comparing them with the Turkish Commercial Code, Capital Markets regulations, Turkish Banking Law and other legal systems.

In this context, the board systems and the relations of the board with the company are discussed and afterwards, the concept and basic principles of corporate governance are examined. The process and position of the audit committee, from its emergence to its current position, which is the main subject of this Study, are evaluated together with other legal systems. In the last section of this study, how to prepare an ideal audit committee's guidelines is discussed by comparing the audit committee's guidelines of the ten selected companies.

Keywords

Board, Board Systems, Corporate Governance, Audit, Committees

İÇİNDEKİLER

KABUL VE ONAY.....	i
YAYIMLAMA VE FİKRİ MÜLKİYET HAKLARI BEYANI.....	ii
ETİK BEYAN.....	iii
ÖZET.....	iv
ABSTRACT.....	v
KISALTMALAR	v
GİRİŞ.....	5
1. BÖLÜM: HUKUK SİSTEMLERİNDE YÖNETİM KURULUNA İLİŞKİN GENEL HUSUSLAR	5
1.1. YÖNETİM KAVRAMI VE YÖNETİM KURULU SİSTEMLERİ.....	5
1.1.1. Yönetim Kavramı.....	5
1.1.2. Yönetim Kurulu Sistemleri	5
1.1.2.1. Monist sistem (Esnek Kurul Sistemi - Board System-Verwaltungsrasystem)	5
1.1.2.2. Düalist Sistem	5
1.1.2.3. Tercihli Sistem	5
1.2. GENEL KURUL VE YÖNETİM KURULU ARASINDAKİ İLİŞKİLERE YÖNELİK KURAMLAR.....	5
1.3. ANONİM ŞİRKET VE YÖNETİM KURULU ÜYELERİ ARASINDAKİ HUKUKİ İLİŞKİNİN NİTELİĞİ	5

2. BÖLÜM: KURUMSAL YÖNETİM İLKELERİNE GENEL BAKIŞ.....	5
2.1. KURUMSAL YÖNETİM.....	5
2.2. KURUMSAL YÖNETİM İLKELERİ	5
2.2.1 Adillik İlkesi	5
2.2.2 Sorumluluk İlkesi	5
2.2.3. Şeffaflık İlkesi	5
2.2.4. Hesap Verebilirlik	5
3. BÖLÜM: DENETİM KOMİTESİ.....	5
3.1. KOMİTE KAVRAMI VE KOMİTELERİN OLUŞTURULMASI	5
3.2. DENETİM KOMİTESİ KAVRAMININ ORTAYA ÇIKIŞI VE SÜREÇ İÇERİSİNDE GELİŞİMİ	5
3.2.1. SEC (Menkul Kıymetler Komisyonu) Kararı (1940).....	5
3.2.2. Cohen Komisyon Raporu (1978).....	5
3.2.3. NCFER (Hileli Finansal Raporlamaya İlişkin Ulusal Komisyon) - Treadway Komisyon Raporu (1987).....	5
3.2.4. COSO (Organizasyonları Destekleme Komitesi) – ICIF (İç Kontrol Bütünleştirilmiş Sistem) Raporu (1992).....	5
3.2.5. Cadbury Raporu (1992).....	5
3.2.6. POB (Halka Açık Şirketler Gözetim Kurulu) Raporları (1993 ve 1995).....	5
3.2.7. Blue Ribbon Komisyon Raporu ve Komite Önerileri (1999) .	5
3.2.8. Sarbanes Oxley Yasası (2002).....	5

3.3. DENETİM KOMİTESİNİN OLUŞTURULMASINDA İÇ YÖNERGE VE YETKİ DEVRİ	5
3.4. DENETİM KOMİTESİNİN OLUŞTURULMASI VE BAĞIMSIZ ÜYE KAVRAMI.....	5
3.4.1. Denetim Komitesinin Oluşturulması.....	5
3.4.1.1. Denetim Komitesi Üye Sayısı.....	5
3.4.1.2. Denetim Komitesi Üyelerinin Nitelikleri.....	5
3.4.1.2.1. Bağımsız Yönetim Kurulu Üyeliği	5
3.4.1.2.2. İcrai Faaliyette Bulunmayan Yönetim Kurulu Üyeliği	5
3.4.2. Denetim Komitesinin Görev Ve Yetkileri	5
3.4.2.1. Mali tablo, plan ve ilgili belgelerin gözetim ve değerlendirilmesi.....	5
3.4.2.2. Dış denetim yapacak kuruluşun seçilmesi, gözetim ve değerlendirilmesi.....	5
3.4.2.3. İç denetime ilişkin sistem oluşturulması, gözetim ve değerlendirilmesi.....	5
3.4.3. Denetim Komitesi Toplantıları Ve Üyelerin Görev Süresi	5
3.4.3.1. Denetim Komitesi Toplantıları	5
3.4.3.2. Denetim Komitesi Üyelerinin Görevi Süresi	5
3.4.4. Denetim Komitesi Oluşturulmamasının Sonuçları	5
3.4.5. Denetim Komitesi Çalışma Esasları	5
3.4.6. Denetim Komitesinin Şirket İle Arasındaki İlişki	5
3.4.6.1. Denetim Komitesinin Yönetim Kurulu ile İlişkisi.....	5

3.4.6.2. Denetim Komitesinin iç denetçiler ile arasındaki ilişki	5
3.4.6.3. Denetim Komitesi ile Bağımsız Denetçiler Arasındaki İlişki.	5
3.4.7. Bankacılık Kanunu Kapsamında Denetim Komitesi.....	5
4. BÖLÜM: ÖRNEK SEÇİLEN ŞİRKETLERİN DENETİM KOMİTESİ	
ÇALIŞMA ESASLARININ KARŞILAŞTIRILMASI.....	5
4.1. ÖRNEK SEÇİLEN ŞİRKETLER.....	5
4.1.1. Türkiye Petrol Rafinerileri A.Ş.....	5
4.1.2. Ford Otomotiv Sanayi A.Ş	5
4.1.3. Arçelik A.Ş.	5
4.1.4. ASELSAN Elektronik Sanayi ve Ticaret A.Ş.....	5
4.1.5. Türk Telekomünikasyon A.Ş.	5
4.1.6. ENKA İnşaat ve Sanayi A.Ş	5
4.1.7. Pegasus Hava Taşımacılığı A.Ş.	5
4.1.8. Anadolu Efes Biracılık ve Malt Sanayi A.Ş.....	5
4.1.9. Migros Ticaret A.Ş.....	5
4.1.10. Selçuk Ecza Deposu Ticaret ve Sanayi A.Ş.	5
4.1.11. BİM Birleşik Mağazalar A.Ş.	5
4.2. İNCELENEN ŞİRKETLERİN DENETİM KOMİTELERİNİN	
KARŞILAŞTIRMASI	5
4.3. DENETİM KOMİTESİ ÇALIŞMA ESASLARININ DÜZENLENMESİ	5
SONUÇ	5

KAYNAKÇA.....5

EK 1. ORİJİNALLİK RAPORU 5

EK 2. ETİK KOMİSYON MUAFİYET FORMU 5

KISALTMALAR

AAA	: The American Accounting Association/ Amerika Muhasebeciler Birliği
AB	: Avrupa Birliği
ABD	: Amerika Birleşik Devletleri
a.g.e	: adı geçen eser
a.g.m.	: adı geçen makale
AICPA	: American Institute of Certified Public Accountants/ Amerika Sertifikalı Kamu Muhasebecileri Enstitüsü
AMEX	: The American Stock Exchange/ Amerikan Borsası
ASB	: Auditing Standart Board/ Denetim Standartları Kurulu
Batider	: Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi
BDDK	: Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu
bkz.	: Bakınız
BİST	: Borsa İstanbul A.Ş.
C	: Cilt
COSO	: Committee of Sponsoring Organization/ Organizasyonları Destekleme Komitesi
EC	: European Council
Ed.	: Edition
EU	: European Union
FEI	: The Financial Executives Institute/ Finansal Yöneticiler Enstitüsü

IIA	: The Institute of Internal Auditors/ İç Denetçiler Enstitüsü
IIARF	: The Institute of Internal Auditors Research Foundation/ İç Denetçiler Enstitüsü Araştırma Kurumu
İMKB	: İstanbul Menkul Kıymetler Borsası
KAP	: Kamuyu Aydınlatma Platformu
KYİ	: Kurumsal Yönetim İlkeleri
KYT	: Kurumsal Yönetim Tebliği (II-17.1)
m	: madde
NAA	: The National Association of Accountants/ Ulusal Muhasebeciler Birliği
NACD	: National Association Corporate Directors/ Ulusal Kurumsal Yöneticiler Birliği
NASD	: The National Association of Securities Dealers/ Ulusal Menkul Kıymetler Yatırımcıları Derneği
NASDAQ	: National Association of Securities Dealers Automated Quotations/ Ulusal Menkul Kıymetler Yatırımcıları Otomatik Bilgi Ağı
NCFFR	: National Commission on Fraudulent Financial Reporting/ Hileli Finansal Raporlamaya İlişkin Ulusal Komisyon
No	: Numara
NYSE	: New York Stock Exchange/ New York Menkul Kıymetler Borsası
OECD	: Organisation for Economic Cooperation and Development/ Ekonomik Kalkınma ve İşbirliği Örgütü
par.	: Paragraf
POB	: Public Oversight Board/ Halka Açık Şirketler Gözetim Kurulu

RG	: Resmi Gazete
S	: Sayı
s.	: Sayfa
SEC	: Securities and Exchange Commussion/ Menkul Kıymetler Komisyonu
SOX	: Sarbanes Oxley Act / Sarbanes Oxley Yasası
SPK	: Sermaye Piyasası Kurulu
TTK	: 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu
TÜSİAD	: Türkiye Sanayici ve İşadamları Derneği
vb.	: ve benzeri
vd.	: ve devamı
Vol.	: Volume/Cilt

GİRİŞ

Anonim şirketler hukuku kapsamında doktrin ve farklı ülkelerdeki uygulamalarda yönetim kurulunun oluşturulması ve faaliyetlerine ilişkin temelde monist ve düalist olarak iki farklı sistemin mevcut olduğu ancak tercihli sistem adı verilen bir üçüncü sistemin de ortaya çıkarak bazı ülkelerde uygulanmaya başlandığı görülmektedir.

Bu sistemlerin temel farkı olarak yönetim kurulu bünyesinde “gözetim kurulunun” ayrı bir organ olarak örgütlenip örgütlenmediği oluşturmaktadır. Gözetim kurulunun ayrı bir organ olmadığı monist sistemlerde, gözetim kuruluna atfedebilecek görevlerin yerine getirilmesinde yönetim kurulu kendi bünyesinde oluşturacağı komitelerden destek alabilecektir. Yönetim kurulu bünyesinde oluşturulan ve monist sistemlerdeki gözetim faaliyetini yerine getiren en önemli komitelerden birisi de denetim komitesidir.

Kurumsal yönetimde en önemli ve sistemin ayakta kalmasını sağlayan faktörlerden bir tanesi, kurumsal denetim mekanizmasının sağlıklı bir biçimde çalışmasıdır. Denetimin tam anlamıyla sağlanamadığı 20. Yüzyıl başlarında Avrupa’da birçok ekonomik skandal ve şirketlerde iflas gibi durumlar yaşanmış, bu durumlar sonucunda ise denetimin önemi daha net bir biçimde anlaşılmıştır.

Denetim, kurum veya kuruluşların yapısına bağlı olarak değişiklik gösterebilmektedir. Ülkemizde sıklıkla kullanılmakta olan iç denetim mekanizması ve bağımsız denetim işlemleri, şirketlerin daha yasalara uygun, daha bilinçli ve daha doğru varlığını sürdürmesi bakımından son derece önemlidir. Çalışmamızda genel olarak hukuk sistemleri, bu sistemlerin uygulanışı ve şirketlerde denetimin etkilerine detaylı bir biçimde yer verilmektedir.

Bu nedenlerle, işbu çalışma kapsamında sadece Türk Hukuk Sistemi incelenmemiş; diğer hukuk sistemlerinde yer alan ilgili düzenleme ve uygulamalar, Türk Hukuk Sistemi ile karşılaştırılmak suretiyle ele alınmıştır.

Türk hukuk sisteminde denetim komitesinin isimlendirilmesi konusunda hem kendi içerisinde hem yabancı hukuk sistemlerinden bir ayırık durum mevcuttur. Bu kapsamda söz komite komite, gerek yabancı hukuk sistemlerindeki düzenlemelerde gerekse TTK'nın 367. maddesinde "Denetim Komitesi" olarak kullanılmaktaysa da SPK tarafından çıkartılan 03.01.2014 tarih ve Seri II ve No:17.1 sayılı Kurumsal Yönetim Tebliği'nde ise "Denetimden Sorumlu Komite" olarak adlandırılmaktadır. İşbu çalışma kapsamında "denetimden sorumlu komite" yerine "denetim komitesi" ifadesi kullanılacaktır.

İşbu çalışma kapsamında, öncelikle yönetim kurulu sistemleri ve bu sistemlerin etkileri üzerinde durulacak olup Yönetim Kurulu bünyesinde oluşturulan Komitelerinden biri olan Denetim komitesinin 1940'lı yıllardan bugüne kadarki süreçteki gelişimi mihenk taşı kabul edilen temel düzenlemeler çerçevesinde değerlendirilecek olup denetim komitesinin temel unsurları hem Türk Ticaret Kanunu hem de Sermaye Piyasası Mevzuatı sınırlarında ele alınacak olup genel kapsamda komiteye ilişkin düzenlemeler değerlendirilecektir.

Bu çalışmanın son bölümünde ise seçilen 10 şirketin denetim komitesi çalışma esasları incelenecek ve inceleme sonuçları karşılaştırılacak olup iyi bir denetim komitesi çalışma esasında bulunması gereken unsurlara yer verilmiştir.

1. BÖLÜM

HUKUK SİSTEMLERİNDE YÖNETİM KURULUNA İLİŞKİN GENEL HUSUSLAR

1.1. YÖNETİM KAVRAMI VE YÖNETİM KURULU SİSTEMLERİ

1.1.1. Yönetim Kavramı

Yönetim kurulunun kurumsal yönetim ilkelerine olan bağının ortaya konulabilmesi ve yönetim kurulu altında oluşturulan denetim komitelerine ilişkin bir değerlendirme yapılabilmesi adına öncelikle yönetim kavramının bir tanımı yapılmalıdır.

Yönetim, yetki ve görevi içeren bir çatı bir kavram olarak değerlendirilmekte ve bu husus 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'nun¹ 365., 367. ve 374. maddelerinde de düzenlenmektedir. Bu kapsamda yetki hususu, yönetim kavramının alt birimi olarak kabul edilmekte bu konuda “dar anlamda yetki” ve “geniş anlamda yetki” olarak iki (2) yaklaşım görülmektedir.²

1.1.2. Yönetim Kurulu Sistemleri

Anonim şirket hukuku kapsamında doktrin ve farklı ülkelerdeki uygulamalara bakıldığında, yönetim kurulunun oluşturulması ve faaliyetlerine ilişkin temelde

¹ 13.01.2011 tarihinde kabul edilen ve 14.02.2011 tarih ve 27846 no.lu Resmi Gazete’de yayınlanan 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu.

² AKDAĞ GÜNEY, Necla: 6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu’na Göre Anonim Şirket Yönetim Kurulu, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2012, s.45.

monist ve düalist olarak iki farklı sistemin mevcut olduğu ancak tercihlili sistem adı verilen bir üçüncü sistemin de ortaya çıkarak bazı ülkelerde uygulanmaya başlandığı görülmektedir.³

Yönetim kurulunun oluşturulması ve faaliyetlerinin yürütülmesine ilişkin sistemler arasındaki temel fark “gözetim” görevine ilişkin olup bu çerçevede gözetim görevinin kim veya hangi oluşum tarafından yerine getirileceği konusunda ortaya çıkmaktadır.⁴

Bu kapsamda yönetim kurulunun oluşturulması ve faaliyetlerini yürütmesine ilişkin yapılacak sistem seçiminde amaçlanan anonim şirketin faaliyette bulunduğu ülkenin sosyo-ekonomik durumu çerçevesinde, bahsi geçen şirketin iktisadi olarak güçlenmesinin sağlanması ve yönetiminin etkinliğinin en üst seviyeye taşınmasıdır.⁵ Yönetim organının yapısı ve yetkisine ilişkin olarak geliştirilen bu sistemler, kurumsal yönetim kapsamında şirketler için bir tercih hakkı ortaya koymaktadır.⁶

³ TEKİNALP, Ünal: Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2013, s.183.

⁴ PULAŞLI, Hasan: Şirketler Hukuku Genel Esaslar, Adalet Yayınevi, Ankara, 2013, s.425.

⁵ DOĞAN, Beşir Fatih: Yeni Türk Ticaret Kanunu'na göre Anonim Şirket Yönetim Kurulu'nun Organizasyonu ve Yönetim Yetkisinin Devri, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2011, s.23.

⁶ KIRCA, İsmail/ ŞEHİRALİ ÇELİK, Feyzan Hayal/ MANAVGAT, Çağlar: Anonim Şirketler Hukuku, C.1, Temel Kavram ve İlkeler, Kuruluş, Yönetim Kurulu, Ankara, 2013, s.395.

1.1.2.1. Monist sistem (Esnek Kurul Sistemi⁷ - *Board System-Verwaltungsrasystem*⁸)

Monist sistem, özellikle Anglo-Amerikan Hukuk Sisteminde faaliyette bulunan anonim şirketler tarafından kullanılan bir yapı olmakla birlikte⁹ İsviçre, İngiltere ve Türk Hukuku'nda da kullanılmaktadır¹⁰.

Bu sistemin uygulandığı şirketlerde yönetim kurulu üyeleri, anonim şirketin diğer zorunlu organı olan genel kurulu tarafından seçilmektedir.¹¹ Yönetim kurulunun genel kurul tarafından seçilmesine ilişkin olarak TTK'nın 359/1 maddesinde de benzer yönde bir düzenleme de mevcuttur.¹²

Bu sistemde, şirkete ilişkin tüm temsil ile yönetim yetkileri de tek başına yönetim kurulunda toplanmaktadır.¹³ TTK'nın 365. maddesinde de yönetim ve temsil yetkilerinin birlikte yönetim kurulu bünyesinde bulunduğu hususu düzenlenmektedir.¹⁴ Dolayısıyla, bu sistemi uygulayan şirketlerde, yönetim ve gözetim yetkileri tek bir organda yani yönetim kurulunda birleştirilmiştir.¹⁵

Bu sistemde yönetim kurulu pay sahipleri tarafından genel kurulda seçilmesiyle asıl amaçlanan¹⁶ yönetimin pay sahiplerine karşı hesap verilebilirliğinin

⁷ TEKİNALP, Ünal: Anonim Ortaklıklara İlişkin Yeni Hukuk Politikalarının Dinamikleri ve Bunlar Arasındaki İlişki, Prof. Dr. Turgut Kalpsüz'e Armağan, Turhan Kitabevi, Ankara, 2003, s.114.

⁸ KAPLAN AY, Ülkü: Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulunun Gözetim Görevi, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2017, s.31.

⁹ AKDAĞ GÜNEY, Necla: a.g.e. s.45.

¹⁰ PASLI, Ali: Anonim Ortaklık Kurumsal Yönetimi, Çağa Hukuk Vakfı Yayınları, İstanbul, 2005, s.54.

¹¹ ÜNAL, Mustafa: Anonim Ortaklıklarda Yönetim ve Yönetim Görevlerinin Murahhaslara Bırakılması, Batider, Ankara, 1982, C.XI, S.3 s.66.

¹² Bkz. TTK, m.359/1

¹³ PASLI, Ali: a.g.e, s.54; AKDAĞ GÜNEY, Necla:, a.g.e. s.45.

¹⁴ Bkz. TTK, m.m.365/1

¹⁵ KAYIHAN, Şaban: Anonim Şirketlerde Üst Gözetim, Ankara, 2011, s.35-36.

¹⁶ HODGE, J. Billy/ ANTHONY, P. William /GALES, M. Lawrence: Organization Theory, Strategic Approach, 6. Ed., New Jersey, 2003, s.249-250.

sağlanmasıdır.¹⁷ Dolayısıyla bu sistemin uygulandığı bir anonim şirkette şirketin denetimi, dış denetçiler tarafından yerinden getirilmektedir.¹⁸

Bu sistemi uygulayan özellikle Anglo-Amerikan Hukuk Sisteminin etkisinde bulunan bir ülkede faaliyette bulunan şirketlerde,¹⁹ gözetim ve yönetim faaliyetlerinin etkin bir şekilde yerine getirilebilmesi adına yönetim kurulu üyelerinin icra yetkilerine sahip olup olmadıkları ayrımı yapılmakta ve yönetim kurulu üyeleri icracı (*executive*) ve icracı olmayan (*non-executive*) üyeler²⁰ olarak sınıflandırılmaktadır.²¹

TTK'nın 367/1 hükmü gereğince, yönetim kurulu üyelerinin hem yönetim hem temsil yetkilerini bünyelerinde toplamadan yönetim yetkisini devretmek suretiyle çalışabileceği düzenlenmiş olup²² yönetim kurulu üyelerinin icra yetkilerine sahip olup olmadıkları ayrımına ilişkin rahat bir yapı uygulanmaya başlanmıştır.²³

Ayrıca, SPK tarafından çıkartılan 03.01.2014 tarih ve 28871 no.lu Resmi Gazete'de de yayınlanan Sermaye Piyasası Kurulu tarafından çıkartılan

¹⁷ Bkz. HACİMAHMUTOĞLU, Sibel: AT ve Türk Hukukunda Karar Alma Sürecinde Yönetim Kurulunun Yapısı ve Çalışanların Katılımı, Ankara, Yetkin Yayınları, 2008, s.75.

¹⁸ KOÇER, Burak: İçsel Bir Yönetişim Mekanizması Olarak Yönetim Kurulları; İMKB'de İşlem Gören Şirketlerin Yönetim Kurulu Yapısı ve İşlevleri Üzerine Bir Araştırma, Sermaye Piyasası Kurulu Yayınları, Ankara 2006, s.41.

¹⁹ ÖZER, Işık: Türk ve Yabancı Hukuk Sistemlerinde Anonim Şirket Yöneticilerinin Mali Hakları, Adalet Yayınevi, Ankara, 2013, s.35.

²⁰ PASLI, Ali: a.g.e, s.320.

²¹ YANLI, Veliye: İsviçre Anonim Ortaklıklar Hukukunda İşbölümü İlkesi ve Yönetim Kurulunun Münhasır Yetkileri, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, C.55, S.3, İstanbul, 1997, s.261.

²² Bkz. TTK, m.367/1: "Yönetim kurulu esas sözleşmeye konulacak bir hükümle, düzenleyeceği bir iç yönergeye göre, yönetimi, kısmen veya tamamen bir veya birkaç yönetim kurulu üyesine veya üçüncü kişiye devretmeye yetkili kılınabilir."

²³ Bkz. TTK, m.367/1'in madde gerekçesi: "yönetim kurulunun hemen hemen üyelerinin tümünün, yürütme yetkisini haiz olmayan (*non-executive*) üye konumuna geçebildiği esnek bir rejim benimsenmiştir."

Kurumsal Yönetim Tebliği'bin (II-17.1) 4.3.2. maddesinde icracı (*executive*) ve icracı olmayan (*non-executive*) üyelere ilişkin sınıflandırma bulunmaktadır.²⁴

İcrada görevli yani icracı yönetim kurulu üyeliği ile ifade edilmek istenen, bu üyelerin şirketteki iş ve işlemlere ilişkin aktif bir yönetim yetkisini haiz olmalarıdır.²⁵ Dolayısıyla bu aktif yönetim yetkisine sahip olmayan yönetim kurulu üyelerinin görevi gözetim olarak ayrılmakta ve bu icra yetkisinin tanımlanmadığı üyeler ise yönetsel süreçlerde etkin bir rol alamamaktadır.²⁶ Bu kapsamda gözetim görevi icracı olmayan üyeler tarafından yerine getirilmektedir.²⁷ Her ne kadar ortaklığın denetimi dış denetçiler tarafından yapılmakta olsa da gözetim yetkisine sahip olan üyeler de işletme bütününe yaptığı işlemleri kontrol tavsiye ve gözetlemekle yükümlüdürler.²⁸

Monist sistemin düalist sistemden ayıran temel özellikleri;²⁹ yönetim kurulu üyelerinin genel kurul tarafından seçilmesi ve azli, üyelerin inceleme hakkı ve kurul bünyesinde komitelerin oluşturulması olarak sayılabilmektedir.³⁰

İcracı ve icracı olmayan yönetim kurulu üyelerinin ayrımı Anglo-Amerikan hukuku kavramlarından olup³¹ bu hukuk sisteminin etkisinde olan ABD hukukunda icracı yönetim kurulu üyeleri özellikle ortaklık faaliyetlerinin yürütülmesine yönelik kararlar almakta ve bu alınan kararların yürütülmesini

²⁴ SPK tarafından çıkartılan 03.01.2014 tarih ve 28871 no.lu Resmi Gazete'de yayınlanan (II-17.1) Kurumsal Yönetim Tebliği ve eki Kurumsal Yönetim İlkeleri m.4.3.2: "*Yönetim kurulunda icrada görevli olan ve olmayan üyeler bulunur.*"

²⁵ PASLI, Ali: a.g.e, s.320.

²⁶ WEBSTER, Martin: The Director's Handbook: Your Duties, Responsibilities and Liabilities, London 2007, s. 23.

²⁷ JUNGSMANN, Carsten: The Dualism of One- Tier and Two-Tier Board Systems in Europe, Summer School on European Business Law, Dusseldorf, 2009, s.5.

²⁸ TEKİNALP, Ünal: Anonim Ortaklıklara İlişkin Yeni Hukuk Politikalarının ve Yönetim Denetim Felsefelerinin Dinamikleri ile Bunlar arasındaki ilişki, Kalpsüz'e Armağan, Ankara, 2003, s.234.

²⁹ MANİSALI DARMAN, Güler: Kurumsal Yönetimde Şeffaflık ve Hesap Verilebilirlik, TÜRMOB yayınları, No:394, Ankara 2010 s.27.

³⁰ HACİMAHMUTOĞLU, Sibel: a.g.e., s. 76.

³¹ CHEESEMANN, R. Henry: Business Law (What's New In Business Law), 10. Ed, New Jersey, 2019, s.643

sağlama yetkisini haiz olup şirkette tam zamanlı ve hizmet sözleşmesiyle çalışmaktadırlar.³² İcracı olmayan üyelerin seçilme sebebi ise icrada doğrudan görev alınması değil uzmanlık alanları ve şirket faaliyeti kapsamındaki deneyimlerinden faydalanılmasıdır.³³ Bu uzmanlık alanları ve deneyimlerinin bir sonucu olarak icracı üyelerin karar ve yürütmelerini kontrol etmekle yükümlüdürler³⁴. Dolayısıyla, icracı üyeler arasında baskın bir grup varlığı söz konusu olduğunda alınacak kararların şirket faaliyeti için en yüksek faydayı sağlayacak kararlardan olması konusunda dengeleme yapmaktadırlar.³⁵

Bununla birlikte monist sistemi benimseyen ülkelerde, icracı olmayan üyeler tarafından yürütülecek faaliyetlerin yönetim kurulunun devredilmez görevlerinden biri olan üst gözetim göreviyle karıştırılmamalıdır.³⁶ Burada icracı olmayan üyelere üst yönetim yetkisinin devri söz konusu değildir.³⁷

Yönetim kurulu yürütme ve gözetim yetkilerini tek bir organ olarak bünyesinde taşımakta olup aynı zamanda gözetim kurulu olarak da görev yapmaktadır. Türk ve İsviçre kökenli hukuk sistemlerinde³⁸ de yönetim, temsil ve gözetim görevleri yasal düzenlemelerle sadece yönetim kuruluna bırakılmıştır.³⁹

³² KÜÇÜKGÜNGÖR, Aslı: Kurumsal Yönetim İlkeleri Bakımından Halka Açık Şirketlerde İcrada Görevli olmayan Yönetim Kurulu Üyeleri, Yetkin Yayınları, Ankara, 2018, s.86-89.

³³ PASLI, Ali: a.g.e, s.321, ÜNAL, Mustafa: a.g.e.23.

³⁴ FAHİMAN, Tekil: Anonim Şirketler Hukuku, Fakülteler Matbaası, İstanbul, 1993, s.138.

³⁵ ÖZSOY, Zeynep: Kurumsal Yönetim ve Yönetim Kurulları, İmge Kitabevi, 2011, s.92.

³⁶ TTK, m.375/ 1: “*yönetimle görevli kişilerin, özellikle kanunlara, esas sözleşmeye, iç yönergelere ve yönetim kurulunun yazılı talimatlarına uygun hareket edip etmediklerinin üst gözetimi.*”

³⁷ DEMİR, H. Erdal: Sermaye Piyasası Kurulu'nun Anonim Şirketlerdeki Yönetim Kuruluna İlişkin Kurumsal Yönetim İlkeleri, XII Levha Yayınları, İstanbul, 2013. s.8-10.

³⁸ BİLGİLİ, Fatih: İsviçre ve Alman Hukuklarında Anonim Ortaklıkların Davranışlarından Dolayı Üçüncü Kişiler Karşısındaki Sorumluluğu ve Organların Tazminat Borcu, Ankara, 2004, s.83.

³⁹ ÖZER, Işık: a.g.e, s.61.

Türk hukuk sisteminde ise monist yapı korunmuş ve geliştirilmiş olup düalist sistemin kullanılması tercih edilmemiştir.⁴⁰ Dolayısıyla, TTK'nin 374⁴¹ ve devamı maddeleri başta olmak üzere Türk Hukuku'nda yönetim kuruluna ilişkin olarak monist sistem çerçevesinde düzenlemelere yer verilmiştir.⁴² İsviçre Hukuku'nda ise süreç içerisinde ikili yapının değerlendirilebileceği üzerinde durulmuş ancak monist sistemin uygulanmasına devam edilmesi uygun bulunmuştur.⁴³

1.1.2.2. Düalist Sistem

Bu sistemi uygulamayı tercih eden ülkelerin sayısı sınırlı⁴⁴ olmakla birlikte bu sistem özellikle Almanya⁴⁵ tarafından kullanılmakta olup Avusturya ve Hollanda başta olmak üzere uygulanmaktadır.⁴⁶

Alman Paylı Ortaklıklar Kanunu kapsamında, düalist sistemin uygulanması zorunlu kılınmıştır.⁴⁷ Bu kapsamda, Alman hukuk sisteminde anonim şirket yönetim kurulu, birbirinden ayrı "gözetim kurulu" ve "yürütme kurulu" olarak adlandırılan iki organdan oluşmaktadır. Bu yapılanma sonucunda organlar arasında faaliyet alanları da ayrılmış olup⁴⁸ aktif yönetim görevini yürütme kurulu ve gözetim görevini ise gözetim kurulu ayrı olarak üstlenmiştir.⁴⁹ Dolayısıyla, yönetim kurulu ve gözetim kurulu arasında, özellikle yetki ve görev hususlarında⁵⁰ keskin bir ayrım bulunmaktadır.⁵¹

⁴⁰HACİMAHMUTOĞLU, Sibel: Yönetim Kurulunun yapısı, a.g.e, s.75-76.

⁴¹ Bkz. TTK, m.374.

⁴²ARSLAN, İbrahim: Anonim Şirketlerde Yönetim Yetkisinin Sınırlandırılması, Mimoza Yayınları, Konya, 1994, s.14; KAYIHAN Şaban: a.g.e., s.36.

⁴³DOĞAN, Beşir Fatih: a.g.e, s.24.

⁴⁴ PULAŞLI, Hasan: Şirketler Hukuku Şerhi, C.II, Adalet Yayınevi, Ankara 2015, s.946, ÖZER Işık: a.g.e., s.37.

⁴⁵ KAYIHAN, Şaban: Anonim Şirketlerde Üst Gözetim, a.g.e., s.5.

⁴⁶ÜNAL, Mustafa: a.g.e., s.24, HACİMAHMUTOĞLU, Sibel: Yönetim Kurulunun yapısı, a.g.e, s.39.

⁴⁷ PASLI, Ali: a.g.e, s.55.

⁴⁸ÜNAL, Mustafa: a.g.m, s.58.

⁴⁹ HACİMAHMUTOĞLU, Sibel: Yönetim Kurulunun yapısı, a.g.e, s.49.

⁵⁰ AKDAĞ GÜNEY, Necla: a.g.e., s.46.

Yürütme kurulunun görevleri, genel olarak monist yapıda ortaya çıkan icracı yönetim kurulu üyelerinin görevleriyle⁵² benzerlik göstermektedir.⁵³ Yürütme kurulu, bu yapı içerisinde ele alındığında, diğer organların talimatına bağlı olmaksızın⁵⁴ ortaklığı yönetmekte olup yönetim ile ilgili ortaya çıkan tüm hususlarda tamamen kendi sorumluluğu bulunmaktadır.⁵⁵

Yürütme kurulunun sorumluluğunun kapsamı sadece aktif yönetim olmayıp aynı zamanda diğer çıkar sahibi grupların korunması ile işletmenin olağan faaliyetleri ve işletmenin yönetimine etki edecek stratejik kararların alınması gibi konulardan da sorumludur.⁵⁶ Bu sorumluluk ve yetkiler, doğrudan yürütme kurulu üzerinde doğmakta olup bu yetkilerin yürütme kurulu tarafından herhangi bir surette gözetim kuruluna devredilmesi söz konusu olmamaktadır.⁵⁷

Yürütme kurulu tarafından gözetim kuruluna düzenli olarak bilgilendirme ve raporlama yapılması gerekmekte olup⁵⁸ yapılacak söz konusu bilgilendirme ve raporlamanın temel başlıkları şirketin politikaları, çalışanlar, karlılık mali durum ve hedefler olarak sayılabilmektedir.⁵⁹

⁵¹ HOPT, J. Klaus/ LEYENS, C. Patrick: Board of Models in Europe Recent Developments of International Corporate Governance Structures in Germany, the United Kingdom, France and Italy, European Company and Financial Law Review, 2004, s.141-143, Çevrimiçi Kaynak (E.T:08.05.2019):

<http://www.ejtn.eu/PageFiles/6333/Board%20Models%20in%20Europe.pdf>,

⁵² Bkz. TTK, m.375

⁵³ BİLGİLİ, Fatih: a.g.e., s.83.

⁵⁴ KAYIHAN, Şaban: a.g.e.,s.35.

⁵⁵ KARPUZOĞLU, Ebru: Kurumsal Yönetişimde Yönetim Kurulu, İstanbul Ticaret Odası Yayınları İstanbul, 2010, s.91.

⁵⁶ Bkz. "Yürütme kurulu, gözetim kuruluna ve bazı şartların gerçekleşmesi halinde alacaklılara karşı ve hafif ihmallerinin dışında kalan kusurlarından dolayı sorumludur." AKDAĞ GÜNEY, Necla: a.g.e., s.47.

⁵⁷ DEMİR, Evin Emine: Anonim Şirket Yönetim Kurulu Bünyesinde Oluşturulan Komiteler, Adalet Yayınevi, Ankara, 2016, s.12; ÜNAL, Mustafa: a.g.m, s.51.

⁵⁸ ÖZER, Işık: a.g.e., s.39; HACİMAHMUTOĞLU, Sibel: Yönetim Kurulunun yapısı, a.g.e., s.48; DEMİR, Evin Emine: a.g.e., s.12.

⁵⁹ ÖZER, Işık: a.g.e., s.39; ÜNAL, Mustafa: a.g.m, s.51.

Yürütme veya gözetim kurulunda görev yapan bir üyenin eş zamanlı olarak diğer organda da görev alması kural olarak mümkün değildir.⁶⁰ Dolayısıyla, seçilen bir üyenin her iki organda⁶¹ yer alması mümkün olmayıp genel kurul tarafından yapılacak görevlendirmeler de bu çerçevede yapılmaktadır.⁶² Bununla birlikte zorunlu bir durumun ortaya çıkması halinde (yürütme kurulu üyeliğinin boşalması gibi), gözetim kurulu üyesi geçici olarak (sınırlandırılacak bir süre ile) yürütme kurulu üyesi olarak görev alabilecektir.⁶³

Türk hukukunda doğrudan mevcut olmayan ve düalist sistemde bir organ olarak kabul edilen gözetim kurulunun üyeleri de tıpkı yürütme kurulu gibi genel kurul tarafından seçilmektedir.⁶⁴ Gözetim kurulunun yetki ve sorumlulukları genel anlamda, yürütme kurulu üyelerinin faaliyetleri gözetlemek, denetlemek ve yürütme kurulu üyelerine şirket tarafından ödenecek ücret hakkını düzenlemek olarak sayılabilmektedir.⁶⁵ Bu kapsamda gözetim kurulu; yürütme kurulu üyelerinin seçimi ve azli, şirket karı ve performansının maksimizasyonu, gözetim, finansal raporların takibi, yönetici kurulun mali haklarının belirlenmesi ve yürütme kuruluna yol gösterilmesi konularında yetkilidir.⁶⁶

⁶⁰ DAVIES, L. Paul: Gower and Davies Principles of Modern Company Law, 10. Ed. London, 2016, s.398.

⁶¹Bkz. HACİMAHMUTOĞLU, Sibel: Yönetim Kurulunun yapısı, a.g.e., s.39; “İki kurulun fonksiyonları kanunda açıkça belirtilmiştir ve bu fonksiyonların birbirlerinden kesin olarak ayrıldığı genel olarak kabul edilmektedir. Başka bir anlatımla, bu iki organ birbirinden tamamen bağımsızdır. Bu nedenle bir üyenin aynı zamanda hem gözetim hem de yürütme kurulu üyesi olması mümkün değildir.”

⁶² JUNGSMANN, Carsten: a.g.e., s.32.

⁶³ Bkz. HACİMAHMUTOĞLU, Sibel: Yönetim Kurulunun yapısı, a.g.e., s.39. “Gözetim kurulu yönetici kurul üyeliğinin boşalması durumunda, gözetim kurulu üyesini yönetici kurul üyesi olarak bir yılı geçmeyen sürede geçici olarak görevlendirilebilecektir.”

⁶⁴ PULAŞLI Hasan: Şerh- C.II, a.g.e., s.946.

⁶⁵ Bkz. “Alman ortaklıklar hukukunda gözetimle kastedilen hukuki denetimle birlikte yönetim tasarruflarının maksada uygunluğu açısından da gözden geçirmektir. Gözetim, gerçekleştirilmesi istenene işletme politikasının ve ortaklığın gelecekteki diğer önemli sorunlarının değerlendirilmesini de içermektedir.” ÜNAL, Mustafa: a.g.m, s.54, AKDAĞ GÜNEY, Necla: a.g.e., s.46; HACİMAHMUTOĞLU, Sibel Yönetim Kurulunun yapısı, a.g.e. s.45.

⁶⁶ AKDAĞ GÜNEY, Necla: a.g.e., s.46; DEMİR Evin Emine: a.g.e., s.13; HACİMAHMUTOĞLU, Sibel: Yönetim Kurulunun yapısı, a.g.e. s.45; HOPT J. Klaus/ LEYENS C. Patrick: a.g.m, s.141; ÖZER Işık: a.g.e., s.40, ÜNAL, Mustafa: a.g.m, s. 53.

Ayrıca gözetim kurulunun yapısında, işçilerin kendilerini temsil edecek temsilciler de yer alabilmektedir.⁶⁷ Belirtmek gerekir ki, işçi temsilcilerinin gözetim kurulunda yer alabilmesi, her şirket için değil yasal olarak belirlenmiş sayının üzerinde işçi çalıştıran şirketler için zorunludur.⁶⁸

Gözetim kurulunun genel kurul tarafından seçilmesi ve aynı şekilde pay sahiplerine karşı sorumlu organın kendisi olmasının bir sonucu olarak gözetim kurulu, yürütme kurulu üyelerini görevden alma yetkisini de haizdir.⁶⁹

Dolayısıyla her ne kadar gözetim kurulunun ortaklığın genel işleyişine ilişkin aktif faaliyetlerde bulunmasına yönelik bir yetkisi bulunmasa da yürütme kurulunun faaliyetlerinin denetimi ve gözetimi gibi bir yetkiye sahiptir. Bu kapsamda yürütme kurulu gözetim kuruluna düzenli aralıklarla şirketin faaliyetlerine ilişkin raporlama yapmak ve talep edilen gerekli görülen diğer konularda da bilgilendirmekle yükümlüdür.⁷⁰

Düalist sistemde, genel kurul tarafından bu iki organın haricinde bir de denetçi seçilmekte olup seçilen bu denetçi, gözetim kuruluna destek verme amacıyla anonim şirketin hesaplarını geçmişe dönük olarak incelemekle yetkilendirilmiştir.⁷¹

1.1.2.3. Tercihli Sistem

Monist ve düalist sistemlerin birbirinin alternatifi olduğu ve ikisinden birinin tercih edilerek ortaklıkta uygulanmasına dayanmakta olan bu sistem özellikle Avrupa

⁶⁷ AKDAĞ GÜNEY, Necla: a.g.e., s. 47, ÖZER Işık: a.g.e., s. 39.

⁶⁸ Bkz. "İkili sistemdeki en belirgin özellik olan gözetim ve yönetim fonksiyonlarının birbirlerinden ayrılmasının yanı sıra bu sistemde çalışanların karar alma sürecine katılması, ortaklığın yapısı ve ayırıcı özellikleri üzerinde büyük bir etkisi bulunmaktadır." HACİMAHMUTOĞLU, Sibel: Yönetim Kurulunun yapısı, a.g.e., s.39.

⁶⁹ AKDAĞ GÜNEY, Necla: a.g.e., s.47; ÜNAL, Mustafa: a.g.m, s.51; Evin Emine: a.g.e., s.13.

⁷⁰ HACİMAHMUTOĞLU, Sibel: Yönetim Kurulunun yapısı, a.g.e., s.40.

⁷¹ PASLI, Ali: a.g.e, s.56.

Anonim Şirketi, Societas Europea, Portekiz, İspanya, Fransa, İtalya ve Belçika’da uygulanmaktadır.⁷²

Fransız Ortaklıklar Hukuku’nda, Alman Hukuku’nun etkisi Fransa ve Almanya arasındaki mevcut yakın ilişkiler sonucunda artmış ve en sonunda Alman Hukuku’nun da etkisiyle Fransız Hukuku’nda bulunan geleneksel tekli yönetim sistemi uygulaması 1966 yılında değiştirilmek suretiyle seçimlik hale getirilmiş ve şirketlerin ikili veya tekli yapıdan birini tercih etmesine imkan tanınmıştır.⁷³

Avrupa Anonim Şirketi ise ABD Hukuku’na göre kurulu şirketler ile rekabet ortamının oluşturulabilmesi için kurulması desteklenen bir model şirkettir. Dolayısıyla denilebilir ki bu rekabet ortamının sağlanabilmesi için Avrupa ülkelerinde kurulu bulunan şirketler bu alternatifli sistemlerden birini seçerek Avrupa Anonim Şirketi modelinde bir şirket kurabilecektir.⁷⁴

Avrupa Anonim Şirketi 2157/2001 sayılı Avrupa Şirketi’ne Dair Konsey Tüzüğü⁷⁵ ile düzenlenmiştir. Bu Tüzüğün 2. maddesine göre Avrupa Anonim Şirketi modelinde bir şirket kurulması için halka açık olma koşulu aranmamaktadır. Dolayısıyla, Tüzük kapsamındaki gerekleri yerine getirmesi ve diğer ilgili mevzuat koşullarını sağlaması halinde Avrupa Şirketi modelinde bir halka açık şirket olmasında bir engel olmadığı değerlendirilmektedir.⁷⁶ Tüzüğün ¼ maddesine göre, Avrupa Birliği Şirketi’nde çalışan işçileri için de ayrı bir yönerge hazırlanmış olup bu işçiler de 2001/86/EC sayılı Çalışanların Yönetime Katılma Yönergesine tabiidir. Avrupa Birliği Şirketi kurulmasına ilişkin olarak bir asgari sermaye tutarı Tüzüğün 4/2 maddesinde düzenlenmiş olup bu tutar 120.000,00 Euro’dan aşağı olamayacaktır. Tüzüğün 11. Maddesine göre

⁷²PULAŞLI, Hasan: Yeni Tüzük Hükümlerine Göre Avrupa Anonim Şirketi, Batider, C.21, S.4, Ankara, 2002, s.5.

⁷³ PULAŞLI, Hasan: Şerh-C.II, a.g.e, s.947.

⁷⁴ AKDAĞ GÜNEY, Necla: a.g.e., s.49.

⁷⁵ COUNCIL REGULATION (EC): “The Statute For a European Company (SE)” No:2157/2001, 08.10.2001.

⁷⁶ ÇUBUKÇU ÖZKÖK, Dilek/ ÖZKORKUT, Korkut: Şirketler Hukuku ve Vergi Hukuku Yönünden Sınır ötesi Şirket Hareketliliği ve Avrupa Şirketi, BATİDER, 2006, S. 4, s. 118.

sadece Avrupa Birliği Şirketi modeli ile kurulacak her şirketin sonunda SE (Societas Europea) kısaltmasını kullanması da zorunlu olarak belirlenmiştir. Tüzüğün 2. Maddesinde bu model şirketin sadece AB'ye üye olan ülkelerde faaliyet gösteren şirketler tarafından kurulabilecek olup Türkiye, bu Tüzük hükümlerine ancak AB'ye üye olması halinde tabi olacaktır.⁷⁷

1.2. GENEL KURUL VE YÖNETİM KURULU ARASINDAKİ İLİŞKİLERE YÖNELİK KURAMLAR

Anonim Şirket'in zorunlu organları olan yönetim kurulu ve genel kurulun birbirlerine karşı olan ilişkileri konusunda doktrinde üç temel görüş kabul edilmekte olup bunlar yönetim, hakimiyet ve eşitlik görüşleridir.⁷⁸

Yönetim kuramı aynı zamanda liderlik kuramı olarak da tanımlanmaktadır.⁷⁹ Bu teori aslında hakimiyet teorisi ile tam bir karşıtlık içerisinde olup yönetim kurulunun her türlü yetkiye tek başına sahip olduğu ve dilediği şekilde kullanabileceği görüşünü içermektedir⁸⁰. Bununla birlikte bu görüş ile ilgili en büyük karşı iddia genel kurulun bünyesinde bulundurduğu devredilemez yetkilileridir.⁸¹ Bu yetkilerin yönetim kurulu tarafından nasıl kullanılabileceği hususu bu görüş içerisinde yeterince açıklanamamaktadır.⁸²

Hakimiyet⁸³ kuramı da yönetim ilkesinin tam zıttı olup genel kurulun her türlü yetkiye tek başına sahip olduğuna ve dilediği şekilde kullanabileceği görüşünü

⁷⁷ AYGÜL, Musa: Uluslarüstü Bir Şirket: Avrupa Anonim Şirketi (Societas Europaea=SE), Prof. Dr. Bilge Öztan'a Armağan, Ankara, Turhan Kitabevi, 2008, s. 178.

⁷⁸ ÜNAL, Mustafa: a.g.m, s.5.

⁷⁹ bkz. "Führerprinzip" ÜNAL, Mustafa a.g.m, s.5.

⁸⁰ PULAŞLI Hasan: Şerh-C.I, a.g.e, s.382; YANLI Veliye: a.g.e, s.263.

⁸¹ ÜNAL, Mustafa: a.g.m, s.6.

⁸² DOĞAN, Beşir Fatih: a.g.e., s.18.

⁸³ bkz. "Omnipotenztheorie" ÜNAL, Mustafa: a.g.m, s.7.

içermektedir⁸⁴. Bununla birlikte bu görüş ile ilgili en büyük karşı iddia yönetim kurulunun bünyesinde bulundurduğu devredilemez yetkililerdir.⁸⁵ Bu yetkilerin genel kurul tarafından nasıl kullanılabileceği hususunun değerlendirilmesi mümkün olmadığından bu kuramın kabulü de mümkün olmamaktadır.

Eşitlik kuramı⁸⁶ ise şirketin her bir organının kendine has bir şekilde kullanılabileceği yetkilerinin bulunduğu, dolayısıyla birbirleri ile üst alt ilişkisinden ziyade farklı görev ve konumları göz önüne bulundurulduğunda bir eşitlik ilişkisi olduğu görüşünü içermektedir.⁸⁷ Her bir organın yasal zeminde o organa has olarak belirlenen yetkilerinin kullanımında birbirlerine karşı bir bağılıklarının bulunmadığı, dolayısıyla bu tanımlanan yetkilerin kullanımında bağımsız oldukları ve birbirlerine karşı bir üstünlüklerinin bulunmadığı bu görüş çerçevesinde kabul edilmektedir.⁸⁸

Bu görüş kapsamında İsviçre Hukuku ele alındığında⁸⁹, kısmi eşitlik teorisinin geçerli kabul edildiği çıkarımı yapılabilmektedir. Bu kapsamda hiyerarşik açıdan değerlendirme yapıldığında genel kurul bir üst organ olarak kabul edilmektedir.⁹⁰ Bu kapsamda İsviçre Borçlar Kanunu'nun 698/1 maddesi⁹¹ kapsamındaki ilgili düzenlemelerinde kısmi eşitlik ilkesi benimsendiği için genel kurul bir üst organ olsa dahi organlar arasında bir ast üst ilişkisinin bulunmadığı belirtilmektedir.⁹²

⁸⁴ YANLI Veliye; a.g.e, s.263.

⁸⁵ PULAŞLI Hasan: Şerh-C.I, a.g.e, s.383.

⁸⁶ bkz. "Paritätstheorie" ÜNAL, Mustafa: a.g.m, s.6.

⁸⁷ YANLI Veliye; a.g.e, s.263.

⁸⁸ PULAŞLI Hasan: Şerh-C.I, a.g.e, s.383.

⁸⁹ bkz. "İsviçre hukukundaki bu düzenleme ile güç dağılımı ilkesi kabul edilmekte olup bu ilke kapsamında asıl vurgulananın yetkilerin devredilmezliği değil onun bir sonucu olarak yetkilerin organdan alınamayacağı veya feragat edilemeyeceğidir. Kaldı ki bu konudaki paralele düzenleme TTK'da da yer almaktadır." PULAŞLI Hasan: Şerh-C.I, a.g.e, s.383.

⁹⁰ TEKİL, Fahiman: Anonim Şirketlerde Yetki Sorunları, Moroğlu'na Armağan, İstanbul 2011, s.605.

⁹¹ PULAŞLI Hasan: Şerh-C.I, a.g.e, s.387.

⁹² POROY, Reha/ TEKİNALP, Ünal/ÇAMOĞLU Ersin; Ortaklıklar ve Kooperatifler Hukuku, Seçkin Yayıncılık, İstanbul, 2010, B.12, s.358.

TTK'da İsviçre Borçlar Kanunu'ndan farklı olarak genel kurulun hiyerarşik olarak üst organ olarak değerlendirileceğine ilişkin net bir düzenleme bulunmamakta olup organlar arasındaki görev ve yetkiler keskin bir şekilde ayrı ayrı belirlenmiştir.⁹³ Bununla birlikte doktrinde⁹⁴ de yer aldığı üzere, şirketin devamlı faaliyetlerine ilişkin karar verme mekanizmalarının yönetim kurulu bünyesinde toplanması ve genel kurulun şirketin rutin işleyişine ilişkin ana organ olmamasının daha mantıklı olacağı ifade edilmekte ve genel kurul organının şirketin temel varlığına yönelik kilit kararları alma yetkisine münhasıran sahip bir organ olduğu bu gerekçeyle aslında şirketin dışında konumlandırılması yerine bir iç organ olarak kabul edilebileceği hususu vurgulanmaktadır.⁹⁵

1.3. ANONİM ŞİRKET VE YÖNETİM KURULU ÜYELERİ ARASINDAKİ HUKUKİ İLİŞKİNİN NİTELİĞİ

Anonim şirket ile yönetim kurulunun birbirlerine karşı olan ilişkilerinin hukuki niteliği konusunda doktrinde dört temel görüş kabul edilmekte olup bunlar, fiksiyon⁹⁶ sözleşme, kurum ve karma kuram olarak sınıflandırılabilir. ⁹⁷

Fiksiyon teorisi⁹⁸ ile gerçek olmayan ancak devlet tarafından çeşitli imtiyazlardan yararlanılabilmesi için yaratılan bir tüzel kişilik, ortaklık ile eş olarak kabul edilmektedir.⁹⁹ Bu sanal tüzel kişilik devlet tarafından ortaklık namına tanınmış olmakla, pay sahiplerinden farklı bir kişiliğe haiz olmakta

⁹³ BİLGİLİ, Fatih/DEMİRKAPI, Ertan: Şirketler Hukuku, Dora Basım Yayın, Bursa, 2013. s.258; POROY, Reha/ TEKİNALP, Ünal/ÇAMOĞLU, Ersin: a.g.e. s.358; ÇEVİK, Orhan; Anonim Şirketler, Seçkin Yayıncılık, Ankara, 2002, s.147.

⁹⁴ POROY, Reha/ TEKİNALP, Ünal/ÇAMOĞLU, Ersin: a.g.e. s.358; ÇEVİK, Orhan; a.g.e., s.147; ARSLANLI, İbrahim: a.g.e., s.4; BAHTİYAR, Mehmet: Ortaklıklar Hukuku, 13. Baskı, İstanbul, Beta Basım Yayın, 2019, s.125.

⁹⁵ ÜNAL, Ahmet Cemil: Türk ve Yabancı Hukuk Sistemlerinde CEO'nun Hukuki Durumu, Ankara, Adalet Yayınevi, 2014, s.7.

⁹⁶ HACİMAHMUTOĞLU, Sibel: Yönetim Kurulunun yapısı, a.g.e, s.25.

⁹⁷ ÜNAL, Ahmet Cemil: a.g.e., s.9.

⁹⁸ Daha fazla bilgi için bkz. "İmtiyaz teorisi – Concession Theory olarak da geçmektedir." HACİMAHMUTOĞLU, Sibel: Yönetim Kurulunun yapısı, a.g.e., s.24.

⁹⁹ daha fazla bilgi için bkz. HACİMAHMUTOĞLU, Sibel: a.g.e., s.25.

dolayısıyla devlet tarafından ortaklık namına tanınan bir imtiyaz olarak değerlendirilmektedir.¹⁰⁰ Gerçekte var olmayan yani sanal bir kişiliğin ortaklığa devlet eliyle sağlanması, ortaklığın kamu hukuku süjesi haline gelmesi için bir etken olarak kabul edilmektedir¹⁰¹. Bu kapsamda ortaklık ancak kendisine tanınan yetkileri kullanabilecek aksi halde ortaklığın yetkisi haricinde yapılan işlemler yok işlem olarak kabul edilecektir. Bu durum Ultra-Vires ilkesinin uygulanması olarak da değerlendirilmektedir.¹⁰² Bu teori her ne kadar Anglo - Amerikan hukukunda ultra vires ilkesi ile geçerliliğini korumuş olsa da Avrupa başta olmak üzere Türk hukukunda da etkisini yitirmiştir.

Sözleşme teorisi kaynağını TBK'da¹⁰³ yer alan ortaklık/şirket kavramından almaktadır. Doktrinde ortaklığın bir sözleşmeler bütünü olduğu ve bu bütünlüğün üretim faaliyetlerini yerine getirmekle yükümlü olduğu da belirtilmektedir.¹⁰⁴ Bu kapsamda bir değerlendirme yapıldığında, anonim ortaklık tüzel kişiliğinin amaca giden bir araç olduğu dolayısıyla pay sahiplerinin ortak bir amaçları olduğu ve bu nihai amacın tamamlanabilmesi için çalıştıkları ileri sürülmektedir. Bu kuram çerçevesinde genel kurul şirketin iradesini ve genel stratejik faaliyet alanlarına yönelik kararlar alan bir organken¹⁰⁵ yönetim kurulu şirketin temsili ve yönetimi¹⁰⁶ ile görevlendirilmiştir.¹⁰⁷ Yönetim kurulu ile ortaklık arasında ortaya çıkan hukuki ilişkinin temel dayanağı vekâlettir. ¹⁰⁸ Dolayısıyla özetle bir özel hukuk¹⁰⁹ süjesi olduğu değerlendirilebilecektir. ¹¹⁰ Özellikle İngiliz

¹⁰⁰ HORWITZ, J Morton: Santa Clara Revisited: The Development of Corporate Theory, 88 West Virginia Law Review, 1986, s.181.

¹⁰¹ MILLON, David: Theories of the Corporation, Duke Law Journal, 1990, s.201.

HACİMAHMUTOĞLU, Sibel: Anonim Ortaklıkta Ultra Vires Doktrini ve Ortaklığı Bağlamaya Yetkili Organın (Yönetim Kurulunun) Yetkilerinin Sınırlandırılabilirliği, Bankacılık Enstitüsü Yayınları, Ankara, 2016, s.26; MILLON, David: a.g.e., s.201.

¹⁰³ 11.01.2011 tarihinde kabul edilen ve 04.02.2011 tarih ve 27836 nolu Resmi Gazete'de yayınlanan 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu; Madde:620.

¹⁰⁴ JENSEN C. Michael/MECKLING H William: Theory of Firm Managerial Behavior, Agency Costs and Oversight Structure, 1976, 3 Journal of Financial Economics, s.305-310; HACİMAHMUTOĞLU, Sibel: Yönetim Kurulunun yapısı, a.g.e., s.27 vd.

¹⁰⁵ POROY, Reha/ TEKİNALP, Ünal/ÇAMOĞLU Ersin; a.g.e., s.259.

¹⁰⁶ YANLI, Veliye: a.g.e, s.262.

¹⁰⁷ FAHİMAN, Tekil: Anonim Şirketler, a.g.e, s.38.

¹⁰⁸ ÜNAL, Ahmet Cemil: a.g.e. s.9.

¹⁰⁹ WOLFE, Alan: The Modern Corporation, Private Agent or Public Actor, Washington and Lee Law Review, Vol:50-4, 1993, s.1674 vd.

Hukukundaki tekli yönetim kurulu sistemi ve mahkeme kararlarının uygulanışı bu sistemin en önemli temsilcisi olarak kabul edilmektedirler.¹¹¹

Kurum teorisi sözleşme teorisinin karşısında yer alarak ortaklığın doğumunun ancak kazanılmış tüzel kişilik sonucunda meydana gelebileceğini dolayısıyla doğum kaynağının sözleşme olamayacağını ama aynı zamanda sadece devlet tarafından oluşturulan sanal bir kişilik olamayacağını ileri sürmekte¹¹² olup bu teori 20. Yüzyıldan itibaren doktrinde kendine yer bulmuştur.¹¹³ Bu kapsamda sözleşme teorisinin zıttı olarak amaç esası kabul edilmektedir. Bu kapsamda, ortaklık bir araç değil amaç haline gelmiş olup pay sahipleri de bu amaç kapsamında ortaklığın hizmetindedirler¹¹⁴. Bu kapsamda da şirkete ilişkin tanımlanan yetkiler kişiler üzerine değil ortaklık organları üzerine doğacak¹¹⁵ olup keskin, yetkileri bölüşülmüş iki farklı organın mevcut olduğu değerlendirilmektedir.¹¹⁶ Özellikle Hollanda ve Alman hukukundaki ortaklıklar hukukuna ilişkin düzenlemeler, kurum kuramına ilişkin örnek olarak sunulabilmektedir. Dolayısıyla bu ülkelerin yönetim kurulu sistemi olan ikili yönetim kurulu sistemi bu kuramın zorunlu unsuru olarak sayılabilmektedir.¹¹⁷

Karma kuram aslında eşitlik ve kurum teorilerinin arasında bir karma model oluşturmuş olup İsviçre ve Türk hukuk sisteminde benimsenmiştir.¹¹⁸ Bu kurama göre ortaklığın organlarının ayrı bir kişiliği bulunmamakta olmakla birlikte genel kurula tanınan devredilemez yetki ve görevler dikkate alındığında¹¹⁹ bir karar organı sıfatı taşıdığı anlaşılmaktadır. Kaldı ki yönetim kurulu da genel kurul

¹¹⁰ EASTERBROOK, H. Frank/ FISCHER, R. Daniel: The Economic Structure of Corporate Law, Harvard University Press, Cambridge, 1996, s.13 vd.

¹¹¹ HACİMAHMUTOĞLU, Sibel: Yönetim Kurulunun yapısı, a.g.e., s.95.

¹¹² ÜNAL, Ahmet Cemil: a.g.e., s.10.

¹¹³ FAHİMAN, Tekil: Anonim Şirketler, a.g.e., s.40.

¹¹⁴ POROY, Reha/ TEKİNALP, Ünal/ÇAMOĞLU Ersin; a.g.e., s.259.

¹¹⁵ PULAŞLI, Hasan: Şerh-C.II, a.g.e., s.982.

¹¹⁶ TURANLI, Hüsnü: Yeni Türk Ticaret Kanunu Işığında Anonim Şirket Yönetim Kurulu Kararlarının Hükümsüzlüğü, GÜHFD, 2013, C.17, S:1-2, s.941.

¹¹⁷ Daha detaylı bir inceleme için bkz. HACİMAHMUTOĞLU, Sibel: Yönetim Kurulunun Yapısı, a.g.e., s.39 vd.

¹¹⁸ ÜNAL, Ahmet Cemil: a.g.e., s.11.

¹¹⁹ Bkz. TTK, m.359 ve m.399/l.

tarafından seçilmekle birlikte¹²⁰ ortaklığın rutin işlemlerini de kapsayan genel yönetimine ilişkin devredilemeyen yetkilere sahip olup bu kapsamda genel kurulun talimatına tabi bir organ konumunda olmadığı görülmektedir. ¹²¹

¹²⁰ PULAŞLI, Hasan: Şerh-C.II, a.g.e, s.983.

¹²¹ POROY, Reha/ TEKİNALP, Ünal/ÇAMOĞLU, Ersin: a.g.e., s.259.

2. BÖLÜM

KURUMSAL YÖNETİM İLKELERİNE GENEL BAKIŞ

2.1. KURUMSAL YÖNETİM

Anglo Amerikan hukuk sisteminde ortaya çıkan “Corporate Governance” kavramını Türkçe’de “Kurumsal Yönetim” terimi karşılamakta¹²² olup bu kavramı kapsayacak yeknesak bir tanım bulunmamakla birlikte gerek doktrinde gerekse kurumsal yönetime ilişkin düzenlemelerde çeşitli tanımlar yapılmaktadır.¹²³

Bu kapsamda kurumsal yönetim kavramı, yönetim faaliyetlerinin gözetimini de içeren ancak sadece bu faaliyetle sınırlı kalmayan,¹²⁴ bir işletmede geleceğe yönelik olarak oluşturulan hedefler doğrultusunda sağlam adımlar atılması ve işletmenin çok daha uzun ömürlü olabilmesi bakımından¹²⁵, başta hissedarların, yatırımcıların ve elbette ki çalışanların da içinde bulunduğu tüm çıkar gruplarının haklarının korunması için gerçekleştirilen uygulamalar bütünüdür.¹²⁶

Bir başka ifadeyle, şirketin faaliyetlerine ilişkin olarak pay sahiplerinin tamamının haklarının korunmasına yönelik olarak yönetim sorumluluklarının belirlenmesi ve bu kapsamda yönetim sisteminin geliştirilmesi biçimidir.¹²⁷

¹²² PASLI, Ali: a.g.e., s.14 vd.

¹²³ ALP, Ali/ KILIÇ, Saim: Kurumsal Yönetim Nasıl Yönetilmeli, Doğan Kitap, 2014, s.10.

¹²⁴ UYAR, Süleyman, Denetim Komitesi ve Türkiye Uygulaması, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, İstanbul, 2004, s.41.

¹²⁵ ONBULAK, Erkmén: Kurumsal Yönetim ve Türkiye Yansımaları, Sosyal Siyaset Konferansları, Sayı 72 – 2017/1, s.105.

¹²⁶ POSTACI ÖZÇELİK, Ayşe Deniz, Kurumsal Yönetim İlkeleri Işığında Yönetim Kurulunun Yapılanma Biçimi, Uluslararası Antalya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Sayı:6, 2015, s.158.

¹²⁷ AKTAN, Coşkun Can: Kurumsal Şirket Yönetimi, Sermaye Piyasası Kurumu, Kurumsal Araştırmalar Serisi, No:4 Yayın No:196, Ankara, 2006, s.3.

Kurumsal yönetim kavramı, küreselleşmenin ve ortak ekonominin de etkisiyle birlikte özellikle uluslararası çerçevede iş yapan şirketler için önemli bir gündem maddesi olarak değerlendirilmektedir.¹²⁸ Bu çerçevede, uluslararası yatırımların önem kazanması, uluslararası düzeyde şirketlerin anlaşma ve portföylerini genişletmesi, hakların korunması ve toplumların bilinçlenmesi gibi durumlar, bu yönetim türünün çok daha fazla ön plana çıkmasına yardımcı olmuş ve gelişimi hızlandırmıştır.¹²⁹ Kurumsal yönetim ile ilgili olarak yapılan en geniş tanımlamaya göre, *insanların modern yaşamda bir amaca ulaşmak için oluşturduğu herhangi bir kurumun yönetiminin düzenlenmesi* olarak ifade edilmektedir.¹³⁰

Kurumsal yönetimin kullanımı ile şirketlerde; sermaye ve insan kaynakları konusunda etkin bir role sahip olunabilmekte, bu yönetim ile performans artışı sağlanabilmekte, hedeflere ulaşılabilenmekte, yasa, yönetmelik gibi toplumsal ve hukuki zorunluluklar da yerine getirilebilmektedir.¹³¹

Kurumsal yönetim kavramının ortaya çıkması ile birlikte iş dünyası, devletler ve uluslararası organizasyonlar için bir yönetim felsefesi haline gelmiştir.¹³² Özellikle finansal krizlerden sonra birçok ülkede kurumsal yönetim ile ilgili yenilik ve düzenlemeler gündeme gelmiştir.¹³³

Bir ülkede kurumsal yönetim mekanizması ve bu mekanizmanın kullanıldığı ortam, mevcut koşullar, sermaye piyasalarındaki gelişmişlik düzeyi ve şirketlerin

¹²⁸ KURT, Mustafa/ KAYACAN, Murad: Kurumsal Yönetimde Finansal ve Yönetimsel Konular: Kurumsal Yönetim İlkelerinin İçerik Analizi, 4. Ortadoğu İşletmecilik Kongresi, TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi, Ankara, 2005., s.22.

¹²⁹ GÜRBÜZ, A. Osman/ ERGİNCAN, Yakup: Kurumsal Yönetim Türkiye'deki Durumu ve Geliştirilmesine Yönelik Öneriler, Literatür Yayıncılık, 2004, s.5.

¹³⁰ TÜSİAD, Kurumsal Yönetim En İyi Uygulama Kodu: Yönetim Kurulunun Yapısı ve İşleyişi, Yayın No:336, İstanbul, 2005, s.31.

¹³¹ ONBULAK, Erkmen: a.g.e., s.111.

¹³² DEMİRBAŞ, Mahmut/ UYAR, Süleyman: Kurumsal Yönetim İlkeleri ve Denetim Komitesi, İstanbul, 2006, s.17.

¹³³ MEMİŞ, Mehmet Ünsal: Kurumsal İşletme Yönetiminde Denetimin Önemi, Ekonomi Bilimleri Dergisi, Cilt 8, No 1, 2016, s. 37.

uygulamaları sonucunda belirlenmektedir.¹³⁴ Mevcut koşullar ile kastedilen, finansal durum, rekabet yoğunluğu, ekonomik ortam, yasal çerçeve ve mülkiyet haklarındaki gelişmişlik düzeyidir. Şirket bazında ise öne çıkan konular arasında, yönetim ile ilgili kurulların bağımsızlığı, pay sahiplerinin eşit haklara sahip olması ve halka açıklık oranları gibi detaylar yer almaktadır.¹³⁵

Kurumsal yönetim ilkelerinin gelişimi öncelikli olarak Amerikan Hukuku'nda ortaya çıkmış olmakla birlikte¹³⁶ Amerikan Hukuku'nda, sermaye piyasalarının gelişmişlik düzeyinin ve halka açıklık oranının yüksek olması ile pay sahiplerinin haklarının korunması gibi hususların da etkisiyle kurumsal yönetim ilkelerinin önemi artmış ve ilkeler olgunlaştırılmıştır.¹³⁷ Amerikan sisteminde ağırlıklı olarak monist yönetim kurulu yapısı kullanılmakta olup yönetim kurulu pay sahiplerinin çıkar ve isteklerine yönelik hareket etmek ve üst yönetimi de bu doğrultuda bilgilendirebilmek adına kendi bünyesinde komiteler oluşturmaktadır.¹³⁸

Amerikan sermaye piyasalarında, 2001 yılı itibariyle önemli şirketler iflas etmiş, birçok şirkette de muhasebe açısından usulsüzlükler saptanmış olup bu durum sonucunda bir güvensizlik ortamı oluşmuş, bu şirketlerin hesaplarını inceleyen birçok denetim şirketi de güvensizlik riski ile karşı karşıya kalmıştır.¹³⁹

Büyük firmalarda gerçekleşen iflas ve usulsüzlükler sonucunda denetim firmaları da risk altına girmiş olup kurumsal yönetim ilkeleri olan açıklık, sorumluluk ve şeffaflık ilkeleri çok daha önemli bir hale gelmiştir.¹⁴⁰ Bu

¹³⁴ HERGÜNER, Ümit/ YAVEROĞLU, Levent: Anonim Ortaklıklarda Yönetim Kurulunun Yapılanması ve İşlevleri, Türkiye Kurumsal Yönetim Derneği ve Deloitte Ortak Yayını, 2014, s.12-13, Çevrimiçi Kaynak (E.T.:04.03.2019): http://www.tkyd.org/files/downloads/faaliyet_alanlari/yayinlarimiz/kyd_yayinlari/anonim_ortakliklarda_yonetim_organinin_yapilanmasi_ve_islevleri.pdf

¹³⁵ KULA, Veyssel: Kurumsal Yönetim Hissedar Korunması Uygulamaları ve Türkiye Örneği, Papatya Yayıncılık, 2006, s.27.

¹³⁶ NUHOĞLU, Nur İrem/ARMAĞAN, Onuralp: The Status of Audit Committees, A Comparative Study of USA, EU and Turkey, MÖDAV, 2013/1, s. 78.

¹³⁷ KURT, Mustafa/ KAYACAN, Murad: a.g.e. s.29.

¹³⁸ GÜREDİN, Ersin: Denetim ve Güvence Hizmetleri, Türkmen Kitabevi, İstanbul, 14. Baskı, 2014, s.36.

¹³⁹ ÖZKUL, Levent: ABD Sermaye Piyasalarında Yaşanan Son Gelişmelerin ve ABD'de Yürürlüğe Giren 2002 Tarihli Sarbanes-Oxley Kanunu'nun Türk Sermaye Piyasası Açısından Değerlendirilmesi, Yeterlik Etüdü, Ekim 2002, Yayın No:166, 2003, s.1.

¹⁴⁰ SALTİK, Nihal: İç Kontrol Standartları, Bütçe Dünyası, Yaz, C.2, S.26, 2007, s.60.

kavramlara yönelik kapsamlı düzenlemeler yapılmış¹⁴¹ ve uygulamaya derhal alınmaya başlanmıştır.¹⁴² Bu ilkelerin uygulanabilirliği ve kurumsal güvenin sağlanabilmesi adına yönetim kurulu bünyesinde yer alan denetim komitesine işlevsellik kazandırılmıştır.¹⁴³

Türk Hukuku'nda kurumsal yönetime ile ilişkili düzenlemeler temelde, TTK¹⁴⁴ ve Sermaye Piyasası mevzuatında¹⁴⁵ yer almaktadır. Kurumsal yönetim, TTK'nın 1529. maddesi altında tek bir maddede ele alınmış olmakla birlikte sermaye piyasası mevzuatı kapsamında Kurumsal Yönetim Tebliğ ve eki olan Kurumsal Yönetim İlkeleri altında detaylı ve kapsamlı bir biçimde ele alınmıştır.

TTK kapsamında kurumsal yönetim kavramına ilişkin düzenlemeler 1529. maddede düzenlenmektedir.¹⁴⁶ Bu düzenlemeye göre SPK, halka açık olan anonim şirketlerin kurumsal yönetim ilkelerinin, yönetim kurulunun kurumsal yönetim ile ilgili açıklamalarının esaslarını ve şirketlerin kurumsal yönetim bakımından derecelendirme kurallarını ve sonuçlarını belirlemektedir. Buna ek olarak diğer kamu kurum ve kuruluşları, sadece kendi alanlarında geçerli olan kurumsal yönetim ilkeleriyle ilgili düzenlemeleri Sadece ilgili düzenlemeyle ilgili ayrıntıya ilişkin olması ve SPK'nın onayının alınması durumunda yapabilecekleri belirtilir.¹⁴⁷

Kurumsal yönetim kavramı ile ilgili olarak TTK'nın 1529. maddesi kapsamında yapılan düzenlemenin unsurları aşağıda yer aldığı şekilde özetlenebilecektir:¹⁴⁸

¹⁴¹ALACAKLIOĞLU, Haluk: Kurumsal Yönetim En İyi Uygulama Kodu: Yönetim Kurulunun Yapısı ve İşleyişi, TÜSİAD Yayını No. TÜSİAD-T2002-12/336, 2012, s.47.

¹⁴² AKDAĞ GÜNEY, Necla: a.g.e. s.57.

¹⁴³ Denetim komitesinin süreç içerisindeki gelişimine ilişkin detaylı açıklama, işbu çalışmanın 3.2. bölümünde yer verilmiştir.

¹⁴⁴ Bkz. TTK, m.1529

¹⁴⁵ Bkz. 03.01.2014 tarih ve 28871 no.lu Resmi Gazete'de yayınlanan Sermaye Piyasası Kurulu tarafından çıkartılan (II-17.1) Kurumsal Yönetim Tebliği; Bu Tebliğ'in eki olan Kurumsal Yönetim İlkeleri; 12.06.2016 tarih ve 26196 Mükerrer nolu Resmi Gazete'de yayınlanan Sermaye Piyasası Kurulu tarafından çıkartılan Seri: X, No:22) Sermaye Piyasasında Bağımsız Denetim Standartları Hakkında Tebliğ.

¹⁴⁶ Bkz. TTK, m.1529

¹⁴⁷ DEMİR, H. Erdal: a.g.e., s.47.

¹⁴⁸ Bkz. TTK, m.1529-madde gerekçesi.

1. Türk Ticaret Kanunu dâhilinde yapılan kurumsal yönetim düzenlemeleri, yalnızca halka açık anonim şirketleri kapsamaktadır.
2. Sermaye Piyasası Kurulu, kurumsal yönetim ilkeleriyle ilgili yetkili kuruluştur, böylelikle yetkili kuruluş ile ilgili oluşabilecek karışıklıkların her halükarda önüne geçilmiştir.
3. Sermaye Piyasası Kurulu tarafından halka açık anonim şirketlerde kurumsal Yönetim İlkeleri Yönetim Kurulu'nun kurumsal yönetime ilişkin açıklamalarının esasları, şirketlerde kurumsal yönetim farkı bakımından derecelendirme kural ve sonuçları belirlenmektedir.
4. Kendi alanlarıyla ilgili ise diğer kamu kurum ve kuruluşlarında kurumsal yönetim ilkelerini belirleyebilmektedir fakat bunun için Sermaye Piyasası Kurulu'nun onay alınması ve kurum tarafından belirlenen ilkelerin ayrıntıya ilişkin olması gerekir.

2.2. KURUMSAL YÖNETİM İLKELERİ

Doktrinde kurumsal yönetimin “adillik”, “sorumluluk”, “hesap verilebilirlik” ve “şeffaflık” olmak üzere temel olarak dört ilkesinin mevcut olduğu kabul edilmekle birlikte¹⁴⁹ “disiplin”, “bağımsızlık ve “sosyal sorumluluk” olarak toplamda kabul edilen yedi ilkesi¹⁵⁰ bulunmaktadır. Doktrinde en çok kabul gören dört temel ilkeye ilişkin açıklamalara aşağıda yer verilmektedir.

¹⁴⁹ DEMİR, H. Erdal: a.g.e., s.48.

¹⁵⁰ ZENGİN, Asiye Nur/ALTIOK YILMAZ, Ayşe: Kurumsal Yönetim İlkeleri Ve Standartları, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 2017, Cilt:10, Sayı:48, s. 688.

2.2.1 Adillik İlkesi

Yönetim tarafından tüm hak sahiplerine eşit davranılması, bütün hissedarlara ait hakların korunması bu ilkenin ana fikri olup bu ilke çerçevesinde pay sahipliği hakları korunmakta ve pay sahipliğine ilişkin hakların kullanımı da kolaylaştırılmaktadır.¹⁵¹

Dolayısıyla, şirkette yönetim yetkisine sahip olan kişiler bir karar alınması esnasında veya bir karar alındıktan sonra bu karardan etkilenen bütün kesimlere eşit bir konumda bulunmak durumundadır.¹⁵²

TTK'da 357. maddesinde pay sahiplerine eşit işlemin uygulanacağı bir kural olarak düzenlenmiştir. Bu kural, adillik ilkesinin TTK'ya yansıması olarak da kabul edilmektedir.¹⁵³

Azınlık pay sahipleri veya yabancı ortaklar da adillik ilkesi kapsamına dahil edilmek zorunda olup bu konuda bir ayırım gözetilmesi de mümkün değildir. Bu çerçevede adil bir yönetim anlayışına sahip olmak, eşit mesafe durumunun temel getirisiidir.¹⁵⁴

2.2.2 Sorumluluk İlkesi

Sorumluluk ilkesi, şirket yönetiminin hareket ve adımlarının etik bakımdan ve toplumsal olarak denetlenmesini ifade etmekte olup bu ilke çerçevesinde şirketin, şirket yönetim kurulunun, şirket tüzel kişiliğinin ve şirket sahiplerinin eylemlerinin etiğe ve mevzuatta belirtilen kurallara uygunluğunun sağlanması ön plana çıkmaktadır.¹⁵⁵ Dolayısıyla, bu ilke kapsamında yönetim kurulunun

¹⁵¹ DELOITTE, Nedir Bu Kurumsal Yönetim? Türkiye Kurumsal Yönetim Derneği ve Deloitte Ortak Yayını, 2016, s.5.

¹⁵² AYSAN, Mustafa Aydın: Kurumsal Yönetim ve Risk, Boyut Yayıncılık, İstanbul, 2007, s.52.

¹⁵³ AKIN, Y. Murat/ YAĞMUR, Setenay: Türk Anonim Şirketler Hukukunda Eşit İşlem İlkesinin Uygulanması Açısından Objektif Kriter Kavramı, *Terazi Hukuk Dergisi*, Cilt: 13, Sayı: 144, Ağustos 2018, Sayfa: 96-105

¹⁵⁴ DEMİR, H. Erdal: a.g.e., s.,57.

¹⁵⁵ DOĞAN, Mustafa, Kurumsal Yönetim, Siyasal Kitabevi, Ankara, 2007, s.15.

şirketler tarafından gerçekleştirilen faaliyetlerden ve kararlardan ilk aşamada sorumlu olan yetkili kurum olduğu göz önüne alındığında, iyi bir şirket yönetiminin oluşabilmesi için, yönetim kurulunun sorumlulukları doğru şekilde yerine getirilmelidir.¹⁵⁶

Bu ilke kapsamında yönetim mekanizmasının temel sorumluluğu, kurum için doğru ve gerçekleştirilebilir hedefler koymak suretiyle kanun ve toplumsal değerler bakımından düzenlemelerin uygunluğunun güvence altına alınmasıdır.¹⁵⁷

Burada bahsi geçen sorumluluk yalnızca yasalarla belirlenmiş olan sorumluluk olmayıp yasal zorunluluklardan çok daha öte bir davranış tarzının geliştirilmesidir.¹⁵⁸

2.2.3. Şeffaflık İlkesi

Kamuya açıklanmamış olan ticari sır ve bilgiler dışında, şirket ile ilgili olan finansal veya değil, birçok bilginin eksiksiz ve net olarak zamanında kamuya açıklanması işlemi şeffaflık ilkesinin bir sonucudur.¹⁵⁹ Şeffaflık konusunda ortaya çıkan en önemli problemlerden bir tanesi, farklı ülkelerin standartları arasında bir uyumsuzluk meydana gelmesi olarak değerlendirilmekle birlikte Avrupa Birliği'ne üye olan tüm ülkelerde şeffaflık ilkesinin uygulanabilmesi adına mali ve finansal konulara ilişkin rapor hazırlanması zorunlu hale getirilmiştir.¹⁶⁰

Belli standartlar çerçevesinde mali tablolar düzenlenmiş ve şirketlerde kayıtlı değerlerden çok güncel piyasa değerlerine yakın değerler sunulmuş, bununla

¹⁵⁵ EROĞLU, Muzaffer/ ARARAT, Melsa: Yönetişim (Kurumsal Yönetim) Kalitesi Açısından İcra ve Kontrol İşlevleri Ayrılığı, Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, Haziran 2017, Cilt:5 Sayı:1, s.109.

¹⁵⁶ AKTAN, Coşkun Can: a.g.e., s.12.

¹⁵⁷ DEMİR, H. Erdal: a.g.e., s.44.

¹⁵⁸ DEMİRBAŞ, Mahmut/ UYAR, Süleyman: Denetim Komitesi, a.g.e. s.240.

¹⁵⁹ DOĞAN, Mustafa: a.g.e., s.18.

¹⁶⁰ DEMİR, H. Erdal: a.g.e., s.46.

piyasaların kolayla izlenebilmesi ve piyasanın ihtiyaçları doğrultusunda hareket edilmesi öngörülmüştür.¹⁶¹

2.2.4. Hesap Verebilirlik

Yönetim kurulunda görevli olan kişilerin, işletme tüzel kişiliğine hesap verme zorunluluğu hesap verebilirlik ilkesi altında yer almaktadır.¹⁶² Temel olarak hesap verebilirlik, alınan ya da alınmış olan kararların sorumluluğu ve kanıtlanmasının da bir tür kabullenışı olarak nitelendirilebilmektedir.¹⁶³

Bu kapsamda “İşletme yönetimine ilişkin kural ve sorumlulukların açık bir şekilde tanımlanması, yönetim ile hissedar menfaatleri arasındaki paralelliğin yönetim kurulu tarafından gözetilmesi” biçiminde de ifade edilen hesap verebilirlik ilkesi, pay sahipleri ile işletmenin faaliyetleri ile ilgili olarak tüm alınan karar ve gerçekleştirilen uygulamaların sorgulanmasını ve yargılanmasını sağlamaktadır.¹⁶⁴

Hesap verebilirlik ilkesi hem sorumluluk hem de şeffaflık ilkeleri ile doğrudan ilişkilidir. Bu ilke doğrultusunda denetim ve ilgili konuların gittikçe önem kazanmakta olduğu da ortaya çıkmaktadır.

¹⁶¹ KARACAHİSARLI, Ahmet: Uluslararası Finansal Raporlama Standartları ve kurumsal Yönetim, Referans Gazetesi, TKYD Makaleleri, 2006, s.19 Çevrimiçi Kaynak (E.T.:04.02.2019):

<http://www.denetimnet.net/Userfiles/Documents/pdf/ahmetkaracahisarli.pdf>.

¹⁶² MEMİŞ, Mehmet Ünsal: a.g.e., s. 36-38.

¹⁶³ DEMİRBAŞ, Mahmut/ UYAR, Süleyman: Denetim Komitesi, a.g.e s.23.

¹⁶⁴ ÜNAL, Targan: Basel II ve Kurumsal Yönetim, Referans Gazetesi, Türkiye Kurumsal Yönetim Derneği Makalesi, 2006, s.24 Çevrimiçi Kaynak (E.T.:04.02.2019)

<http://www.denetimnet.net/Userfiles/Documents/pdf/targanunal.pdf>.

3. BÖLÜM

DENETİM KOMİTESİ

3.1 KOMİTE KAVRAMI VE KOMİTELERİN OLUŞTURULMASI

Anonim şirketler hukuku nezdinde komite kavramı, yönetim kuruluna yardımcı olmak amacıyla yönetim kurulunun üye sayısına göre belirlenecek birkaç kişiden oluşan alt destek birimidir.¹⁶⁵

TTK m.366/2¹⁶⁶ ve KYI'nin 4.5. maddesi¹⁶⁷ kapsamında komiteler, yönetim kurulu tarafından kendi bünyesinde oluşturulmaktadır. Bu çerçevede esas sözleşmede ayrı bir hüküm bulunmasına gerek olmaksızın komiteler doğrudan yönetim kurulu bünyesinde oluşturulabilmektedir.¹⁶⁸

Dolayısıyla, komiteler TTK'nın 366/2 maddesi çerçevesinde kurulabilmekte olup iş süreçlerinin takip edilmesi, gerekli görülen hususların raporlanması, alınan kurul kararlarının uygulanmasının sağlanması ve iç denetim süreçlerinin yönetimi gibi amaçlarla oluşturulabilecektir.¹⁶⁹

KYI'nin 4.5.5. maddesi uyarınca komiteler oluşturulurken aynı yönetim kurulu üyesinin birden fazla komitede faaliyette bulunması önerilmemektedir.¹⁷⁰

Bu konuda bir kesin hüküm bulunmamakta olup gerek görülmesi halinde aynı yönetim kurulu üyesinin birden fazla komitede görev almasının önünde bir engel bulunmamaktadır.

¹⁶⁵ DEMİR, Evin Emine: a.g.e., s.54.

¹⁶⁶ Bkz. TTK, m.366

¹⁶⁷ Bkz. (II-17.1) KYT ve KYİ, m. 4.5

¹⁶⁸ HACİMAHMUTOĞLU, Sibel: Yönetim Kurulunun Yapısı, a.g.e.,s.185.

¹⁶⁹ Bkz. TTK, m.366

¹⁷⁰ Bkz. (II-17.1) KYT ve KYİ, m. 4.5

Yönetim kurulunun faaliyet gösterdiği şirketin büyüklüğü, ekonomik durum, faaliyet konusu gibi değişkenler, yönetim kurulu bünyesinde oluşturulacak komitelerin de çeşitli olmasına neden olmaktadır.¹⁷¹ Uygulamada en çok karşılaşılan komite çeşitleri;¹⁷² aday gösterme, teknoloji, çevre, mali haklar, finansal işlemler, kurumsal yönetim, sosyal sorumluluk, denetim, riskin erken saptanması, insan hakları ve etik olarak sayılabilecektir.¹⁷³

İşbu tezin bu bölümünde, TTK kapsamında oluşturulması ihtiyari olarak kabul edilen ancak Bağımsız Denetim Standartları Hakkında Tebliğ'e¹⁷⁴ göre payları borsada işlem gören şirketler tarafından oluşturulması zorunlu¹⁷⁵ komitelerden biri olan denetim komitesi incelenecektir.

Türk hukuk sisteminde denetim komitesinin isimlendirilmesi konusunda hem kendi içerisinde hem yabancı hukuk sistemlerinden bir ayrık durum mevcuttur.¹⁷⁶ Bu kapsamda söz konusu komite, gerek yabancı hukuk sistemlerindeki düzenlemelerde¹⁷⁷ ve gerek TTK'nın 367. maddesinde "Denetim Komitesi"¹⁷⁸ olarak kullanılmaktaysa da Bağımsız Denetim Standartları Hakkında Tebliğ¹⁷⁹ ve Kurumsal Yönetim Tebliği¹⁸⁰ ise "Denetimden Sorumlu Komite" olarak adlandırılmaktadır.¹⁸¹ İşbu çalışma kapsamında "denetimden sorumlu komite" yerine "denetim komitesi" ifadesi kullanılacaktır.

¹⁷¹ ODMAN-BOZTOSUN, Ayşe: Hukuksal Açıdan Bağımsız Yönetim Kurulu Üyeliği, Seçkin Yayıncılık, Ankara 2013, s.86.

¹⁷² STILES, Philip: Board Committees, The Oxford Handbook of Corporate Governance, Oxford University Press, 2013, s.177.

¹⁷³ DOĞAN, Beşir Fatih: a.g.e. s.85.

¹⁷⁴ Bkz. (Seri: X, No:22) Bağımsız Denetim Standartları Hakkında Tebliğ

¹⁷⁵ Bkz. (Seri: X, No:22) Bağımsız Denetim Standartları Hakkında Tebliğ, m.25

¹⁷⁶ DEMİR, Evin Emine: a.g.e., s.130.

¹⁷⁷ "Audit Committee" kavramının Türkçe'deki tam karşılığının "Denetim Komitesi" olduğu değerlendirilmektedir.

¹⁷⁸ Bkz. "TTK 367. madde kapsamında oluşturulacak komitenin iç denetim komitesi olarak adlandırılarak bağımsız denetimden farklı bir kavram olduğunu belirtme amacı taşıyan görüşler de bulunmaktadır." ALTAY, Sıtkı Anlam: Anonim Ortaklıklarda Yönetim Yetkilerinin Devrinin Sorumluluğa Etkileri, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2011, s.69.

¹⁷⁹ Bkz. (Seri: X, No:22) Bağımsız Denetim Standartları Hakkında Tebliğ, m.25

¹⁸⁰ Bkz. (II-17.1) KYT ve KYİ, m. 4.5.9.

¹⁸¹ PULAŞLI Hasan: Corporate Governance – Anonim Şirket Yönetiminde Yeni Modeli, BTHAE Yayınları, Ankara, 2003,s.108.

3.2. DENETİM KOMİTESİ KAVRAMININ ORTAYA ÇIKIŞI VE SÜREÇ İÇERİSİNDE GELİŞİMİ

Denetim Komitesi, hukuk sistemleri için nispeten yeni bir kavram olarak kabul edilmektedir.¹⁸² Denetim komitesi kavramı ilk olarak 1940'lı yılların sonuna doğru oldukça az sayıdaki şirketlerin uygulamalarında ortaya çıkmış ve ancak 1970'li yıllardan sonra uygulaması yaygınlaşmaya başlamıştır.¹⁸³ Günümüze kadar yaşanan süreçte meydana gelen olumsuz durum ve yaşanan sıkıntılar denetim komitesinin işlevselliğinin artırılması gerekliliğini ortaya çıkarmıştır.¹⁸⁴

Bu kapsamda denetim komitesinin etkinliğinin artırılabilmesi adına çeşitli düzenleme ve yaptırımlar belirlenmiş,¹⁸⁵ 1940'lı yıllardan bugüne kadar sekiz temel metin ile düzenlemeler getirilmiş ve Denetim komiteleri günümüzdeki mevcut statüsüne kavuşmuştur.¹⁸⁶

3.2.1. SEC (Menkul Kıymetler Komisyonu) Kararı¹⁸⁷ (1940)

ABD'de yaşanan "Mc Kesson & Robbins Inc." şirketinde yaşanan ve döneminde büyük bir etki yaratan muhasebe skandalının, denetim komitesi kavramının ortaya çıkması ve bu kavramın şirketlerdeki uygulamasının başlangıcı olduğu kabul edilmektedir.¹⁸⁸

Muhasebe skandalının ortaya çıkması ile birlikte SEC tarafından denetim komitesinin icrada görevli olmayan üyelerden oluşturulmasını zorunlu hale

¹⁸² ALTAY, Sıtkı Anlam: Anonim Ortaklıkların Hukukunda Denetim Komitesinin İşlevi, Batider, C.XXV, S.4, s.597.

¹⁸³ BAVLY, A. Dan: Corporate and Accountability: What a Role for the Regulator, Director and Auditor?, Greenwood Publishing, Londra, 1992, s. 205-206

¹⁸⁴ LAVELLE Louis: Enron: How Governance Rules Failed, Business Week, Issues 3766, 2002, s. 21.

¹⁸⁵ OICU-IOSCO, Principles of Auditor Independance and The Role of Corporate Governance in Monitoring and Auditor's Independence, IOSCO, Ekim 2002, s.5.

¹⁸⁶ TEKİNALP, Ünal: Denetim Felsefelerinin Dinamikleri, a.g.e, s.230 vd.

¹⁸⁷ SEC kısaltmasının açılımı "Securities and Exchange Commission" olup Türkçe karşılığı "Menkul Kıymetler Komisyonu"dur.

¹⁸⁸ GÜREDİN, Ersin: a.g.e., s.27.

getirmiş¹⁸⁹ ve bu sayede denetçilerin icrada görevli olan üyelerden ve diğer şirket yöneticilerinden bağımsız olması amaçlanmıştır.¹⁹⁰ SEC tarafından 1940'lı yıllarda denetim komitesinin icrada görevli olmayan üyelerden oluşturulmasını zorunlu hale getirilmesinin devamında da çeşitli kurum ve kuruluşlar tarafından benzer yönde düzenlemeler yapılmaya devam edilmiştir.¹⁹¹

SEC tarafından getirilen bu düzenlemeden sonra NYSE¹⁹² (New York Menkul Kıymetler Borsası), bağımsız denetçilerin icrada görevli olmayan üyeler tarafından seçilmesine ilişkin SEC kararını tamamlayıcı nitelikte bir öneri karar yayınlamış ve bu karar bazı şirketler tarafından da uygulanmıştır.¹⁹³

Bu sürecin devamında 1967'de AICPA¹⁹⁴ (Amerikan Sertifikalı Kamu Muhasebecileri Enstitüsü) tarafından denetim komitesinin borsaya kote şirketlerde oluşturulması yönünde SEC kararını tamamlayıcı nitelikte bir öneri karar yayınlamıştır.¹⁹⁵

Her ne kadar SEC tarafından denetim komitesinin etkinliği 1940'lı yıllarda yaptığı düzenleme ile sağlanmaya çalışılmış olsa da 1970'li yıllarda muhasebe skandalları ortaya çıkmaya devam etmiştir. Bunun sonucunda SEC; borsaya kote şirketlerdeki denetim komitesi üyelerinin sadece bağımsız üyelerden oluşturulmasını ve sonrasında ise denetim komitesinin mevcut olup olmadığı ile

¹⁸⁹ SEC, Investment Company Act of 1940, sec. 32.

¹⁹⁰ LAWRENCE, P. Kalbers: The Audit Committee, a Power Nexus for Financial Reporting and Corporate Accountability PhD, The Pennsylvania State University, 1989, s.2.

¹⁹¹ ARCHAMBOULT, S. Deborah: The Relation Between Corporate Governance Strength and Fraudulent Financial Reporting, The University of Alabama, 2000, s.10.

¹⁹² NYSE kısaltmasının açılımı "New York State Exchange" olup Türkçe karşılığı "New York Menkul Kıymetler Borsası"dır.

¹⁹³ Pricewaterhousecoopers/ecoDa: PWC-ecoDa Guidance for Audit Committees, New York, 2016, s.13.

¹⁹⁴ AICPA kısaltmasının açılımı "American Institute of Certified Public Accountants" olup Türkçe karşılığı "Amerika Sertifikalı Kamu Muhasebecileri Enstitüsü"dür.

¹⁹⁵ UYAR, Süleyman, Denetim Komitesi ve Türkiye Uygulaması, a.g.e, s.10.

komite üyelerinin bağımsızlığına ilişkin şirketlerden düzenli bir bilgilendirme yapılmasını zorunlu hale getirmiştir.¹⁹⁶

3.2.2. Cohen Komisyon Raporu (1978)

1965 yılından 1973 yılına kadar¹⁹⁷ süregelen denetim hataları ve muhasebe skandallarının bir sonucu olarak 1973 yılında Cohen komisyonu oluşturulmuş ve bu komisyon tarafından ABD’de 1978 yılında yayınlanan Rapor’da, finansal raporlama sürecindeki şirketin yükümlülükleri ile denetim komitesinin oluşturulmasının gerekliliği yer almıştır.¹⁹⁸ Cohen Raporu’nu temel alan NYSE, denetim komitesi üyelerinin nitelikleri ile denetim komitesinin oluşturulmasına yönelik düzenlemeler yapmış¹⁹⁹ ve sonrasında NASD²⁰⁰ (Ulusal Menkul Kıymetler Yatırımcıları Derneği) ile AMEX²⁰¹ (Amerikan Borsası) tarafından da borsaya kote edilecek şirketlerin de denetim komitesi oluşturmasını zorunlu kılmıştır.²⁰²

¹⁹⁶Pricewaterhousecoopers: Audit Committees: Best Practices for Protecting Shareholder Interests, New York, 1999, s.13.

¹⁹⁷ Cohen Komisyonunu oluşturulmasına sebep olan 1963-1973 yılları arasında muhasebe skandallarının ortaya çıktığı şirketlerin bazıları için bkz. 1965’te Westec, 1967’de Yale Express, 1968’de BarChris, 1969’da Continental Vending vs. Simon, 1969’da National Student Marketing, 1970’de Penn Central, 1972’de Sterling Homez ve 1973’te Four Seasons Nursing Homes vb.

¹⁹⁸ The Cohen Commission: The Commission on Auditor’s Responsibilities: Report, Conclusions and Recommendations, New York, 1978, s.76. Çevrimiçi Kaynak (E.T. 17.07.2019):

http://3197d6d14b5f19f2f4405e13d29c4c016cf96cbbfd197c579b45.r81.cf1.rackcdn.com/collection/papers/1970/1978_0101_CohenAuditors.pdf.

¹⁹⁹ VICKNAIR, David/ HICKMAN, Kent/ Carnes C Kay, A note on Audit Committee Independence: Evidence from the NYSE on Gray area Directors, Accounting Horizons, Marxh 1993, s.53 .

²⁰⁰ NASD kısaltmasının açılımı “The National Association of Securities Dealers” olup Türkçe karşılığı “Ulusal Menkul Kıymetler Yatırımcıları Derneği”dir.

²⁰¹ AMEX kısaltmasının açılımı “American Exchange” olup Türkçe karşılığı “Amerikan Borsası”dır.

²⁰² BRAIOTTA Jr. Louis/ GAZZAWAY R. Trent/ COLSON Robert/ RAMAMOORTI Sridar: The Audit Committee Handbook, 5.Ed, New Jersey, 2010, s.350.

3.2.3. NCFFR²⁰³ (Hileli Finansal Raporlamaya İlişkin Ulusal Komisyon) - Treadway Komisyon Raporu (1987)

1970'li yıllarda ABD'de yaşanan Watergate siyasi skandalının yolsuzluk ve iç kontrol terimlerine dikkat çekmesi üzerine öncelikle yabancıların yolsuzluklarına ilişkin düzenlemeler²⁰⁴ yapılmış ardında Treadway Komisyonu oluşturulmuştur.

Treadway Komisyonu, AICPA²⁰⁵ (Amerika Sertifikalı Kamu Muhasebecileri Enstitüsü), AAA²⁰⁶ (Amerika Muhasebeciler Birliği), FEI²⁰⁷ (Finansal Yöneticiler Enstitüsü), IIA²⁰⁸ (İç Denetçiler Enstitüsü) ve NAA²⁰⁹ (Ulusal Muhasebeciler Birliği) tarafından oluşturulmuş olup bu komisyonda muhasebe hilelerinin üzerinde çalışmalar yapılmış, bu hilelerin önüne geçilebilmesi ve finansal raporlama sürecinin güvenilir bir şekilde işleyebilmesi adına çeşitli tavsiye kararlar alınmıştır.²¹⁰ Treadway Komisyonu tarafından hazırlanan bu Rapor²¹¹, denetim komitesinin görev ve sorumluluklarını detaylı şekilde düzenleyen ilk resmi metin olarak kabul görmekte olup bu Rapor ile yapılan temel

²⁰³ NCFFR kısaltmasının açılımı "National Commission on Fraudulent Financial Reporting" olup Türkçe karşılığı "Hileli Finansal Raporlamaya İlişkin Ulusal Komisyon"dur.

²⁰⁴ Department of Justice, General Act, Foreign Corrupt Practices Act, 1977.

²⁰⁵ AICPA kısaltmasının açılımı "American Institute of Certified Public Accountants" olup Türkçe karşılığı "Amerika Sertifikalı Kamu Muhasebecileri Enstitüsü"dür.

²⁰⁶ AAA kısaltmasının açılımı "The American Accounting Association" olup Türkçe karşılığı "Amerika Muhasebeciler Birliği"dir.

²⁰⁷ FEI kısaltmasının açılımı "The Financial Executives Institute" olup Türkçe karşılığı "Finansal Yöneticiler Enstitüsü"dür.

²⁰⁸ IIA kısaltmasının açılımı "The Institute of Internal Auditors" olup Türkçe karşılığı "İç Denetçiler Enstitüsü"dür.

²⁰⁹ NAA kısaltmasının açılımı "The National Association of Accountants" olup Türkçe karşılığı "Ulusal Muhasebeciler Birliği"dir.

²¹⁰ BULL Ivan/ SHARP C. Florance: Advising Clients on Treadway Audit Committee Recommendations, Journal of Accountancy, February 1989, s.47.

²¹¹ Treadway Report, Fraud Commision Issues Final Report, Journal of Accountancy, November 1987, s.29-48.

düzenlemeler hukuk düzenlerinde genel kabul ve işlem görmüştür.²¹² Rapor kapsamında ele alınan temel konu ve düzenlemeler ise aşağıdaki gibidir: ²¹³

- Borsaya kote olan şirketlerin bir denetim komitesi olması ve bu komitenin tamamının bağımsız üyelerden oluşması ve oluşturulacak bu komiteye gerekli yetkilerin verilmesi, ²¹⁴
- Denetim komitesi tarafından hazırlanan ve şirketin yıl içerisindeki faaliyetlerini içeren bir raporun pay sahiplerine sunulması,
- Denetim komitesinin şirketle ilgili süreçlere (finansal, iç kontrol gibi) hakim olarak hile ve yolsuzluğu önleyici kurumsal uygulamalar geliştirmesi ve gerekli inceleme, koordinasyon (bağımsız ve iç denetçilerle) ve çalışmaları yapması ve
- Denetim komitesinin Denetçilerin seçimine ilişkin süreçleri yöneterek bağımsızlığın garanti altına alınmasında etkinlik sağlaması.

3.2.4. COSO²¹⁵ (Organizasyonları Destekleme Komitesi) – ICIF²¹⁶ (İç Kontrol Bütünleştirilmiş Sistem) Raporu (1992)

Treadway Komisyonu tarafından hazırlanan Rapor'da yer alan önerilerin hayata geçirilmesi ve etkin bir kontrol sisteminin oluşturulması amacıyla Treadway Komisyonunu oluşturan kuruluşlar (AICPA, AAA, FEI, IIA ve NAA) tarafından

²¹² RAGHUNANDAN Kotari/, RAMA V. Dasaratha/ SCARBROUGH D. Paul:, Accounting and Auditing Knowledge Level of Canadian Audit Committees: Some Empirical Evidence, Journal of International Accounting, Auditing and Taxation, 1998, Vol:7-2, s.183.

²¹³ COSO, The Report of National Commission on Fraudulent Financial Reporting, Washington D.C., 1987. s. 34-40.

²¹⁴ Şirket tarafından Denetim Komitesine verilecek yetkilerin belirlenmesi kapsamında komitenin görev ve sorumluluklarının tanımlandığı bir iç yönerge hazırlanması ve bu iç yönergenin düzenli olarak güncellenmesi hususu da bu raporda yer almıştır.

²¹⁵ COSO kısaltmasının açılımı "Committee of Sponsoring Organization" olup Türkçe karşılığı "Organizasyonları Destekleme Komitesi"dir.

²¹⁶ ICIF kısaltmasının açılımı "Internal Control Integrated Framework" olup Türkçe karşılığı "İç Kontrol Bütünleştirilmiş Sistem"dir.

COSO kurulmuş olup özellikle mali tablolardaki hataların önlenmesine ilişkin geniş çaplı bir çalışma başlatmıştır.²¹⁷

COSO tarafından yayınlanan ICIF Raporu'nda iç kontrol ve iç denetim süreçleri ile denetim komitesinin bu süreçlerdeki işlevi konularını ele almış olup hazırlanan bu Rapor²¹⁸ iç denetim ve kontrol sürecinin kurulması ve yürütülmesine ilişkin günümüzde hala temel metin olarak kabul görmektedir.

Bu Rapor kapsamında iç denetim ve iç kontrol sistemlerinin etkinliğinin artırılabilmesi için denetim komitesi ile denetçiler arasında bir iletişim ağının oluşturulması tavsiye kararı yer almaktadır. Bu hususlar haricinde Rapor kapsamında etik unsurların belirlenmesi ve denetim sürecinin kurulmasına yönelik denetim komitesinin görevlendirilmesi gerektiği hususu da yer almıştır.²¹⁹

3.2.5. Cadbury Raporu (1992)

1980'li yıllarda ABD'de olduğu gibi İngiltere'de de büyük ölçekli şirketlerde muhasebe skandalları ve hatalı denetim uygulamaları²²⁰ gündeme gelmeye başlamış olup kurumsal yönetimin temelini atıldığı Cadbury Komitesi İngiltere'de oluşturulmuştur.²²¹

Cadbury komitesinin oluşturulma amacı kurumsal yönetim ve şeffaflığın geliştirilmesine yönelik çalışmalar yapmak olup bu Komitenin hazırladığı Rapor,

²¹⁷ Committee of Sponsoring Organisations of the Treadway Commission, Guidance on Internal Control, Çevrimiçi Kaynak (E.T.: 05.09.2019): <https://www.coso.org/Pages/ic.aspx>

²¹⁸ Committee of Sponsoring Organisations of the Treadway Commission: Internal control – Integrated Framework, 1992.

²¹⁹ ROTH, James/ EPERSEN Donald: Internal Auditor's Role in Corporate Governance, The IIA Research Foundation, Florida, 2003, s.3.

²²⁰ İngiltere'de yaşanan muhasebe skandalları için bkz. 1990'da BCCI bankası ile 1991'de Maxwell Emeklilik fonunun batması vb.

²²¹ MANİSALI DARMAN, Güler: Kurumsal Yönetim Uygulamalarında Yakınsamaya Hukuksal Düzenleme ve Piyasa Dinamiklerinin Etkisi, Başkent Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Bölümü Doktora Tezi, Danışman: Nalan Akdoğan, Ankara, 2009, s.89.

genel kabul gören²²² bir kurumsal yönetim modeli haline gelmiştir.²²³ Rapor kapsamında ele alınan temel konu ve düzenlemeler ise aşağıdaki gibidir:²²⁴

- Borsaya kote olan şirketlerin denetim komitesi kurması, bu komitenin en az 3 üyeden oluşması ve en az bir üyenin icrai yetkileri olmayan üyelerden seçilmesi,
- Denetim komitesi üyelerinin pay sahiplerine düzenli raporlama yapması, denetçilerle iletişim bağı²²⁵ kurması, denetçilerin bağımsızlığının sağlanması, denetim süreçlerinin etkin hale getirilmesinde rol oynaması ve
- Denetçilerin seçilmesi, sözleşmelerinin feshedilmesi veya ücretlerinin belirlenmesi gibi konularda da yönetim kuruluna gerekli bilgilendirme ve yönlendirme yapmaları gerektiği vurgulanmıştır.

3.2.6. POB²²⁶ (Halka Açık Şirketler Gözetim Kurulu) Raporları (1993 ve 1995)

1985-1990 yılları arasında ABD’de yaşanan ve “*Savings and Loans (S&L)*” krizi olarak tanımlanan krizde, özellikle gayrimenkul sektörüne finansman sağlayan 100’e yakın bankanın iflasının ardından POB denetim eksikliğini ve mali skandalları önlemek adına 1993 ve 1995 yıllarında iki rapor yayınlamıştır. ²²⁷

²²² Bu konuda örnek olarak OECD tarafından hazırlanan Kurumsal Yönetim İlkeleri gösterilebilecektir. OECD tarafından hazırlanan Kurumsal Yönetim ilkeleri, Cadbury Raporu’nu temel alarak oluşturulmuştur.

²²³ GODDARD R. Andrew/ MASTERS Carol: Audit Committees, Cadbury Code and Audit Fees, Sn Emprical Analysis of UK Companies, Managerial Auditing Journal, No:7,2000, s.358

²²⁴ Cadbury Committee, Report of the Committee on Financial Aspects of Corporate Governance, 1992.

²²⁵ İletişim bağı²²⁵ kurulmasına ilişkin olarak Rapor kapsamında denetçilerin komite toplantılarına davet edilmesi, denetim kapsam ve sürecine ilişkin paylaşım yapılması gibi hususlar yer almıştır.

²²⁶ POB kısaltmasının açılımı “Public Oversight Board” olup Türkçe karşılığı “Halka Açık Şirketler Gözetim Kurulu”dur.

²²⁷ NUSBAUM E. Edward: POB and AICPA Issue Controversial Reccomendations, Journal of Corporate Accounting and Finance, Sonbahar 1993, s.121.

POB tarafından 1993²²⁸ ve 1995²²⁹ yıllarında denetim komitesine ilişkin yayınlanan her iki rapor kapsamında denetim komitesinin kurulması ve gelişimine ilişkin öneriler paylaşılmıştır. Bu kapsamda raporlarda; denetim ücretinin belirlenmesi, mali raporlama ve ilgili diğer süreçlerin düzenlenmesi, kamuya yapılan bildirimlerin objektifliğinin değerlendirilmesi, mali politika ve tablolara ilişkin hususlara yönelik çalışma yapılması gibi konularda denetim komitesine yetki verilmesi önerilmiştir.²³⁰

3.2.7. Blue Ribbon Komisyon Raporu ve Komite Önerileri (1999)

“Cendant” şirketi başta olmak üzere ortaya çıkan muhasebe skandallarının devamında NACD²³¹ (Ulusal Kurumsal Yöneticiler Birliği) tarafından 1999 yılında Blue Ribbon Komisyonu oluşturulmuş olup bu komisyon, denetim komitesine ilişkin çalışma yapmak üzere görevlendirilmiştir.

Blue Ribbon Komitesi tarafından sunulan önerilerin temelini denetim komitesinin bağımsızlığı ve üyelerinin uzmanlığı oluşturmaktadır. Bu öneriler SEC²³² ve ASB²³³ (Denetim Standartları Kurulu) tarafından doğrudan uygulanmış, NYSE²³⁴ ve NASDAQ²³⁵ tarafından da temel metin kabul edilerek benzer

²²⁸ Public Oversight Board (POB), In Public Interest- A Special Report, 1993.

²²⁹ Public Oversight Board (POB), Directors, Management and Auditors – Allies in Protecting Shareholder Interest, 1995.

²³⁰ AICPA, The Auditor’s Communication With Those Charged With Governance, 2012, s.209, Çevrimiçi Kaynak (E.T.: 21.07.2019):

<https://www.aicpa.org/Research/Standards/AuditAttest/DownloadableDocuments/AU-C-00260.pdf>

²³¹ NACD kısaltmasının açılımı “The National Association of Corporate Directors” olup Türkçe karşılığı “Ulusal Kurumsal Yöneticiler Birliği”dir.

²³² SEC: Adopting Changes for Listing Requirements for the NAD, AMEX and NYSE Regarding Audit Committee, Release No: 34-42231-32-33.

²³³ ASB kısaltmasının açılımı “Auditing Standart Board” olup Türkçe karşılığı “Denetim Standartları Kurulu”dur.

²³⁴ NYSE Listing Guide Section, 303.01 (B) (2) (a).

²³⁵ NASDAQ, Market Listing Requirement Section, 4310 (c) (26) (B).

çerçeve de düzenlemeler yapılmıştır. Rapor kapsamında²³⁶ yer alan temel konu ve düzenlemelere göre:

- Denetim komitesinin görev alanlarının ve sorumluluklarının belirlendiği yazılı ve güncel bir yönetmeliğinin olması, görev alanlarının sadece denetim ve finansal raporlamadan ibaret olmadığı denetim ve finansal raporlama ile risk yönetimi, iç denetim ve kontrol hususlarını da kapsaması,
- NASD ve NYSE'ye kayıtlı yanı borsaya kote olan şirketlerin denetim komitesinin en az 3 üyeden oluşması gerektiği, üyelerinin bağımsız olmaları, muhasebe süreçleri konusunda uzmanlıklarının bulunması,
- Bağımsız denetçilerin denetim komitesine karşı da sorumlu olmaları, komitenin denetçilerle birlikte muhasebe süreçlerini incelemeleri, komitenin bu faaliyetlerinin tamamını pay sahiplerine faaliyet raporu sunmaları ve
- komitenin görev ve sorumluluklarını etkin hale getirebilmesi adına muhasebe ve hile süreçlerine yönelik kontrol geliştirilmesi

gerekmektedir.²³⁷

Bu kapsamda, finansal tablolardaki hile ve hata benzeri durumların ortaya çıkmasının önüne geçilebilmesine yönelik olarak iç kontrol sisteminin yetersiz olması, kayıt dışı tutulan bilgi ve belgelerin bulunması, denetçilerin bağımsız çalışmasının engellendiğine dair emarelerin bulunması, muhasebe politikalarının sektörde faaliyet gösteren diğer şirketlerden önemli derecede farklılık göstermesi, muhasebe süreçlerinde hata payının hiç olmadığı tespit ediliyorsa ya da sürekli olarak süreç belgelerinde değişiklik yapılması gibi durumlar mevcutsa bu durumda şirketteki muhasebe hata ve hilelerinin

²³⁶ Blue Ribbon Committee, Report and Recommendations of the Blue Ribbon Committee on Improving the Effectiveness of Corporate Audit Committees, NY, 1999, s. 10-16.

²³⁷ National Association of Corporate Directors (NACD), Report of the NACD Blue Ribbon Commission on Audit Committees: A Practical Guide, Washington D.C.,1999.

mevcudiyetine ilişkin makul bir şüphenin oluşması gerektiği ve komite üyelerinin bu konuda çalışma yapması gerektiği değerlendirilmektedir. ²³⁸

3.2.8. Sarbanes Oxley Yasası²³⁹ (2002)

Enron skandalının ortaya çıkmasından sonra pay sahibi ve yatırımcıların şirkete ilişkin tam olarak bilgilendirilmesini sağlamak, denetçilerin bağımsızlığını sağlamak, şirket yönetiminin sorumluluklarının kapsamını genişletmek, pay sahibi ve yatırımcıların haklarını korumak ve denetim komitesinin gözetim ve denetim fonksiyonunu etkin hale getirmek gibi amaçlarla Sarbanes Oxley Yasası ABD’de hazırlanmış olup ABD’deki halka açık yabancı şirketler dahil tüm şirketleri kapsayacak şekilde yürürlüğe girmiştir. ²⁴⁰

Bu yasa kapsamında düzenlenen temel noktalara aşağıda yer verilmektedir:²⁴¹

- Şirketin denetim komitesi üyelerinin bağımsız üyelerden²⁴² oluşturulması gerekmektedir.
- Şirketin bir denetim komitesinin bulunmadığı hallerde tüm yönetim kurulu üyelerinin denetim komitesi üyesi olarak değerlendirilecektir.
- Denetim komitesi üyelerinden en az birinin finansal alanda bir uzmanlığının bulunması, bu üyenin mevcudiyetine ilişkin olarak denetim komitesince kamunun aydınlatılması ve uzman üyenin denetim komitesinde mevcut olmadığı hallerde de bu durumun sebeplerinin kamuyu aydınlatma metnine eklenmesi gerekmektedir.
- Komitenin görev ve sorumlulukları; denetim şirketi ve ücretinin belirlenmesi, denetçi ve şirket yönetimi arasındaki uyumsuzlukların giderilmesi, iç kontrol, muhasebe politikaları ve finansal raporlama

²³⁸ VERSCHOOR, C. Curtis: Reflections on the Audit Committee’s Role Internal Auditor, April 2002, s.34.

²³⁹ “Sarbanes Oxley Yasası”nın orijinal adı “Sarbanes Oxley Act”tir.

²⁴⁰ SEC, “Final Rule: Disclosure Required by Sections 406-407 of the Sarbanes Oxley Act of 2002.

²⁴¹ Public Law, Sarbanes Oxley Act of 2002, Public Law, July 30, 2002, s.6-66.

²⁴² Şirket ile arasında kurulu bir iş ilişkisi ya da hizmet akdi bulunmayan, şirketten denetim komitesi üyeliği haricinde herhangi bir ücret almayan yahut şirketin başka bir komitesinde üye olarak görev yapmayan üyeler kastedilmiştir.

süreçlerinin oluşturulması ve bu konulardaki şikayetlerin çözüme konuşturulması olarak belirlenmiştir.

- Denetçilerin denetim komitesine raporlama yapması gerekmekte olup denetim komitesi ihtiyaç duyduğu hallerde uzman desteğinden yararlanmak amacıyla danışmanlık alabilecektir.

Bu Rapor'un yayınlanması ile birlikte, Avrupa Birliği tarafından çıkartılan bir Tüzük²⁴³ ve tamamlayıcı Yönerge²⁴⁴ ile Avrupa Birliği'ne üye ülkelerde faaliyet gösteren ortaklıklarda bu komitenin kurulmasını zorunlu kılmıştır. Bununla birlikte, Avrupa Birliği üye ülkelerinde tek tip yönetim kurulu yapısı bulunmamakta olup düalist yönetim kurulu organı sistemine sahip ülkelerde gözetim kurulunun varlığı dikkate alınarak bir istisna tanımlanmıştır.²⁴⁵ Dolayısıyla denetim komitesinin oluşturulmasında temelde monist sistemlerde gözetim kurulu organının eksikliği olarak değerlendirilebilecektir. ²⁴⁶

3.3. DENETİM KOMİTESİNİN OLUŞTURULMASINDA İÇ YÖNERGE VE YETKİ DEVRİ

Yönetim kurulunun görev ve sorumluluklarına ilişkin genel hususlar, TTK'da²⁴⁷ düzenlenmekte olup TTK 365. maddesinde, yönetim kurulunun anonim şirketin yönetim ve temsilinden sorumlu olduğu düzenlenmektedir.²⁴⁸

²⁴³ REGULATION (EU) No: 537/2014: On Specific Requirements Regarding Statutory Audit of Public-Interest Entities and Repealing Commission Decision No: 2005/909/EC, No: 537/2014 of The European Parliament and of the Council, 16.04.2014.

²⁴⁴ DIRECTIVE (EU) No: 2014/56/EU: Amending Directive 2006/43/EC On Statutory Audits Of Annual Accounts And Consolidated Accounts, No: 2014/56/EU of The European Parliament and of the Council, 16.04.2014.

²⁴⁵ DEZOORT F. Todd, An Analysis of Experience Effects on Audit Committee Members2 oversight Judgements Accounting, Organization And Society, Vol. 23, No.1 1998, s.1.

²⁴⁶ RUPLEY H. Kathleen/ALMER D. Elizabeth/PHILBRICK R. Donna: Audit Committee Effectiveness: Perceptions of Public Company Audit Committee Members Post-SOX, Research In Accounting Regulation, 2011, s.143.

²⁴⁷ Bkz. TTK, m: 365 vd.

²⁴⁸ Bkz. TTK, m: 365.

Ayrıca, TTK 367. maddesinde de ifade edildiği üzere, yönetim kurulu tarafından düzenlenecek iç yönerge çerçevesinde yönetim kurulu, yönetim kurulu üyesine ya da üçüncü (3.) bir kişiye anonim şirket üzerindeki yönetim yetkisinin tamamını veya bir kısmını esas sözleşmede bu kapsamda bir hüküm bulunması şartıyla devredebilecektir.²⁴⁹

TTK' 375. maddesinde ise de yönetim kurulu tarafından hiçbir surette devredilemez/ vazge görev ve yetkileri düzenlenmekte olup bu hüküm kapsamında yönetim kurulundan geri alınması yasal sınırlar içerisinde mümkün olmayan ve aynı şekilde yönetim kurulu tarafından bir üçüncü kişiye devredilemeyecek göre ve yetkiler belirlenmiştir.²⁵⁰ Doktrinde²⁵¹ devredilmez yetkiler konusunda tartışma konusu olan diğer bir konu ise devredilmez yetkilerin sadece 375. madde kapsamında sayılan iş ve işlemlerle sınırlı olup olmadığıdır.²⁵²

Doktrinde bu konuda genel kabul edilen bir görüşe göre ortaklığın kendi paylarını iktisabına ilişkin iş ve işlemler ile iç yönetmeliğin hazırlanması da devredilemez yetkilerdendir.²⁵³ Dolayısıyla pay sahipleri tarafından genel kurula yönetim kuruluna yetki devri yapılmasının zorunlu kılındığı hallerin de yönetim kurulunun devredilemez yetkilerinde olduğu kabul edilmektedir.²⁵⁴

Yani bu gerekçelerle 375. maddenin bir sınırlı sayı ilkesi olmadığını, bazı özel kanun ve düzenlemeler göz önüne alındığında yönetim kurulunca kullanılabilecek devredilemez yetki ve görevlerin sayısının genişlediği kabul edilmektedir.²⁵⁵

TTK kapsamında düzenlenen yönetim kurulunun devredilemez yetkilerin ne şekilde kullanılacağı hususu değerlendirildiğinde, bu yetki ve görevlerin tamamının bizzat yönetim kurulu üyeleri tarafından yerine getirilmesine ilişkin bir

²⁴⁹ Bkz. TTK, m: 367.

²⁵⁰ Bkz. TTK, m: 375.

²⁵¹ TEKİNALP, Ünal: Sermaye Ortaklıkları, a.g.e, s.127.

²⁵² TEKİNALP, Ünal: Sermaye Ortaklıkları, a.g.e, s.130.

²⁵³ DOĞAN, Beşir Fatih: a.g.e. s. 210.

²⁵⁴ KIRCA, İsmail/ ŞEHİRALİ ÇELİK, Feyzan Hayal/ MANAVGAT, Çağlar: a.g.e., s.539 ve s.591.

²⁵⁵ KIRCA, İsmail/ ŞEHİRALİ ÇELİK, Feyzan Hayal/ MANAVGAT, Çağlar: a.g.e., s.540.

zorunluluk veya bu görevlerinin yerine getirilmesi için başka bir kurum yahut kişiden de destek alınamayacağına ilişkin bir kısıtlama da TTK'da yer almamaktadır.²⁵⁶ Kaldı ki yönetim kurulu komiteler ve komisyonlar aracılığıyla da bu görevini ifa edebilmektedir. TTK'nın 366. maddesinde bu yönde bir düzenleme yapılmış olup şirket içi denetim yapılması, işlerin gidişatının takip edilebilmesi, belirlenecek konularda raporların hazırlanması, yönetim kurulu tarafından verilen kararların uygulanması amacıyla yönetim kurulu tarafından komisyon ve komiteler kurulacağı gibi bu komite ve komisyonlarda yönetim kurulu üyeleri de bulunabilecektir.²⁵⁷

Dolayısıyla denebilir ki bu yetki ve görevlere ilişkin nihai karar ve sorumluluk yönetim kurulu üzerinde olmakla birlikte TTK 375. madde kapsamında belirlenen devredilemez görev ve sorumluluklarını yerine getirirken komite ve komisyonlardan destek almalarında bir engel bulunmamaktadır.²⁵⁸

Bununla birlikte, yönetim kurulunun komite ve komisyonlar vasıtasıyla şirket yönetiminde faal olarak çalıştığını, alt örgütlenmelerle kontrol sistemi kurduğunu, görev ve sorumluluklarını yerine getirirken komite ve komisyonlar vasıtasıyla raporlama yaptığını göstermek suretiyle özen yükümlülüğünü yerine getirdiğini ve bu kapsamda hareket ettiğini ileri sürebilecektir.²⁵⁹

TTK'nın 366. maddesinde yönetim kurulu tarafından komisyon ve komiteler kurulabileceği düzenlenmekte olup bu madde kapsamından da anlaşılacağı üzere komite ve komisyonlar bizzat yönetim kurulu tarafından kendi bünyesinde oluşturulmaktadır.²⁶⁰ Komite ve komisyonların niteliğinin yardımcı bir birim olması göz önüne alındığında komite ve komisyonların oluşturulmasına ilişkin

²⁵⁶ Bkz.TTK, m.366.

²⁵⁷ KIRCA, İsmail/ ŞEHİRALİ ÇELİK, Feyzan Hayal/ MANAVGAT, Çağlar: a.g.e., s.541.

²⁵⁸ AKDAĞ GÜNEY, Necla: a.g.e., s.141.

²⁵⁹ DOĞAN, Beşir Fatih: a.g.e. s.78.

²⁶⁰ HACİMAHMUTOĞLU, Sibel: Yönetim Kurulunun yapısı, a.g.e., s.185; ALTAY, Sıtkı Anlam: Anonim Ortaklıklarda Gözetim Yükümlülüğünün Sınırlarının ve Ölçütlerinin Belirlenmesine Yönelik Düşünceler, Ersin Çamoğlu'na Armağan, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2013, s.64.

şirket ana sözleşmesinde ayrıca bir düzenlenmenin bulunmasına gerek olmadığı değerlendirilmektedir.²⁶¹

Yönetim Kurulu tarafından oluşturulacak komiteler ve komitelerin görev ve sorumluluklarının esas sözleşme, iç yönerge veya her ikisinde de düzenlenebileceğine ilişkin doktrinde görüşler yer almaktadır.²⁶² Komiteler ve bu komitelerin görev ve sorumluluklarına ilişkin esas sözleşmeye bir madde konulabilecek olmakla birlikte komitelerin doğrudan genel kurul tarafından oluşturulması anlamına gelmemektedir.²⁶³ Komiteler görevleri ve nitelikleri kapsamında doğrudan yönetim kurulu bünyesinde ve yönetim kuruluna yardımcı olunması amacıyla oluşturulmaktadır.²⁶⁴

Yukarıda bahsedilen genel görüşleri özetlemek gerekirse; doktrinde kabul edilen genel görüşe göre esas sözleşme yerine yönetim kurulu tarafından bir iç yönerge hazırlanarak komiteye ilişkin hususların bu iç yönergede yer almasının daha uygun olacağı değerlendirilmektedir.

TTK'nın 367/1 maddesinin gerekçesinde, iç yönergenin yönetim yetkilerinin devrine, yönetim mevkilerinin tanımlanmasına ve karşılıklı konumların belirlenmesine ilişkin kuralların yanı sıra şirketin teknik, ticarî ve hukukî açıdan yönetimine ilişkin temel esasları içermesi gerektiği belirtilmektedir.²⁶⁵ Dolayısıyla TTK'nın 367. maddesi kapsamındaki iç yönerge şirket organizasyon ve iç yapılanmasını da içermektedir. Bu bilgiler ışığında bir değerlendirme yapıldığında, iç yönergenin niteliği çerçevesinde Denetim Komitesine ilişkin düzenlemelerin de iç yönergede bulunması uygun olacaktır.²⁶⁶

Yönetim kurulu organına bağlı olarak faaliyet gösteren bir çalışma komitesi olmasının bir sonucu olarak organ niteliğini haiz olmayıp ortaklığı denetim

²⁶¹ ÇAMOĞLU Ersin Anonim Ortaklık Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu, 2.B. Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2007, s.33.

²⁶² KARAEĞE Özge, Yönetim Kurulu Üyeliğine Seçilme Koşulları, Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, CXVI, Y.2012,S3.s.70.

²⁶³ AKDAĞ GÜNEY, Necla: a.g.e., s.142.

²⁶⁴ MANAVGAT Çağlar: Bağımsız Yönetim Kurulu Üyelerinin İşlevleri ve Sahip Olmaları Gereken Nitelikler, Batider, C.30, S.1, s.27.

²⁶⁵ Bkz.TTK, m. 367- madde gerekçesi.

²⁶⁶ HACİMAHMUTOĞLU, Sibel: AT Yönetim Kurulunun yapısı, a.g.e., s.185.

komitesi olarak temsil etme yetkisi de bulunmamaktadır.²⁶⁷ Lakin bu durum yönetim kurulunca verilecek talimatlara uyularak bağlı kalınacağı anlamına gelmemekte olup denetim komitesinin “*sui generis*” özelliğini oluşturmaktadır.²⁶⁸

Sonuç olarak bir organ vasfını haiz olmayan ve yönetim kurulu organı altında faaliyetlerini yerine getiren komiteler, yönetim kurulundan talimatları doğrultusunda faaliyet göstermemektedir. Genel gerekçede²⁶⁹ de belirtildiği gibi bu durumun bir sonucu olarak icrai yetkileri olmayan bağımsız üyelerce denetim komitesinin oluşturulması gerekmektedir. Bu durumun gerekçesi denetim komitesine atfedilen görevler olup bu görevlerin bağımsız ve ortaklık, pay sahipleri ve menfaat sahiplerinin çıkarlarına uygun olarak yürütülebilmesi adına komitenin bağımsız ve talimatlarla kısıtlanmadan faaliyet göstermesi gerekliliğidir.²⁷⁰

3.4. DENETİM KOMİTESİNİN OLUŞTURULMASI VE BAĞIMSIZ ÜYE KAVRAMI

3.4.1. Denetim Komitesinin Oluşturulması

Kurumsal yönetim sistemlerinin gelişmesinin bir sonucu olarak ortaklık pay sahiplerince bilinç düzeyi yükselmiştir.²⁷¹ Bu kapsamda Denetim komitesinin varlık amacı; ortaklık sahiplerinin veya ortaklık yöneticilerinin ortaklığa ve 3. kişilere zarar vermesini önlemek olup bu kapsamda ilk olarak bağımsız denetim olarak da tanımlanan dış denetimin usulüne uygun olarak yürütülmesini ve mali süreçlerin kontrol ve gözetimini yerine getirmekle yükümlüdür.²⁷²

Dolayısıyla finansal tablo ve mali yükümlülöklere ilişkin gerekli kontrolleri yapacak ve bağımsız denetimin yürütölmesi esnasında bir engel çıkmamasını

²⁶⁷ DOĞAN, Beşir Fatih: a.g.e. s.78.

²⁶⁸ MANİSALI DARMAN, Güler: a.g.e., s.27.

²⁶⁹ Bkz, TTK, genel gerekçesi

²⁷⁰ Bkz. ÜNAL, Ahmet Cemil: a.g.e, s.103 vd.

²⁷¹ KÖKSAL, Aytaç: Bağımsız Denetim Sözleşmesi, Beta Yayınları, İstanbul, 2009, s.21.

²⁷² TEKİNALP, Ünal: Sermaye Ortaklıkları, a.g.e, s.210.

sağlayacaktır.²⁷³ Bununla birlikte ortaklığın iç yönetsel gözetiminin sağlanması da denetim komitesinin yükümlülüklerinden biri olarak değerlendirilmekte olup ortaklığın iç denetimine yönelik bir sistem ve metodolojinin oluşturulması ve bu sistemin uygulanmasından da sorumludur. Bu sorumlulukları göz önüne alındığında doktrinde yönetim kurulu üyeleri ve ortaklık arasında bağlantıyı kurma görevine sahip olduğu ve aynı zamanda çıkar gruplarının da menfaatlerini kollamakla yükümlü olduğu için bir denge aracı olarak da değerlendirilmektedir.²⁷⁴

KYİ'nin 4.5.1. maddesinde denetim komitesinin yönetim kurulunun özen yükümlülüğünü yerine getirerek etkin bir biçimde çalışmasını sağlamak amacıyla oluşturulacaktır. Bu etkin biçimde çalışılmasının sağlanması adına KYİ'nin 4.3.10. maddesinde, seçilecek komite üyelerinin içerisinde en az birinin mali konularda asgari beş yıllık bir tecrübe sahibi olmaları gerektiği husus yer almaktadır.²⁷⁵

Sermaye piyasası mevzuatı kapsamında denetim komitesinde görev yapacak üyelere ilişkin kapsamlı bir aranan nitelikler belirlenmemiş daha dar kapsamlı bir belirlenmeye gidilmiş olup doktrinde bu durum eleştirilmektedir.²⁷⁶ Bununla birlikte kurumsal yönetim sistemlerinde yaşanan gelişmelerin sonucunda, denetim komitesi üyelerinden en az birinin beş (5) senelik iktisadi ve mali alanda tecrübesinin bulunduğu gerektiği düzenlenerek²⁷⁷ mali tablolar ve ortaklığın iktisadi durumuna ilişkin faaliyetlere verilen önem gösterilmiştir.

TTK kapsamında bir denetim komitesinin kurulması zorunluluk olarak belirlenmemiş olup ihtiyaç halinde oluşturulmasına ilişkin olarak SPK'ya atıf

²⁷³ UYAR, Süleyman: İç Denetçi İle Denetim Komitesi Arasında Nasıl Bir İlişki Olmalıdır?, Türkiye İç Denetçiler Enstitüsü (TİDE), İç Denetim Dergisi, Yaz 2005, S.2, s.2.

²⁷⁴ GÜRDOĞAN Yurtsever, Teftişten İç Denetime Banka Müfettişliği, Türkiye Bankalar Birliği, İstanbul, 2009, s.126.

²⁷⁵ Bkz. (II-17.1) KYT ve KYİ, m. 4.5.1. ve m. 4.3.10.

²⁷⁶ TEKİNALP, Ünal: Ünal Tekinalp'in Banka Hukukunun Esasları, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2009, s.179.

²⁷⁷ Bkz. (II-17.1) KYT ve KYİ, m. 4.3.10.

yapılmış²⁷⁸ olsa dahi denetime ilişkin komite oluşturulmasının önemine ilişkin ihtiyaç²⁷⁹ TTK'da ifade edilmiştir.²⁸⁰

6762 sayılı ETTK²⁸¹ ile TTK'nın 366/2 maddesine ilişkin düzenlemeler birlikte değerlendirildiğinde, "iç denetim" hususunun bir komite kurulma amacı olarak gösterildiği anlaşılmaktadır. Kaldı ki genel gerekçe²⁸² de, denetim komitesinin kurumsal yönetim ilkeleri gereğince kurularak bağımsız ve icrai yetkileri olmayan üyeler tarafından yürütülmesi gerektiği vurgulanmıştır.²⁸³ Dolayısıyla, devredilemez olan görev ve sorumluluk finansal bir örgütlenme kurulması ve denetimini sağlayacak bir sistem oluşturulmasıdır.²⁸⁴

Sonuç olarak TTK, genel gerekçe ve 366/2 madde gerekçesinde, aslında denetim komitesi kurulmasını zorunluluk olarak tanımlamamış ancak kurulmasını tavsiye etmiştir.

3.4.1.1. Denetim Komitesi Üye Sayısı

Denetim komitesinin oluşturulmasında üye sayısına ilişkin farklı uygulamalar mevcuttur. Bu kapsamda Blue Ribbon Raporu'nda²⁸⁵ yer alan öneride denetim komitesi üye sayısının asgari üç (3) olması gerektiği düzenlemiş bu düzenlemenin devamında da NYSE²⁸⁶ ve NASDAQ²⁸⁷, denetim komitesi üye sayısının üçten az olamayacağını belirlemiştir.

Denetim komitesi için belirlenecek üye sayısı TTK'da yer almamakla birlikte burada önemli olan şirketinin hacmi ve yönetim kurulu üyelerinin toplam

²⁷⁸ Bkz. TTK, m.378- madde gerekçesi.

²⁷⁹ DEMİR, Evin Emine: a.g.e.,s.102.

²⁸⁰ Bkz. TTK, genel gerekçe, par. 90/b

²⁸¹ 29.06.1956 tarihinde kabul edilen ve 09.07.1956 tarih 9353 no.lu Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe giren 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu (ETTK), m.318.

²⁸² Bkz. TTK, genel gerekçe, par.72.

²⁸³ PASLI, Ali: a.g.e, s.325.

²⁸⁴ KAYA, Mustafa İsmail: Anonim Şirket Yönetim Kurulunun Denetim ve Gözetim Görevi, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi Özel Sayı, 2014, Prof. Dr. PEKCANITEZ'e Armağan, C:III, s. 3273.

²⁸⁵ Blue Ribbon Komitesi Raporu, s.12.

²⁸⁶ NYSE Listing Guide, Sec.303.01 (B) (2) (a).

²⁸⁷ NASDAQ, Market Listing Requirements, Sec. 4310 (c) (26) (B).

sayısıdır.²⁸⁸ Bununla birlikte, KYİ'nin 4.5.3. maddesinde ise oluşturulacak denetim komitesinin üye sayısının ikiden (2) az olamayacağı belirtilmektedir.²⁸⁹

Sonuç olarak, denetim komitesinde faaliyet gösterecek üyelerin sayısı belirlenirken Kurumsal Yönetim Tebliğinde belirlenen 2'den az olmamak şartının yanında ayrıca, şirketinin hacmi ve yönetim kurulu üyelerinin toplam sayısının hesaba katılması etkin bir denetim komitesinin oluşturulmasında önemli bir rol oynamaktadır.

Denetim komitesi üye sayının belirlenmesine ilişkin olarak yapılan araştırmalarda, üye sayısı arttıkça komitenin işlevselliğinin azaldığı görülmüştür.²⁹⁰ Dolayısıyla üye sayısının fazla olması komitenin işlevsel olacağı anlamına gelmemekte olup şirketlerde 3 ile 5 üyeden oluşan bir yapının uygun olacağı kabul edilmektedir.²⁹¹

3.4.1.2. Denetim Komitesi Üyelerinin Nitelikleri

KYT kapsamında, Denetim Komitesi yönetim kurulu bünyesinde yönetim kurulunun kendi üyeleri arasından seçilerek oluşturulmakta birlikte yönetim kurulu tarafından seçilecek üyelerin belirli nitelikleri haiz olması gerekmektedir.²⁹²

KYİ'nin 4.5.3. maddesinde oluşturulacak denetim komitesinde görev alacak yönetim kurulu üyelerinin nitelikleri belirlenmiş olup komite başkanlarının ve denetim komitesinde görev yapmak üzere seçilecek üyelerin tamamının bağımsız yönetim kurulu üyelerinden oluşturulmasının zorunlu olduğu ve İcrada

²⁸⁸ DEMİR, Evin Emine: a.g.e.,s.109.

²⁸⁹ (II-17.1) KYT ve KYİ, m.4.5.3.

²⁹⁰ Institute of Internal Auditors: Issues and Answers, Internal Auditing and the audit Committee Working Toward Common Goals,2012, s. 6-9.

²⁹¹ Non-Departmental Public Bodies, The Audit Committee Handbook, NY, October 2016, s.27

²⁹² PULAŞLI Hasan: Corporate Governance – Anonim Şirket Yönetiminde Yeni Modeli, a.g.e., s.108.

görevli üyelerin ya da genel müdürün denetim komitesinde yer alamayacağı düzenlenmektedir.²⁹³

Halka açık olmayan ortaklıklarda denetim komitesi sadece yönetim kurulu üyelerinden değil aynı zamanda yönetim kurulu üyeliği bulunmayan 3. Kişilerden de oluşabilecektir. Dolayısıyla, denetim komitesinin sadece yönetim kurulu üyelerinden değil ayrıca şirkette icrai bir görevi bulunmayan ve bağımsız üye niteliklerini haiz olan 3. Kişilerden de oluşabileceği belirtilmektedir.²⁹⁴ Bunun gerekçesi ise ortaklığın gerek iç denetimi gerekse finansal denetiminde objektifliğin sağlanabilmesidir.²⁹⁵

Doktrinde de denetim komitesinin etkinliği üzerine yapılan çalışmalarda bağımsız üyelerinin mevcudiyeti ile finansal denetimi kalitesi birbiriyle doğru orantılı olduğu görülmüştür.²⁹⁶

Ayrıca dış denetim yapacak kuruluşun bağımsız ve nitelikleri sağlıyor oluşu da denetim komitesinin etkin bir şekilde faaliyetlerini sürdürebilmesi için önceliklidir.²⁹⁷ Ortaklığın bağımsız denetimi niteliklere ve gereklere uygun bir şekilde yerine getirildiğinde denetim komitesi işlevselliği artacaktır.²⁹⁸

Denetim komitesinin faaliyetlerinin işlevselliğini artıran ve etkinliğini sağlayan unsurlar aşağıdaki gibi sıralanabilecektir.²⁹⁹

- Bağımsızlığı tam olarak sağlanmış kişilerden (yönetim kurulu üyesi ya da üye olmayan üçüncü (3.) kişi) oluşması,
- Seçilecek kişilerden en az birinin finansal alanda hem teorik hem de pratik anlamda uzmanlığının bulunması

²⁹³ (II-17.1) KYT ve KYİ, m. 4.5.3

²⁹⁴ Bkz. TTK, genel gerekçe, par.72.

²⁹⁵ TUZCU Arcan: Halka Açık Şirketlerde Kurumsal Yönetim Anlayışı: İMKB 100 Örneği, Ankara, 2004, s.52.

²⁹⁶ PULAŞLI Hasan: Corporate Governance, a.g.e., s.110; PASLI, Ali: a.g.e, s. 317.

²⁹⁷ DEMİR, Evin Emine: a.g.e., s.67.

²⁹⁸ ÖZDAMAR Mehmet: Bankaların İç Denetiminde Yeni Bir Organ: Denetim Komitesi, Prof. Dr. Hüseyin Ülgen'e Armağan, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2007, C.2., s.87.

²⁹⁹ OKTAY, Sadiye: Bağımsız Denetim Etkinliğinin Artırılmasında Denetim Hizmetinde Kalite ve Kalite Kontrolü, ABD Düzenlemeleri, Maliye Finans Yazıları, 2013, S.27, s.101.

- Sorumluluklar, riskler ve zaman kısıtlarına uygun bir şekilde faaliyetlerde bulunulması
- Seçilen dış denetim kuruluşunun bağımsız ve niteliklerinin ortaklık ihtiyaçlarına uygun olmasıdır.

Bu kapsamda aşağıdaki alt başlıkta bağımsız yönetim kurulu üyeliği ve icrada görevli olan/olmayan üye ayırımına ilişkin hususlar belirtilmektedir:

3.4.1.2.1. Bağımsız Yönetim Kurulu Üyeliği

Bağımsız Yönetim Kurulu üyeliğine ilişkin genel çerçeve ve hususlar Bağımsız Denetim Standartları Tebliği ile KYT'de³⁰⁰ düzenlenmekle birlikte bağımsız yönetim kurulu üyesine ilişkin bir tanıma yer verilmemiştir. Bu kapsamda bağımsız yönetim kurulu üyeliği kavramına ilişkin yeknesak bir tanım bulunmamakla birlikte doktrinde farklı şekilde yapılmış tanımlar yer almaktadır.

Denetim komitesi doğrudan yönetim kurulu organına bağlı olarak faaliyet göstermekte olup bağımsız üyelerin varlığıyla bağımsız bir nitelik kazanmamaktadır.³⁰¹ Dolayısıyla denetim komitesi adı altında yerine getirilen tüm faaliyetler doğrudan yönetim kurulu organına raporlanarak veya bildirilerek yönetim kurulu kapsamında yerine getirilmektedir.³⁰²

Doktrinde bağımsız yönetim kurulu üyeliğine ilişkin olarak yapılan tanımlar bir araya getirilmek suretiyle bir tanım yapıldığında “bağımsız yönetim kurulu üyeleri, görev alacakları ortaklık ve bu ortaklıktaki pay sahipleri ile aralarında bir çıkar ilişkisinin mevcut olmadığı, gerekli ve ilgili mesleki tecrübeye haiz olan³⁰³ kurumsal yönetim ilkelerinin uygulanmasını sağlayan elde ettiği yetkiyi³⁰⁴ tarafsız ve hür iradesiyle ortaklık menfaatine uygun bir şekilde kullanan ve

³⁰⁰ PULAŞLI, Hasan: Şirketler Hukuku, a.g.e., s.540.

³⁰⁰ (II-17.1) KYT ve KYİ

³⁰¹ SPIRA, F. Laura: An Evolutionary Perspective on Audit Committee Effectiveness, Corporate Governance – An International Review,, Vol.6-1, 1998, s.34.

³⁰² DEMİR, Evin Emine: a.g.e., s.114.

³⁰³ POROY, Reha/ TEKİNALP, Ünal/ÇAMOĞLU Ersin: a.g.e., s 548.

³⁰⁴ DOĞAN Beşir Fatih: a.g.e., s.69.

gerekli hallerde meydana gelen çıkar çatışmalarında arabulucu olarak faaliyet gösterebilen, ortaklığın yönetimi, organizasyon ve gerekli hallerde yönetim kurulu performansının denetlenmesinde objektif olarak faaliyet gösteren³⁰⁵ yönetim kurulu üyeleridir.” ifadelerini içeren genel bir tanım elde edilebilecektir.

TTK’nın 362. maddesine göre yönetim kurulu üyeleri en çok 3 yıl süre ile göreve seçilebilecek olup KYİ’nin 4.3.5. maddesinde de bağımsız yönetim kurulu üyeleri açısından paralel bir düzenlemeye yer verilmiştir. İlgili düzenlemeler kapsamında bağımsız yönetim kurulu üyelerinin görev süresi en çok 3 yıl olarak düzenlenmiş olmakla birlikte³⁰⁶ ortaklık esas sözleşmesinde 3 yıldan daha kısa bir süre belirlenmesine ilişkin bir engel bulunmamaktadır.³⁰⁷

Ayrıca bağımsızlık ölçütlerini sağlayan ve esas sözleşmede aksi belirlenmediği halde³⁰⁸ KYİ’nin 4.3.5. maddesine göre bağımsız yönetim kurulu üyelerinin tekrar aday gösterilmeleri halinde yeniden seçilebilirler. Bununla birlikte, aynı maddede de yer aldığı üzere, genel kurul toplantısı esnasında bağımsız üyenin görev süresine ilişkin gündem maddesi kapsamında bağımsız yönetim kurulu üyesinin görev süresine ilişkin bir belirleme yapılmadığı hallerde görev süresi sadece bir faaliyet dönemidir.³⁰⁹

Her ne kadar TTK’nın 359. maddesinde yönetim kurulunun en az bir üyeden oluşabileceği düzenlenmiş olsa da KYİ’nin 4.3.1. maddesinde özel bir düzenlemeye gidilmiş ve halka açık şirketler için en az beş (5) üyeden oluşabileceği ve ortaklığın işleyişi ve komitelerin düzenlenmesi gibi hususların göz önüne alınarak üye sayısının belirleneceği düzenlenmektedir.

KYİ’nin 4.3.4. maddesinde, oluşturulacak yönetim kurulunda bulunması gereken asgari bağımsız yönetim kurulu üye sayısı düzenlenmekte olup buna göre toplam yönetim kurulu, bağımsız yönetim kurulu üye sayısının üçte birinden az

³⁰⁵ PASLI, Ali: a.g.e, s. 317-318.

³⁰⁶ (II-17.1) KYT ve KYİ, m.4.3.5

³⁰⁷ BAHTİYAR, Mehmet: a.g.e., s.220.

³⁰⁸ PULAŞLI Hasan: Şerh-II, s.940.

³⁰⁹ ÜÇİŞİK Güzin/ ÇELİK Aydın: a.g.e., s.395.

olamayacak ve her hâlükârda bağımsız yönetim kurulu üye sayısının ikiden (2) az olması mümkün değildir.³¹⁰

Her ne kadar Anglo Amerikan Hukuk Sisteminde bağımsız üyelere oluşan denetim komitesi önerisiyle seçilen dış denetim kuruluşunun geçerli bir neden olmaksızın görevden alınması ihtimalinin düşük olduğu belirtilmiş olsa da bağımsız üyelerin faaliyetlerindeki ve kimliğindeki bağımsızlığın her zaman korunması mümkün olmamaktadır.³¹¹ Ortaklık tarafından bağımsız olarak değerlendirilen ama aslında bağımsız üye sıfatlarını haiz olmayan üyeler ortaklığa gerek kurumsal yönetim gerekse mali açıdan zarar verebilmektedir.³¹²

Kaldı ki Sarbanes Oxley Act³¹³ kapsamında getirilen çoğu katı düzenleme de bu durumu önleme çabasının bir sonucu olup özellikle en azından 1 üyenin finansal anlamda tecrübe ve deneyiminin bulunması bir zorunluluk olarak belirlenmiştir.³¹⁴ Bu düzenlemelere rağmen nitelikli ve gerekleri tam karşılayan üye bulma sıkıntısı gerek Avrupa gerekse Amerika’da ortaya çıkmıştır.³¹⁵

Bu konuda iki temel endişe bulunmaktadır; ilk olarak mevzuat çerçevesinde belirlenen kriterleri sağlayacak üye veya aday bulmakta zorluk yaşanması ikinci olarak da kağıt üzerinde uygun görünen üyenin seçildikten sonra faaliyetleri niteliklerine göre değerlendirememesidir.³¹⁶

³¹⁰ KYİ, m.4.3.4 göre “Yönetim kurulu içerisindeki bağımsız üye sayısı toplam üye sayısının üçte birinden az olmamak üzere en az fiili dolaşımdaki pay oranını temsil edecek kadar olmalıdır. Şu kadar ki, ortaklık genel kurulu tarafından yönetim kurulu içerisindeki bağımsız üye oranı %50 ile sınırlandırılabilir. Bağımsız üye sayısının hesaplanmasında küsuratlar izleyen tam sayı olarak dikkate alınır. Her durumda, bağımsız üye sayısı ikiden az olamaz.”

³¹¹ AMOAH Y. Nana / TANG P. Alex: Board, Audit Committee and Restatement-Induced Class Action Lawsuits, *Advances in Accounting, Incorporating Advances in International Accounting*, Vol. 26, 2010, s.168.

³¹² DEMİR, Evin Emine: a.g.e., s.127.

³¹³ 30.07.2002 tarih ve 3763 sayılı Sarbanes-Oxley Act.

³¹⁴ RAINSBURY, A. Elizabeth / BRADBURY, Michael/ CAHAN, F. Steven: The Impact of Audit Committee Quality on Financial Reporting Quality and Audit Fees, *Journal of Contemporary Accounting & Economics*, Vol. 5, 2009, s.28.

³¹⁵ PULAŞLI Hasan: İsviçre ve Alman Hukuku ile Karşılaştırmalı, Notlu ve İçtihatlı Türk Ticaret Kanunu ve İlgili Mevzuat, Adalet Yayınevi, Ankara, 2013, s.206.

³¹⁶ ÖZKUL Levent: a.g.e, s.87.

Eğer gerçekten hem nitelikleri uygun hem de pratik olarak da başarılı bağımsız üyelerin bulunarak denetim komitesinin oluşturulması halinde, yönetsel suiistimallerin ve ani finansal sıkıntıların önüne geçileceği, iç kontrol sorunlarının en az düzeye indirileceği görülmektedir.³¹⁷

Bağımsız yönetim kurulu üyesinin diğer üyeliklerden ayrışmasına etken olan ölçütler, KYİ'nin 4.3.6. maddesinde tahdidi olarak sayılmış ve bu ölçütlerin tamamının varlığı halinde bağımsız üyelik sıfatını taşıyabileceği düzenlenmiştir. Bu ölçütler genel olarak aşağıdaki şekildedir:³¹⁸

1. Bağımsız yönetim kurulu üyesi ve KYİ'de belirlenen dereceye kadarki hısımlarının Ortaklık ile bir ilişkinin mevcut olmaması
2. Bağımsız yönetim kurulu üyesi ve KYİ'de belirlenen dereceye kadarki hısımlarının ortaklığa hizmet veren danışman ve/veya tedarikçi şirketleri bir ilişkisinin mevcut olmaması
3. Bağımsız üyenin gerekli mesleki yeterlik ve tecrübeye sahip olması
4. Bağımsız yönetim kurulu üyesinin üniversite öğretim üyeleri hariç olmak üzere kamuda tam zamanlı çalışmaması
5. Bağımsız yönetim kurulu üyesinin Türkiye'de yerleşik olması ve yerleşim yerine ilişkin mevzuat kapsamında belirlenen nitelikleri haiz olması
6. Bağımsız yönetim kurulu üyesinin etik değerlere bağlı ve tarafsız olması
7. Bağımsız yönetim kurulu üyesinin ortaklığın faaliyetlerini takip edebilecek ölçüde zaman ayırması
8. Bağımsız yönetim kurulu üyesinin ortaklıkta son 10 yıllık dönemdeki 6 yıldan daha uzunca bir süre yönetim kurulu üyeliği yapmamış olması

³¹⁷ DEMİR, Evin Emine: a.g.e., s.128.

³¹⁸ (II-17.1) KYT ve KYİ, m. 4.3.6

9. Bağımsız yönetim kurulu üyesinin görev yaptığı şirket sayısının kurumsal yönetim ilkeleri tebliğ kapsamındaki sınırlamaya uygun olması ve

10. Bağımsız yönetim kurulu üyesinin aynı yönetim kuruluna üye olarak seçilen tüzel kişi namına tescil ve ilan işlemlerinin yapılmamış olmasıdır.

3.4.1.2.2. İcrai Faaliyette Bulunmayan Yönetim Kurulu Üyeliği

KYİ'nin 4.3.2. maddesi kapsamında icracı olmayan yönetim kurulu üyeleri, yönetim kurulunun çoğunluğunu oluşturmalıdır. Bu kapsamda KYİ'nin 4.3.3. maddesinde de düzenlendiği üzere icracı olmayan yönetim kurulu üyeleri daha geniş bir kavram olup bağımsız yönetim kurulu üyelerini de kapsamaktadır. Dolayısıyla her icracı olmayan üye bağımsız yönetim kurulu üyesi değilken her bağımsız üye icracı olmayan yönetim kurulu üyesidir.

İcrada görevli olmayan yönetim kurulu üyelerinin ortaya çıkışı monist yapılı yönetim kurullarının gözetim kurulu eksikliğinin bir sonucudur.³¹⁹ Dolayısıyla bahsi geçen kavram daha çok monist yapılı kurullarda, gözetim ve denetim yetkisinin yapılmasında etkin rol oynayan üyeler için kullanılmaktadır.³²⁰

Bu kavram ve üyelik, Cadbury Report'da³²¹ yer alması ile birlikte doktrin ve uygulamaya yerleşmiştir. Bu Rapor ile kurumsal yönetim kavramında icracı olmayan üyelerin yeri ve önemine vurgu yapılmış olup ortaklığa katkılarına yer verilmiştir.³²² Bu rapor kapsamında icracı olmayan üyelerin görevi ortaklığın yönetimine ilişkin denetim ve gözetim fonksiyonu olmak bir bağımsız üçüncü bir göz olarak ortaklık yönetimine ilişkin konuları değerlendirmek ve raporlamaktır.³²³

İcraı olmayan yönetim kurulu üyeleri şirketin icrai faaliyetlerinde yer almayan, ortaklığın rutin faaliyetlerinde aktif veya herhangi bir idari görevi bulunmayan

³¹⁹ PASLI, Ali: a.g.e, s. 321.

³²⁰ KÜÇÜKGÜNGÖR Aslı: a.g.e., s.129.

³²¹ Cadbury Report, The Aspects of Corporate Governance, a.g.e, par. 4. 10.

³²² HACİMAHMUTOĞLU, Sibel: Yönetim Kurulunun yapısı, a.g.e., s.83.

³²³ OECD, Principles of Corporate Governance, Paris, 1999, par. VI E-1 ve par. IV E-1.

yönetim kurulu üyeleri olup daha çok ortaklık faaliyetlerine ilişkin karar alınması aşamasında faaliyet göstermektedir.³²⁴

İcracı olmayan yönetim kurulu üyesi genel itibariyle yönetim kurulunun şirkete ilişkin yönetsel faaliyetlerde aktif olarak görev alan icracı üyelerin dışında kalan üyeler denilebilecektir. Yani icracı olmayan yönetim kurulu üyeleri, şirketin günlük yönetim işlemlerinde yer almayan şirketin günlük yönetsel işlemlerine yönelik karar alarak yürütme yetkisine sahip olmayan üyelerdir. Ancak bu icrai faaliyetlerde aktif rol alınmaması hususu, şirketi ilgilendiren hiçbir yönetsel konuda da yer almayacağı anlamına gelmemektedir.

Şirket politikalarının belirlenmesi, faaliyetlerinin planlanması denetim ve gözetim işlemleri gibi şirketin aktif olmayan yönetim konularında söz sahibi olacaktır. Yönetim ve gözetim yetkilerinin ayrılması, ikili yapıda yönetim kurulu ve gözetim kurulu arasındaki yetki dağılımı ile gerçekleştirilmektedir. Tekli yapıda bunu sağlamak üzere izlenecek yol ise, icracı yönetim kurulu üyesi ve icracı olmayan yönetim kurulu üyesi ayrımına gitmektir.³²⁵ İcracı üyeler, yönetim kurulu tarafından alınan kararların yerine getirilmesinden sorumlu olurlar. İcracı olmayan üyeler ise, yönetim kurulu toplantılarına katılmak suretiyle, yönetim kurulunun karar alma işlevini yerine getirmesinde etkin rol alırlar.³²⁶

3.4.2. Denetim Komitesinin Görev ve Yetkileri

Bağımsız Denetim Standartları Hakkında Tebliğ³²⁷ ve KYT³²⁸ kapsamında, halka açık şirketlerin denetim komitesi kurulmasının zorunlu olduğu düzenlenmektedir.

Bağımsız Denetim Standartları Hakkında Tebliğ³²⁹ ve KYT³³⁰ kapsamında denetim komitesi, mali, iktisadi ve yönetime ilişkin faaliyetlerin gözetimi ve

³²⁴ DEMİR, Evin Emine: a.g.e., s.61.

³²⁵ ÖZKORKUT Korkut: Bağımsız Yönetim Kurulu Üyeleri, BTHAE Yayınları, Ankara, 2007, s.11.

³²⁶ HACİMAHMUTOĞLU, Sibel: Yönetim Kurulunun yapısı, a.g.e., s. 84.

³²⁷ (Seri: X, No:22) Bağımsız Denetim Standartları Hakkında Tebliğ, m.25/1.

³²⁸ (II-17.1) KYT ve KYİ, m. 4.5.1.

denetiminden sorumludur.³³¹ Bu sorumluluk kapsamında ortaklıkta neredeyse her türlü belge ve bilgiye ulaşarak bu kapsamda yönetim kurulu ve denetçilerle eş zamanlı iletişim sağlandığı değerlendirildiğinde³³² ortaklığın faaliyetlerinde etkin bir denetim mekanizma olarak konumlandığı ve bu gerekçelerle de bir komite olarak önemli bir konumda olduğu gözlemlenmektedir.³³³

Denetim komitesi, şirketin yürütülmesine ilişkin olarak icrai ve aktif faaliyet alan bir komite olmayıp doğrudan denetim faaliyetini bizzat yürütmeye yönelik bir yükümlülüğü de yoktur.³³⁴ Dolayısıyla Bağımsız Denetim Standartları Hakkında Tebliğ ve KYT kapsamında denetim komitesinin sorumluluğu, özünde mali denetim olarak da belirtilebilecek dış / bağımsız denetim faaliyetlerin usulüne uygun olarak yürütülüp yürütülmediği, sürecin uygulanış biçimi, iç kontrol ve denetime ilişkin bir sistemin oluşturulup oluşturulmadığı gibi hususların gözetiminden ibarettir.³³⁵

Düalist yönetim kurulu sisteminde gözetim, menfaat koruma ve denetim fonksiyonları gözetim kurulu tarafından yerine getirmekle birlikte monist sistem kullanan ülkelerde genellikle bu fonksiyon denetim komitesi tarafından yerine getirilebilmektedir.³³⁶ Dolayısıyla denetim komitesinin görevi pay sahipleri ve diğer menfaat sahipleri adına ortaklığın faaliyetlerini gözetlemek ve denetlemek olarak özetlenebilecektir.

Bu noktada denetim komitesinin amacının net bir şekilde çizilmesi gerekmektedir. Burada bir başarı değerlendirmesi yapan bir komiteden değil, ortaklığın faaliyetlerini menfaatler kapsamında denetlemek suretiyle hesap verilebilirlik ilkesine göre hareket eden bir komiteden bahsedilmektedir.³³⁷

³²⁹ (Seri: X, No:22) a Bağımsız Denetim Standartları Hakkında Tebliğ, m.25/1.

³³⁰ (II-17.1) KYT ve KYİ, m. 4.5.1

³³¹ PULAŞLI Hasan: Corporate Governance, a.g.e., s.108.

³³² ALTAY, Sıtkı Anlam: Denetim Komitesi, a.g.e., s.607.

³³³ DEMİR, Evin Emine: a.g.e., s.130 vd.

³³⁴ KAPLAN AY, Ülkü: a.g.e. s.96.

³³⁵ (Seri: X, No:22) Bağımsız Denetim Standartları Hakkında Tebliğ m.25 ve (II-17.1) KYT ve KYİ, m.4.5.9.

³³⁶ DOĞAN Beşir Fatih: a.g.e., s.79.

³³⁷ KAYIHAN Şaban: a.g.e. s.133.

Düalist hukuk sisteminde yer alan gözetim kurulunun bir yansıması olarak monist sistemlerde oluşturulan denetim komitesi de gözetim kurulu gibi en az iki (2) üyeden³³⁸ oluşmaktadır.³³⁹ Denetim komitesinin bahse konu gözetim faaliyetlerinin tam olarak gerçekleştirilebilmesi bir baskı altında kalmamalarına diğer bir deyişle bağımsız olabilmelerine bağlıdır.³⁴⁰

KYT'nin 4.5.3. maddesi kapsamında denetim komitesi üyelerinin bağımsız üyelerden oluşturulacağı hususu düzenlenmiş olup bu durumun en önemli sebebi de yukarıda sayılan gözetim görevinin hiçbir baskı altında kalmadan yerine getirilebilmesine yönelik bir güvence sağlamaktır.³⁴¹

Kaldı ki ilgili mevzuat kapsamında en az birinin mali konularda deneyimli olması şartı da aranmakta olup bu durum da finansal tabloların yorumlanması ve aktif anlamda gözetim görevinin yerine getirilebilmesine katkı sağlayacağı değerlendirilmektedir.³⁴² Bu düzenleme Avrupa Birliği düzenleme ve uygulamalarıyla³⁴³ da eş hale getirilmiştir.³⁴⁴

Denetim komitesi anonim şirketler için ilk defa Bağımsız Denetim Standartları Hakkında Tebliği'nin 25/1 maddesi ile zorunlu tutulmuş olup halka açık ortaklıklarda bu komitenin oluşturulmasının gerektiği belirtilmiştir. Bu zorunluluk sebebiyle yönetim organı altında denetimden sorumlu bir komitenin oluşturulması durumunda bu komitenin işleyişi, sorumlulukları gibi hususlara ilişkin olarak genel kurula bir raporlama bir bildirim yapılması ve aynı zamanda komitelerin çalışması sonucunda genel kurula kadar geçen süre boyunca

³³⁸ Denetim komitesinin oluşturulmasındaki asgari üye sayısına ilişkin olarak farklı ülkelerin farklı uygulamaları bulunmakta olup daha detaylı bilgi için bkz. İşbu çalışmanın 3.2. bölümü.

³³⁹ (Seri: X, No:22) Bağımsız Denetim Standartları Hakkında Tebliğ m.25/1 ve (II-17.1) KYT ve KYİ, m.4.5.3.

³⁴⁰ HACİMAHMUTOĞLU, Sibel: Yönetim Kurulunun yapısı, a.g.e., s.194.

³⁴¹ KAYIHAN Şaban: a.g.e., s.134.

³⁴² DOĞAN Beşir Fatih: a.g.e., s.82.

³⁴³ REGULATION (EU) No 537/2014 ve DIRECTIVE 2014/56/EU

³⁴⁴ KAPLAN AY, Ülkü: a.g.e. s.98.

komitelerce hazırlanarak yönetim kurulu organına sunulan her türlü belge ve raporlamaya yıllık faaliyet raporu içerisinde yer vermesi gerekmektedir.³⁴⁵

Denetim komitelerinin en önemli görevi olarak değerlendirilebilecek olan gözetim ve denetim kavramlarının etkinliği, faaliyet gösterilen şirketteki kurumsal yönetim ilkelerinin uygulanması ile doğru orantılıdır.³⁴⁶

Denetimin işlevi ile kastedilen aslında denetim ve gözetim faaliyetlerinin yürütüldüğü alanlarda etkinliğinin ve sonuçlarının belirlenmesidir. Etkinlik kavramı ise sadece şirketin verimliliğinin sağlanmasından ibaret değildir.³⁴⁷ Etkinlik kavramının içerisinde şirketin tüm kurumsal yönetim ilkelerine, yasal ve şirket içi düzenlemeler ile sosyal normlara uyum kavramı da girmekte olup denetimin işlevi sadece şirketin verimliliğinin artırılması anlamına gelmemektedir.³⁴⁸

Bu kapsamda denetim komitesinin işlevi de şirketlerin yönetim, iç ve bağımsız denetim süreçlerinin yönetilmesi ve bu çerçevede yönetim kurulu ile şirket birimleri arasında bir iletişim kanalı görevini taşımasıdır.³⁴⁹ Dolayısıyla, denetim komitesinin denetçiler, şirket ve yönetim ile ilişkisi ve bu üçlü arasında kuracağı köprünün sağlamlığı denetim etkinliğini artıracaktır.³⁵⁰

Bu açılardan ele alındığında, payları borsada işlem gören ortaklığın mali ve iktisadi sistem ve planlarının oluşturularak duyurulması, iç kontrol ve denetimine ilişkin sistem oluşturarak bu sistemin çalışmasına yönelik gözetim görevinin yerine getirilmesi, dış denetim kuruluşuna ilişkin gerekli işlem ve sürelerin yerine

³⁴⁵ KÖKSAL, Aytaç: Türk Ticaret Kanunu Tasarısı'nın 397 ila 406 Maddeleri Arasında Düzenlenen Denetçinin Anonim Ortaklığın Bir Organı Olup Olmadığı Sorunu, Fırat Öztan'a Armağan, C.I, Turhan Kitabevi, Ankara, 2010, s.141.

³⁴⁶ BOZKURT, Nejat: İşletmelerde Yönetim Kurulunun Etkinliğini Sağlamada Denetim Komitelerinin Rolü. Yaklaşım Dergisi,2001, C:9, S.98, s.23.

³⁴⁷ BARANSEL, Atilla: Çağdaş Yönetim Düşüncesinin Evrimi, Avcıol Basım-Yayın, İstanbul, 1993, s.35.

³⁴⁸ DİNÇER Ömer/ FİDAN Yahya: İşletme Yönetimi, Beta Basım Yayım, İstanbul, 1996, s.22

³⁴⁹ Bozkurt, Nejat: a.g.e., s.24.

³⁵⁰ KANDEMİR, Tuğrul/ AKBULUT, Halim: Bağımsız Denetimin Etkinliğinde Denetimden Sorumlu Komitenin Rolü: Türkiye'deki Denetim Firmalarına Yönelik bir Araştırma, Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi, C.9, S.20, 2013, s.38.

getirilerek bağımsız bir denetim yapılmasına elverişli bir ortam oluşturulması gibi işlevleri taşıması ve yerine getirmesi amacıyla denetim komitesi kurulması zorunlu kılınmıştır.³⁵¹

İsviçre En İyi Uygulama Kodu kapsamında denetim komitesinin görevi denetim ve mali tablolara ilişkin sistemler oluşturmak gözlemlemek ve değerlendirmektir.³⁵² Bu kapsamda aslında iki temel fonksiyona sahip olup bunlar dış yani bağımsız denetim ve iç denetimdir. Bu iki tür denetim tek bir çatı altında toplanarak ortak denetim (joint audit) anlayışını ortaya çıkarmaktadırlar.³⁵³

Denetim komitesinin yönetim kurulu organı kapsamında faaliyet gösteren bir çalışma grubu olarak kurumsal yönetim esasına uygun faaliyetlerde bulunmasının haricinde sadece mali bilgiler değil ortaklığa ait çok geniş bir kapsamı içeren tüm bilgi ve birikimlerin raporlanması yetkisine sahiptir.³⁵⁴

Dolayısıyla, sadece mali değil aynı zamanda her türlü konuda ortaya çıkacak menfaat çatışmalarını önlemek, ticari nitelikteki sır sayılabilecek bilgi ve belgelerin gözetimini sağlamak, ortaklığın iç düzenlemelerine uygun şekilde faaliyet gösterilmesine ilişkin bir sistem de kurmalıdır.³⁵⁵ Bununla birlikte bu denetim faaliyetlerine ilişkin gerekebilecek kaynaklara erişimi sağlamak gerekli hallerde kaynak bulmak ile de yükümlüdür.³⁵⁶

³⁵¹ HERGÜNER, Ümit/YAVEROĞLU, Levent: a.g.m., s.13.

³⁵² Economiesuisse: Swiss Code of Best Practice for Corporate Governance, , Article 24 Çevrimiçi Kaynak (E.T. 12.08.2019)
https://ecgi.global/sites/default/files//codes/documents/swiss_code_26sep2014_en.pdf

³⁵³ KÖKSAL Aytaç: a.g.e, s.164.

³⁵⁴ (Seri: X, No:22) Bağımsız Denetim Standartları Hakkında Tebliğ, m.25/2 ve (II-17.1) KYT ve KYİ, m.4.5.9.

³⁵⁵ KÖKSAL Aytaç: Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumunun Özellikle Denetime İlişkin Görev ve Yetkileri ve Türk Ticaret Kanununa Etkileri Konusunda Bir Değerlendirme, Legal Hukuk Dergisi, C.10, Sayı 113, s.20.

³⁵⁶ KAYA Mustafa İsmail: Anonim Şirket Yönetim Kurulunun Denetim ve Gözetim Görevi, Prof. Dr. Hakan Pekcanitez'e Armağan, DEÜHFD, C.16, Özel Sayı 2014, s.3263.

Bağımsız Denetim Standartları Hakkında Tebliği'nin 25 ve 26 maddeleri ile Kurumsal Yönetim Tebliği'nin 4.5.9. maddesi başta olmak üzere Sermaye piyasası düzenlemelerine göre aşağıdaki görev ve sorumluluklara sahiptir:³⁵⁷

- Mali tablo, plan ve ilgili belgelerin gözetim ve değerlendirilmesi
- Dış denetim yapacak kuruluşun seçilmesi, gözetim ve değerlendirilmesi
- İç denetime ilişkin sistem oluşturulması, gözetim ve değerlendirilmesi
- Kamuya duyurulması ve aydınlatılmasına ilişkin faaliyetler.
- Görev alanına giren konularda komiteye iletilen şikayetlerin değerlendirilmesi ve çözülmesi
- Mali, iktisadi ve dış denetim kapsamındaki bildirimlerde ticari gizlilik derecelerine uygun şekilde bir değerlendirme yapılmasına yönelik usul ve esasları belirlemesi
- Yönetim kuruluna görev alanına giren konulara ilişkin düzenli raporlama yapmasıdır.

Dolayısıyla bir organ görevinden çok bir çalışma grubu olarak faaliyette bulunmakta olup yönetim kurulunun bir organ olarak sorumlu olduğu görevlerin yerine getirilmesine yönelik yardımcı faaliyetlerde bulunmaktadır.³⁵⁸ Denetim komitesinin üzerine düşen sorumluluklar aşağıdaki gibi 3 temel başlık altında incelenerek değerlendirilecektir:

- Mali tablo, plan ve ilgili belgelerin gözetim ve değerlendirilmesi
- Dış denetim yapacak kuruluşun seçilmesi, gözetim ve değerlendirilmesi
- İç denetime ilişkin sistem oluşturulması, gözetim ve değerlendirilmesi

3.4.2.1. Mali tablo, plan ve ilgili belgelerin gözetim ve değerlendirilmesi

Denetim komitesinin ortaya çıkış amacı değerlendirildiğinde, şirketlerin uluslararası piyasalarda yarattığı güven kaybı dikkate alınarak gelecek

³⁵⁷DEMİR, Evin Emine: a.g.e., s.134.

³⁵⁸ KAYA Mustafa İsmail: a.g.e, s.3264.

dönemlerde bu tarz olayların önüne geçilmesi, mali tablo ve bilgilerde mevcut durumun olduğu gibi yansıtılması ve bunun sonucunda iç ve dış piyasalarda güven ortamının oluşturulması olduğu görülmektedir.³⁵⁹ Bu kapsamda denetim komitesinin iki önemli özelliği olan mali ve iktisadi bilgi ve birikim ile bağımsızlık belirlenen amacın gerçekleştirilmesinde öncelikli rol oynamaktadır.³⁶⁰

Sermaye Piyasasında Bağımsız Denetim Standartları Hakkında Tebliğ'in 25 ve 26 maddeleri ile Kurumsal Yönetim Tebliği'nin 4.5.9. maddesi kapsamında denetim komitesine atfedilen görevlerden biri mali süreçlerin raporlanmasına ilişkin sistem oluşturulması ve gözetimidir.

Her ne kadar Amerikan Hukuku'nda payları borsada işlem gören şirketler için denetim komitesinin bu alandaki çalışmaları menfaat sahipleri ve pay sahiplerini koruma altına aldığı ve güvence konumunda olduğu görülmüş³⁶¹ olsa da Türk hukuk sisteminde bu raporların paylaşılmadığı dikkate alındığında bir güvence olarak değerlendirilip değerlendirilemeyeceği hususunda bir belirsizlik bulunmaktadır.³⁶²

Doktrinde, denetim komitesinin kurumsal yönetim ilkeleri arasında geçen dürüst resim verme ilkesi için de bir güvence olarak kabul edileceği belirtilmekte olup³⁶³ bu kapsamda mali açıdan ortaklığın gerçek statüsünü gösterecek dürüst bir raporlama yapılmasını sağlamak,³⁶⁴ bu raporlamayı yönetim kurulunun diğer üyeleri ile istişare ederek gözetim ve değerlendirme fonksiyonlarını yerine getirmesi beklenmektedir.³⁶⁵

³⁵⁹ DAVIDSON, Wallace/ XIE, Biao/XU, Weihong/ NING, Yixi: The Influence of Executive Age, Career Horizon and Incentives on Pre-Turnover Earnings Management, Journal of Management & Governance, 2007, 11-1, s. 57.

³⁶⁰ ARGÜDEN, Yılmaz: Yönetim Kurulu Sırları: Yaşam Kalitesi İçin Kurumsal Yönetişim, Rota Yayın, İstanbul, 2007, s.171.

³⁶¹ CLIVE S. Lennox/CHUL W. Park: Audit Firm Appointments, Audit Firm Alumni, and Audit Committee Independence", Contemporary Accounting Research, Vol. 24-1, 2007, s.27.

³⁶² KAYIHAN Şaban: a.g.e., s.134.

³⁶³ TEKİNALP Ünal: Yönetim Felsefesine Yaklaşımı, a.g.e. s.635.

³⁶⁴ ALTAY, Sıtkı Anlam: Denetim Komitesi, a.g.e., s.599.

³⁶⁵ LEVITT, Arthur: Securities And Exchange Commission The Numbers Game, NYU Center for Law and Business,1998. Çevrimiçi Kaynak (E.T.: 31.05.2019): <https://www.sec.gov/news/speech/speecharchive/1998/spch220.txt>

Buradaki amaç ise ortaklık yöneticilerinin pay sahiplerini ve diğer menfaat sahiplerinin mali tablolara ilişkin gerçek durumu göstermeden kaçınmalarını veya mali hususların gerçeklerden uzak ve dürüst olmayan bir şekilde yönlendirilmesini önlemektir.³⁶⁶ Bu kapsamda icracı olmayan ve bağımsız üyelerin etkinliği incelenmiş olup ABD’de yapılan bir araştırmanın sonuçları değerlendirildiğinde bağımsızlık ve iktisadi bilgi birikimi azaldıkça mali tablolardaki manipülasyon ve gerçeği yansıtmama oranının yükseldiği gözlemlenmektedir.³⁶⁷

Denetim komitesi üyelerinin ortaklıkta pay sahibi olmaması gerektiğine ilişkin doktrinde çeşitli görüşler bulunmaktadır.³⁶⁸ Bu kapsamda eğer ortaklıkta pay sahipliği bulunan bir kişi denetim komitesi üyesi olması halinde ortaklıktaki gelir artırmaya yönelik faaliyetlerde bulunulması ihtimali de yükselmektedir.³⁶⁹

3.4.2.2. Dış denetim yapacak kuruluşun seçilmesi, gözetim ve değerlendirilmesi

İsviçre En İyi Uygulama Kodu’nda³⁷⁰ da belirtildiği üzere denetim komitesi, ortaklığın dış denetimini yapacak kuruluşun tercihi, dış denetime ilişkin sözleşmelerin hazırlanması ve imza sürecinin sonunda denetimin başlatılması ile dış denetim faaliyetleri sürecinin gözetiminden sorumlu olup bu kuruluşu verecek ücreti belirlemek ve ortaklığın dış denetimi sırasında bu kuruluşun verimliliği ve faydasına ilişkin değerlendirme yapmak yetkisine sahiptir.³⁷¹

³⁶⁶ PULAŞLI Hasan: Corporate Governance, a.g.e., s.60.

³⁶⁷ ÖZSOY Zeynep: a.g.e. s.108.

³⁶⁸ JING Li/ MANGENA Musa/ PIKE Richard: The Effect of Audit Committee Characteristics on Intellectual Capital Disclosure”, The British Accounting Review, Vol. 44, 2012, s. 108.

³⁶⁹ KLEIN April: Audit Committee, Board of Directors Charactersitics and Earnings, Journal of Accounting and Economics, Vol. 33-3,2002, s.378.

³⁷⁰ Economiesuisse: Swiss Code of Best Practice for Corporate Governance, , Article 24 Çevrimiçi Kaynak (E.T. 12.08.2019)

https://ecgi.global/sites/default/files//codes/documents/swiss_code_26sep2014_en.pdf

³⁷¹ PULAŞLI Hasan: Corporate Governance – Anonim Şirket Yönetiminde Yeni Modeli, a.g.e., s.62.

Anglo Amerikan Hukuku açısından bir değerlendirme yapıldığında, dış denetim kuruluşunun ortaklık ile birlikte çalışması ve bu çalışmanın işlevinin yükseltilmesinde denetim komitesinin rolünün önemli olduğu değerlendirilmekle³⁷² birlikte, ortaklık yönetimi ve dış denetim kuruluşu arasında yaşanacak olan sorunların giderilmesinde denetim komitesinin bağımsız üyelerden oluşmasının getirdiği etki sonucunda daha çok dış denetim kuruluşu ile birlikte taraf olma eğilimi olduğu görülmüştür.³⁷³ Bu kapsamda yönetim tarafından dış denetim kuruluşunun görevden alınması ya da istifa eğiliminin de azaldığı değerlendirilmiştir. ³⁷⁴

Bu sorumluluk özelinde denetim komitesine düşen en önemli görev dış denetim kuruluşunun bağımsız olmasını ve bu şekilde faaliyetlerini sürdürmesini sağlamak olup bu kapsamda ayrıca ortaklıkla ilgili önemli seviyede olduğu değerlendirilen finansal ve iktisadi hususlara yönelik sorunların giderilmesine ilişkin değerlendirme yapmaktır.³⁷⁵ Denetim raporlarının bağımsızlığına ilişkin yabancı doktrinde yapılan araştırmalarda, dış denetim kuruluşu tarafından hazırlanan raporların bağımsızlığına yönelik güvenilirliği bir denetim komitesinin de mevcut olduğu hallerde artmakta olduğu görülmüştür.³⁷⁶

3.4.2.3. İç denetime ilişkin sistem oluşturulması, gözetim ve değerlendirilmesi

TTK genel gerekçesinde³⁷⁷ ve TTK'nın 366, 375/c ve 378. maddeleri ve gerekçelerinde de belirtildiği üzere yönetim kurulu organın görevlerinden birisi de iç denetim mekanizmasının kurulmasının sağlanmasıdır. Bu görev, denetim komitesinin faaliyetleri alanına girmekte olup ortaklığın iç işleyişi gibi

³⁷² STILES, Philip: a.g.e., s.183.

³⁷³ DEMİR, Evin Emine: a.g.e., s.111.

³⁷⁴ LENNOX, S. Clive / PARK, Chul Won: Audit Firm Appointments, Audit Firm Alumni, and Audit Committee Independence, Contemporary Accounting Research, 2007 Vol. 24-1, s.256

³⁷⁵ DEMİR, Evin Emine: a.g.e., s.112.

³⁷⁶ GENDRON, Yves/BEDARD, Jean: On the Constitution of Audit Committee Effectiveness, Accounting, Organizations and Society 31-3, 2006 s.237.

³⁷⁷ Bkz. TTK, genel gerekçesi, par. 8,127 ve 136.

hususlarına yönelik denetimin yapılmasının sağlanması, bu durumun raporlanması ve raporların değerlendirilmesini de içermektedir³⁷⁸. İç Denetim de, denetim komitesinin bir gözetim görevinin devamı olarak değerlendirilmekte olup bu kapsamda iç denetim sisteminin devamlılığının sağlanması gerekmektedir.³⁷⁹

İç denetim, kamu idaresinin çalışmalarına değer katmak ve geliştirmek için kaynakların ekonomiklik, etkililik ve verimlilik esaslarına göre yönetilip yönetilmediğini değerlendirmek ve rehberlik yapmak amacıyla yapılan bağımsız nesnel güvence sağlama ve danışmanlık faaliyetidir.³⁸⁰

İç denetimin temel unsurları arasında, bağımsızlık ve tarafsızlık, güvence ve danışmanlık hizmeti verilmesi, kurumun faaliyetlerini geliştirmek ve değer kazandırmak, kurumun hedeflerinin geliştirilmesine yardımcı olunması, risk yönetimi, iç kontrol süreçleri ve yönetsel süreçlerin denetimi, sistematik ve disiplinli çalışma ve nesnel güvence sağlamak sayılmaktadır.³⁸¹

İç denetimin hem temel unsuru hem de varlığının esas sebebi işletmeye nesnel güvence sağlayabilmektedir.³⁸² Bu kapsamda nesnel güvence ile kast edilen kurum içerisinde etkin bir iç denetim sisteminin var olduğuna, kurumun risk yönetimi, iç kontrol sistemi ve işlem süreçlerinin etkin bir şekilde işlediğine, üretilen bilgilerin doğruluğuna ve tamlığına, varlıklarının korunduğuna, faaliyetlerin etkili, ekonomik, verimli ve mevzuata uygun bir şekilde

³⁷⁸ ABBOTT J. Lawrence / PARKER Susan/ PETERS F. Gary: Serving Two Masters: The Association between Audit Committee Internal Audit Oversight and Internal Audit Activities, American Accounting Association, Accounting Horizons, 2010, Vol. 24-1, s.22.

³⁷⁹ ALTAY, Sıtkı Anlam: a.g.e., s.70.

³⁸⁰ DOĞAN, Mustafa: a.g.e., s.11.

³⁸¹ GOODWIN, Jenny:, 'The Relationship Between the Audit Committee and the Internal Audit Function: Evidence from Australia and New Zealand', a.g.e. s. 265.

³⁸² SARENS, Geritt/ BEELDE De Ignace/ EVERAERT Patricia: 'Internal Audit: A Comfort Provider to the Audit Committee, The British Accounting Review, Vol. 41, 2009, s.103.

gerçekleştirildiğine dair, kurum içine ve kurum dışına yeterli güvencenin verilmesidir.³⁸³

TBK kapsamında şahıs ortaklığında, ortakların doğrudan denetim hak ve yükümlülüğüne sahip oldukları³⁸⁴ düzenlenmekle birlikte anonim ve limited şirketlerde denetimin yapılabilmesi adına bir bağımsız denetçi yetkilendirilmiştir.³⁸⁵ İç Denetimde ise esas olan sadece mali bir denetim değil aynı zamanda ortaklığın operasyonel ve belirlenen alanlarının da bir plan dahilinde denetlenmesidir.³⁸⁶ İç denetim kapsamına risk yönetim süreçlerinin denetimi, İç kontrol süreçlerinin denetimi, yönetsel süreçlerin denetimi, Geleceğe yönelik bilgi üretimi, IT denetimi ve danışmanlık faaliyetleri girmektedir.³⁸⁷

İç kontrol süreçlerinin denetimi ile kast edilen, kurum içerisinde üretilen bilgilerin doğruluğu, tamlığı, güvenilirliği, operasyonların etkinliği ve verimliliği, mevzuata uyum, kurum varlıklarının korunması hususların denetlenmesidir.³⁸⁸

Doktrinde, iç denetim kapsamında denetim komitesince yerine getirilecek gözetim görevi göz önüne alındığında, riskin erken saptanması komitesinin üstünde bir çalışma grubu olduğu savunulmaktaysa³⁸⁹ da her birinin aslında bir organ ve temsil yetkisi olmayışı, yönetim kurulu organı kapsamında yapılan alt çalışma grupları oluşu ile temel düzenleme ve görevlerinin farklılıkları dikkate alındığında aralarında bir hiyerarşik düzenin olamayacağı eş konumda oldukları değerlendirilmektedir.³⁹⁰

³⁸³ BARUA, Abhijit/ RAMA V. Dasaratha/ SHARMA Vineeta,: Audit Committee Characteristics and Investment in Internal Auditing', J. Account Public Policy, Vol. 29, 2010, s. 511.

³⁸⁴ Bkz. TBK, m.631.

³⁸⁵ Bkz. TTK, m.397. vd. ile m.635 vd.

³⁸⁶ PULAŞLI Hasan: Şerh-C.II, s.954.

³⁸⁷ TURLEY, Stuart/ ZAMAN Mahbup: Audit Committee Effectiveness: Informal Processes and Behavioural Effects, Accounting, Auditing & Accountability Journal, Vol. 20, No. 5, 2007, s.775.

³⁸⁸ YILANCI, Münevver: İç Denetim, Nobel Yayın Dağıtım, Eskişehir, 2006, s.89.

³⁸⁹ PULAŞLI Hasan: Şerh-C.II, s.957.

³⁹⁰ ARGÜDEN, Yılmaz: Yönetim Kurulu Sırları- Yaşam Kalitesi İçin Kurumsal Yönetişim, Rota Yayınevi, İstanbul, 2007, s.171.

Denetim komitesinin yönetim kurulu organına bağlı olduğu ancak talimat almadığı “*sui generis*” yapısı iç denetim sisteminin oluşturulmasında da kendini göstermektedir.³⁹¹ Her ne kadar yönetim kurulu organı tarafından seçilen bir çalışma komitesi olmuş olsa da bağımsızlığı iç denetimin yapısı için geçerlidir.³⁹²

Bu açıdan iç denetçilerin seçimi, işe başlatılması, alacakları ücret ve yıllık iç denetim planının onaylanması ve uygulaması vb. konularda talimat almayacak ve bağımsızlığını koruyacaktır.³⁹³ Aksi halde denetim komitesinin kuruluş amacının önünde duran bağımlı bir yapı ortaya çıkacaktır. Kaldı ki iç denetimi ortaklık içindeki suiistimallerin değerlendirilmesi, etik ilke ve politikalara aykırılığın oluşması, şirket içi düzenlemelerin aksine davranışlarda bulunulması gibi konularda faaliyet göstereceği değerlendirildiğinde bağımsızlığın korunmasının ön plana çıktığı anlaşılmaktadır.³⁹⁴

İç denetçilerin bağımlı olması da denetim komitesi üyelerinin bağımsızlıklarını özünde yitirdikleri duruma denk sonuçlar ortaya çıkaracaktır. Bağımsızlığını yitiren bir iç denetçi, objektifliğini yitirerek talimat doğrultusunda iç denetim faaliyetlerini yürütecek böylece suiistimal bulgularını gereğince değerlendiremeyecek ve bu doğrultuda ortaklık için iç kontrolün zedelenmesine ve önemli bulguların gözden kaçırılması sonucu ortaya çıkacaktır.³⁹⁵

Ayrıca Anglo Amerikan Hukuk Sistemi'nde³⁹⁶ iç denetim ile uyumlu bir ilişki içinde bulunmakta olan denetim komitesinin nitelik ve faaliyetleri iç denetime ayrılan mali hakları da etkisi altına almaktadır.³⁹⁷ Bu hukuk sistemine göre iç denetim ile denetim komitesi üyelerinin finansal bilgileri ve görev süreleri

³⁹¹ DEMİR, Evin Emine: a.g.e., s.114.

³⁹² ALTAY, Sıtkı Anlam: Denetim Komitesi, a.g.e., s.624.

³⁹³ ARGÜDEN, Yılmaz: a.g.e, s.172.

³⁹⁴ SARENS, Geritt/ BEELDE De Ignace/ EVERAERT Patricia, Internal Audit: A Comfort Provider to the Audit Committee , a.g.e., s.103.

³⁹⁵ GOODWIN, Jenny: The Relationship Between the Audit Committee and the Internal Audit Function: Evidence from Australia and New Zealand, International Journal of Auditing, 2003, Vol.7-3, s.265.

³⁹⁶ NUHOĞLU, Nur İrem/ARMAĞAN, Onuralp: a.g.e. s.74.

³⁹⁷ ÇATIKKAŞ, Özgür/OKUR, Mustafa/BALKAN, İsmail: Bankalarda Denetim Komitesi Uygulaması, Türkiye Bankalar Birliği, 2012, s.56.

arasında ters orantı bulunmakta olup mali uzmanının varlığı ve sayısı ile komitedeki görev süreleri arttıkça iç denetim ve faaliyetlerine ayrılan bütçe kısıtlanmaktadır.³⁹⁸ Aynı şekilde mali raporlama ve planlama konusunda da denetim komitesinin bütçesi arasında bir bağ mevcut olup mali gözetim ve raporlama gerekliliği arttıkça ayrılan bütçe de artmaktadır.³⁹⁹

3.4.3. Denetim Komitesi Toplantıları Ve Üyelerin Görev Süresi

3.4.3.1. Denetim Komitesi Toplantıları

Denetim komitesinin bağımsız ve “*sui generis*” yapısının bir başka yansıması da toplantılara ilişkin olarak getirilen düzenlemelerdir.⁴⁰⁰ Bir komitenin işlevli olarak çalıştığına ilişkin göstergelerden biri komitenin düzenli olarak toplanmasıdır.⁴⁰¹ Yapılan araştırmalarda,⁴⁰² hileli finansal raporlara ilişkin olarak suiistimal olayı yaşandığı tespit edilen şirketlerde denetim komitesinin yılda en fazla 3 ve genelde de sadece 1 kere toplandığı tespit edilmiştir.⁴⁰³

Bu çerçevede, Bağımsız Yönetim Tebliği'nin 25/8 ve Kurumsal Yönetim İlkelerinin 4.5.9. maddesine göre Denetim komitesinin toplanması için en az üç aylık süreler (yılda en az dört kez) belirlenmiş olup bu süreler ortaklık aleyhine

³⁹⁸ MALLOR, P. Jane/BARNES, A. James/BOWERS Thomas/LANGVARDT Arlen: Business Law The Ethical, Global, and E-Commerce Environment, McGraw-Hill/Irwin Publishing, Ed:14, 2009, s.931.

³⁹⁹ BRANSON, N Scott/CARCELLO, V. Joseph/HOLLINGSWORTH, W. Carl/NEAL, L. Terry: Are fully independent audit committees really necessary?, J. Account. Public Policy 28, 2009, s.278.

⁴⁰⁰ DEMİRKAN, İrem/ DEMİRKAN, Sebahattin: The strategic role of Non-audit Services in Audit Markets, Journal of Accounting and Finance Vol. 17-3, 2017, s.43.

⁴⁰¹ DELLI, N. Daniel / GILLAN, L. Stuart: On Demand for Independant and Active Audit Committees, Journal of Coprorate Finance Vol.6, 2000, s.432. .

⁴⁰² CARCELLO, V. Joseph/HERMANSON R. Dana/ NEAL, L. Terry: Disclosures in Audit Committee Charters and Reports, Accounting Horizons Vol:16-4, 2002, s.302.

⁴⁰³ BEASLEY, S. Mark/CARCELLO, V. Joseph/HERMANSON, R. Dana/ NEAL, L. Terry: COSO, Fraudulent Financial Reporting 1987-1997, An Analysis for U.S. Public Company, New Jersey, 2010, s.2. Çevrimiçi Kaynak (E.T.:21.03.2019):

<https://www.coso.org/Documents/COSO-Fraud-Study-2010-001.pdf>

olmayacak şekilde değiştirilebilecektir.⁴⁰⁴ Denetim Komitesi için belirlenen bu toplantı sayısı sadece asgari olup Denetim komitesi ihtiyaç dâhilinde çok daha sık aralıklarla toplantı yapmasında bir engel bulunmamaktadır.

Bağımsız Yönetim Tebliği'nin 25/6 ve Kurumsal Yönetim İlkelerinin 4.5.9. maddesine göre komite, toplantıya ilişkin olarak yönetim kuruluna raporlama yapacak ve görev alanına uygun olacak şekilde gözetim ve değerlendirme sonuçlarını sunmakla yükümlüdür.

Bu raporlama sadece olağan ve rutin kapsamda kalmayıp ortaklıkla ilgili konularda sıkı sık ve olağan hal dışında da yapılabileceği gibi etkin bir denetim komitesinin de bu şekilde çalışması beklenmektedir.⁴⁰⁵

Ayrıca Bağımsız Yönetim Tebliği'nin 25/7 maddesinde de düzenlendiği üzere, denetim komitesinin görev alanlarına giren konularda uzman görüşü alabilmesi ve danışman desteğine başvurması da mümkündür.

Kurumsal Yönetim İlkelerinin 4.5.2. ve 2.2.2.(b) maddeleri gereğince, denetim komitesinin ne şekilde çalışacağına ilişkin belirleme yönetim kurulu organınca yapılmaktadır. Bu kapsamda denetim komitesinin genel işleyiş çerçevesi hazırlanacak bir yönerge ile düzenlenecektir.

Bu yönerge ile yönetim kurulu, denetim komitesinin esaslı alanlarına müdahil olmamakta sadece çalışmalarına ilişkin şekli hususları düzenlemektedir. Yani üye sayısını veya asgari toplanma sayılarını belirleyebilmekte ancak bu toplantılarda görüşülecek konular kapsamında verilecek kararlara ilişkin bir düzenleme hakkı bulunmamaktadır.⁴⁰⁶

⁴⁰⁴ (II-17.1) KYT ve KYİ,.

⁴⁰⁵ ARGÜDEN, Yılmaz: a.g.e, s.173.

⁴⁰⁶ ALTAY, Sıtkı Anlam: Denetim Komitesi, a.g.e., s.609.

3.4.3.2. Denetim Komitesi Üyelerinin Görevi Süresi

Denetim komitesinin görev yapacağı süreye ilişkin olarak uygulamada farklı yöntemler geliştirilmiş olmakla birlikte genelde en az 1 en çok da 3 yıl için görevlendirme yapıldığı anlaşılmaktadır.⁴⁰⁷

Denetim komitesinin görev süresi, bünyesinde oluşturulduğu yönetim kurulunun görev süresi ile paralel olup yönetim kurulunun yeniden oluşturulması ve üyelerinin seçilmesi durumunda denetim komitesi de tekrar seçilmelidir.⁴⁰⁸ Bununla birlikte Amerikan Hukukunda ise AMEX ve NASDAQ tarafımdan yapılan düzenlemelere göre üyelerin denetim komitesindeki görev süresi 2 yıl ile sınırlandırılmıştır.⁴⁰⁹

3.4.4. Denetim Komitesi Oluşturulmamasının Sonuçları

KYT'nin 7. maddesinde tebliğ kapsamında düzenlenen ve uygulaması zorunlu olan hususlara aykırılık haline ilişkin düzenlemelere yer verilmektedir.

KYT'nin 7/1 maddesinde de belirtildiği üzere SPK, KYT kapsamında düzenlenen ve uyulması zorunlu düzenlemelere uyulmadığının tespit edilmesi halinde re'sen eksikliklerin giderilmesine ilişkin işlemler yapmak ve kararlar almakla yetkilidir.

KYT'nin 7/2 maddesi kapsamında SPK tarafından süre verilmesine gerek kalmaksızın uyulması zorunlu düzenlemelere uyulmadığının tespit edilmesi halinde aşağıdaki işlemleri yapmakla yetkilidir:

- Re'sen eksikliklerin giderilmesine ilişkin işlemler yaparak bu konuda karar almak,

⁴⁰⁷ PriceWaterhouseCoopers: Audit Committees - Good Ptactices for Meeting Market Expectations, Ed:2, 2003, s.17.

⁴⁰⁸ (II-17.1) KYT ve KYİ.

⁴⁰⁹ The IIA Research Foundation, Assessment Guide for U.S, Legislative, Registry an Listing Exchange Requirement Affecting Internal Auditing, The IIA Research Foundation, Florida 2003, s.10.

- İhtiyati tedbir talep etmek,
- Aykırılığın tespiti ve/ veya bu çerçevede yapılan işlemlere ilişkin iptal talepli dava açmak ile
- Açılacak davada ilgili işlemin mevzuata uygun hale getirilmesine ilişkin bir karar alınmasını talep etmek ve bu talep kapsamında mevzuata uygunluğun sağlanmasına ilişkin işlemleri içerir bir öneri sunmak.

Şirket yönetim kurulu ve/veya genel kurulu tarafından KYT kapsamında gerekli işlemler yapılmaz ve ilgili karar alınmazsa SPK tarafından bu işlemlerin şirket tarafından tamamlanmasına ilişkin 30 günlük bir süre verilmektedir.

30 günlük ek süreye rağmen gerekli işlemlerin yapılmadığı ortaklıklara SPK tarafından re'sen bağımsız yönetim kurulu üyesi atanacak olup SPK tarafından oluşturulan bu yeni kurul, gerekli işlemleri yaparak esas sözleşmeyi tadil edecek ve bu tadil metni tescil ve ilan ettirilecektir.

Bununla birlikte, halka açık bir ortaklıkta denetim komitesi kurulmamasının bir sonucunun da yönetim kurulu ve denetçilerin ibrasına ilişkin genel kurul kararının iptaline ilişkin ya da genel kurul kararının tamamının yokluğunun tespitine ilişkin bir dava açılmasına ilişkin bir ihtimalin de bulunduğu değerlendirilmektedir.

TTK kapsamında bir genel kurul kararının yokluğuna ilişkin özel bir düzenleme yer alamamakla birlikte TTK'nın 445. ve 446. maddesinde kararın iptali ve 447. maddesinde ise butlan sebepleri düzenlenmiştir.

Yokluk terimi, inşai nitelikleri haiz bir unsurun yapılan hukuki işlemde bulunmaması gerekçesiyle, söz konusu işlemin hiç yapılmamış sayılması hali olarak belirtilebilmektedir.⁴¹⁰ Genel kurulun iki kurucu unsuru olduğu ve bunların toplantının yapılması ve bu toplantıda pay sahipleri tarafından bir karar alınması olarak belirlenebileceği değerlendirildiğinde, yokluk halinin iddia edilebilmesi için bu iki unsurdan en azından birinin mevcudiyetinde engel bulunması

⁴¹⁰ EREN, Fikret: Borçlar Hukuku Genel Hükümler, Ankara, Yetkin Yayınevi, 2013, s. 331.

gerekmektedir.⁴¹¹ Dolayısıyla, bu unsurların mevcudiyetini doğrudan etkileyecek kararlar da yokluk sebebi olarak kabul edilmektedir.

Bununla birlikte, Denetim komitesinin oluşturulmaması hali, genel kurul kararına ilişkin yukarıda belirtilen iki unsurun da mevcudiyetini doğrudan etkilemediği için, sadece denetim komitesinin oluşturulmaması halinin genel kurul kararının yokluk ile malul sayılmasına sebep olmayacağı değerlendirilmektedir.

Genel kurul kararlarının butlanı, TTK'nın 407. maddesinde düzenlenmekte olup bu madde kapsamında pay sahibinin haklarına karşı pay sahibinin şirket ile ilgili inceleme, denetim ve bilgi talep etme hakkının ihlaline karşı ve şirketin yapısında esaslı değişikliğe sebep olan yahut sermayenin korunması ilkesine karşı alınacak kararların batıl olacağı şeklinde düzenlenmektedir.⁴¹² Ayrıca, kanunun emredici hükümlerine aykırı olan kararlar da genel hükümlere göre geçersiz sayılacaktır. ⁴¹³

Bununla birlikte, Denetim komitesinin oluşturulmaması hali, TTK'nın 407. maddesinde düzenlenen ve kararların geçersizliğine neden olacak haller arasında sayılmamakta olup sadece denetim komitesinin oluşturulmaması halinin genel kurul kararının geçersiz sayılmasına sebep olmayacağı değerlendirilmektedir.

TTK'nın 445. Maddesinde genel kurul kararlarının iptaline ilişkin sebepler düzenlenmiş olup bu kapsamda bir genel kurul kararı şirket ana sözleşmesine, yasalara ve dürüstlük kuralına aykırılık taşıyorsa, bu kararın iptal edilebilir niteliği haiz olduğu belirtilmektedir.

TTK'nın 446. Maddesinde ise iptal davasını açabilecek kişiler sayılırken hangi sebepler çerçevesinde bu davayı açabilecekleri düzenlenmiştir. Bu madde çerçevesinde sayılan hallere ilişkin olarak doktrinde bu hallerin tahdidi olduğuna

⁴¹¹ALPER, Gizem: Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Anonim Şirketlerde Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü, Ankara, Legal Yayınevi, 2012, s. 61.

⁴¹² TEKİNALP, Ünal: Genel Kurul Kararlarının Butlanında Anonim Ortaklığa Özgü Sebeplerin Kabulü İhtiyacı, BATİDER, S. 4 -2009, s. 5 vd.

⁴¹³ KARASU, Rauf: Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Anonim Şirketlerde Genel Kurul Kararlarının Butlanı (Butlan) - Prof. Dr. Fırat Öztan'a Armağan, Ankara, Turhan Kitapevi, C. I, 2010, s. 1243.

ilişkin görüş⁴¹⁴ bulunmakla birlikte genel kabul halinin tahdidi olmadığı kabul edilmektedir.⁴¹⁵

Bu madde hükmüne göre genel kurul çağrısının usulüne uygun olmadığı, gündemin usulüne göre ilan edilmediği, yetkisiz kişi ve temsilcilerinin oy kullandığının yahut haksız bir şekilde oy kullanmasına izin verilmediğini iddia eden pay sahibi, kişisel sorumluluğunun ortaya çıkma ihtimali doğan yönetim kurulu üyesi ve yönetim kurulu karar tarihinden itibaren üç (3) aylık sürede iptal davası açabilecektir.

Bu kapsamda Denetim komitesinin kurulması zorunlu olduğu halde kurulmamasının TTK'nın 445. Maddesi kapsamında yasalara ve dürüstlük kuralına aykırılık sebebiyle iptal edilebilirlik sebebi olarak değerlendirilebilecektir.

Denetim komitesi, şirket ile doğrudan ilişki içinde olup bağımsız ve objektif yapısıyla yönetime gerekli raporlamaları yapabilmektedir. Bu kapsamda, yönetim kurulu tarafından denetim komitesi oluşturulmasıyla TTK'nın 369. Maddesinde düzenlenen özen yükümlülüğünü yerine getirdiğini göstermesi kolaylaşmaktadır. Bu kapsamda yönetim kurulu, tedbirli bir iş insanı olarak hareket ettiğini, denetim komitesinin faaliyetlerinin objektif ve bağımsız olduğunu da gösterebilmektedir.

Sermaye Piyasası Kanunu'nun 16. Maddesi gereğince düzenlenen Bağımsız Denetim Standartları Hakkında Tebliğ'de halka açık şirketlerin denetim komitesi kurmasının zorunlu olduğu düzenlenmiş ve özellikle denetim komitesinin dış denetime ilişkin yükümlülükleri düzenlenmiştir. Dolayısıyla detayları işbu çalışma kapsamında da incelendiği üzere, gerek KYT, KYİ ve gerek Bağımsız Denetim Standartları Hakkında Tebliğ kapsamında denetim komitesinin sorumlulukları mali sistemlerin kurulması ve gözetimi, kamuya gerekli bilgilendirmelerin yapılması, dış denetim ve iç denetim süreçleri ve etkinliğinin

⁴¹⁴ TEKİNALP, Ünal: Tek Kişi Ortaklık-I, İstanbul, Vedat Kitapçılık, 2011, § 15, N. 7.

⁴¹⁵ Bu görüşü savunanlarca TTK'da genel kurul kararı iptaline ilişkin başka hükümlerin de mevcut olması hususunun bu maddede yapılan sayımın tahdidi değil örneklendirme amaçlı olduğunu gösterdiği kabul edilmektedir.

gözetimi, dış denetime ilişkin denetçi firmanın seçimi dahil süreçlerin yürütülmesi şeklinde özetlenebilmektedir.

Bu çerçevede denetim komitesinin hiç oluşturulmamış olmasının etkin ve objektif bir şirket denetiminin sağlanamadığının bir göstergesi olarak kabul edilebilecektir.⁴¹⁶ Denetim komitesinin oluşturulmaması bu açıdan ele alındığında,⁴¹⁷ en temel husus olarak dış denetim firmasının seçiminin denetim komitesince yapılmadığı ve mali süreçlerin de denetim komitesince izlenmediği sonucu ortaya çıkacaktır.

Dolayısıyla, denetim komitesinin oluşturulmaması ya da etkinliğinin sağlanmaması halinde, şirket pay sahipleri gerekli koşul ve emarelerin bulunması şartıyla, şirketin yönetim kurulu üyelerinin şirket yönetiminde göstermeleri gereken özeni göstermedikleri,⁴¹⁸ objektif bir denetim sürecinin oluşturulmadığı şirketin dış denetiminin bağımsız olmadığı gibi gerekçeler mali tabloların onaylanmasına ve bu çerçevede denetçi ve yönetim kurulu üyelerinin ibrasına karşı iptal davası açılabileceği de değerlendirilmektedir.

3.4.5. Denetim Komitesi Çalışma Esasları

Kurumsal Yönetim İlkelerinin 4.5.2. maddesinde, yönetim kurulu tarafından komitelere ilişkin çalışma esasları, komitelerin görev ve yükümlülükleri ile komite üyelerinin belirlenerek açıklanacağı düzenlenmekte olup 2.2.2. (b) maddesinde ise söz konusu çalışma esaslarının komite üyelerine ilişkin hususları, yürütülen faaliyetleri, görev ve sorumlulukları ile komitenin toplanma sıklığı gibi unsurları içereceği belirtilmiştir.

⁴¹⁶ TÜSİAD, Uygulama Örnekleri İle Birlikte A'dan Z'ye Denetim Komiteleri,, Yayın No: TÜSİAD-T/2012-06/527, İstanbul, 2012, s.64.

⁴¹⁷ ALTAY, Sıtkı Anlam: Denetim Komitesi, a.g.e., s.608.

⁴¹⁸ KÜLTE, Mehmet: İşletmelerde Denetim Komitesinin Bağımsız Denetim ve İç Denetimi Gözetimi, İstanbul Ticaret Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Anabilim Dalı Muhasebe ve Denetim Yüksek Lisans Programı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul, 2013, s.87.

Denetim Komitesinin faaliyetlerini bir yazılı çalışma esası çerçevesinde yürütülmesi hem Treadway Raporunda⁴¹⁹ hem Blue Ribbon Komitesi'nin 4 ve 5 numaralı önerilerinde⁴²⁰ yer almaktadır. Treadway Raporu ve Blue Ribbon Komitesinin 4 numaralı önerisi çerçevesinde denetim komitesi çalışma esasları düzenli olarak güncellenerek kontrol edilmeli, Blue Ribbon Komitesinin 5 numaralı tavsiye kararında ise çalışma esaslarının mevcut olup olmadığı, denetim komitesinin bu çalışma esaslarına uygun faaliyette bulunup bulunmadığı gibi unsurların yönetim kurulu tarafından genel kurula raporlanması gerektiği belirtilmektedir.

Dolayısıyla, Kurumsal Yönetim Tebliği'nin 2.2.2. (b) ve 4.5.2. maddesi kapsamında, Denetim Komitesinin faaliyet alanları, görev ve sorumluluğunu, toplanmasına ilişkin detayları içeren yazılı çalışma esasları yönetim kurulu tarafından hazırlanarak kamuya açıklanmalıdır. Söz Konusu çalışma esasları komitenin çalışma şeklini düzenleyerek faaliyetlerine ilişkin bir yol haritası olarak fonksiyon göstermektedir.⁴²¹

Denetim komitesi çalışma esaslarına ilişkin bir örnek ve detaylı düzenleme Kurumsal Yönetim Tebliğinde yer almamakla birlikte NYSE genel bir çerçeve çizerek çalışma esaslarının çerisinde; amaç, görev ve sorumluluklar ile başarı değerlendirme bölümlerine de yer verilmesi gerektiğini belirtmiştir.⁴²²

İşbu çalışmanın 4. Bölümünde örnekleme yöntemiyle seçilen şirketlerin denetim komitesi çalışma esasları incelenecek ve sonuç kısmında ise işlevsel bir denetim komitesi çalışma esaslarında bulunması gereken hususlar değerlendirilecektir.

⁴¹⁹ COSO, Report of the National Commission on Fraudulent Financial Reporting, a.g.e., s.36.

⁴²⁰ Blue Ribbon Committee: Report and Recommendations of the Blue Ribbon Committee on Improving the Effectiveness of Corporate Audit Committees, the Business Lawyer, Vol. 54-3, 1999, s.1087.

⁴²¹ KPMG's Audit Committee Institute, Audit Committee Guide, KPMG International, 2017, s.20 Çevrimiçi Kaynak (E.T.:15.07.2019):
<https://boardleadership.kpmg.us/content/dam/boardleadership/en/pdf/General/kpmg-audit-committee-guide.pdf>

⁴²² NYSE: Corporate Accountability and Listing Standards Committee, s. 13-16; NYSE: Listed Company Manual, sec. 303.01. (AC) Sec. B(1)(a)(b)(c).

3.4.6. Denetim Komitesinin Şirket İle Arasındaki İlişki

Denetim Komitesinin yönetim kurulu bünyesinde oluşturulduğu ve kendine has yapısı dikkate alındığında, denetim komitesinin yönetim kurulu, bağımsız denetçi ve iç denetçi ile olan ilişkilerinin de ayrıca incelenmesi gerekmektedir.

3.4.6.1. Denetim Komitesinin Yönetim Kurulu ile İlişkisi

Denetim komitesi, yönetim kurulu bünyesinde oluşturulan komitelerden biri olup kendisine verilen görev ve sorumluluklar çerçevesinde şirketin faaliyetlerine ilişkin olarak yönetim kuruluna düzenli olarak raporlama yapmaktadır.⁴²³

Yönetim kurulu ile denetim komitesi arasındaki yetki devrine ilişkin hususlar iş bu çalışmanın 3.1.2. maddesinde açıklanmıştır.

3.4.6.2. Denetim Komitesinin iç denetçiler ile arasındaki ilişki

Denetim komitesinin görev ve sorumluluklarından bir olarak iç denetim sisteminin oluşturulması ve etkin bir biçimde işletilmesinin sağlanması gelmektedir⁴²⁴. Dolayısıyla oluşturulacak etkin bir iç denetim, denetim komitesi üzerine atılı bulunan görev ve sorumlulukların yerine getirilmesinde oldukça önemli bir rol oynamaktadır.⁴²⁵

Bu açıdan bir değerlendirme yapıldığında, iç denetçiler, denetim komitesine doğrudan raporlama yapmak suretiyle tarafsız bir şekilde şirketteki suiistimal, hile ve hataların engellenmesine yönelik olarak denetim komitesi

⁴²³ (II-17.1) KYT ve KYİ; ERGEN, Halim: Bağımsız Dış Denetiminde Meslek Ahlakının Çatışma Alanları, Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi, No:1 2003, s.11.

⁴²⁴ DOYRANGÖL CÖMERT, Nuran: Sermaye Piyasası Aracı Kurumlarda Etkili bir İç Kontrol Sistemi ve İç Denetim Fonksiyonu, Lebib Yalkın Matbaası, İstanbul. 2002, s.57.

⁴²⁵ MARKS, Normon: The New Age of Internal Auditing, Journal of Internal Auditor, 2011, s.45.

adına faaliyet göstermekte olduğu belirtilmektedir.⁴²⁶ Ayrıca, denetim komitesi ile iç denetim birimi arasında yasal mevzuat çerçevesinde öngörülen detaylı bir ilişki bulunmamaktadır.⁴²⁷ Bu kapsamda denetim komitesi ve iç denetçiler arasında öncelikle aşağıdaki bağların sağlanması gerekmektedir:⁴²⁸

- İç denetim birimin oluşturulması, yöneticinin değerlendirilmesi hususlarında denetim komitesinin değerlendirmelerde bulunması,
- İç denetim birim yöneticisi ile doğrudan ve sürekli iletişim kanallarının açık olması,
- İç denetim birimi tarafından denetim komitesine düzenli raporlama ve açıklama yapılması,
- İç denetim biriminin tarafsızlığını sağlaması, iç denetime ilişkin güncel gelişmelerin takip edilerek uyarlanabilir olan gelişmelerin şirkete uyarlanması konusunda çalışma yapılıp yapılmadığının gözetimi,
- İç denetim biriminin düzenli eğitim ve sertifikasyon süreçlerinin tamamlanmasına ilişkin sürecin sürdürülmesi.

3.4.6.3. Denetim Komitesi ile Bağımsız Denetçiler Arasındaki İlişki

Sermaye Piyasasında Bağımsız Denetim Standartları Hakkında Tebliğ'nin 25/6 maddesi kapsamında seçilen bağımsız denetim kuruluşu şirkete ilişkin finansal ve muhasebe bilgilerini, genel uygulamaları, risk ve suiistimal tehlikesini denetim komitesine raporlamakla yükümlü olup aynı Tebliğ'nin 25/4 maddesi kapsamında da şirketin bağımsız denetimi ile görevlendirilecek kuruluşun

⁴²⁶ UZAY, Şaban: İşletmelerde İç Kontrol Sistemini İncelemenin Bağımsız Dış Denetim Karar Sürecindeki Yeri ve Türkiye'deki Denetim Firmalarına Yönelik Bir Araştırma, SPK Yayınları, Yayın No:132, Ankara, 1999, s.37.

⁴²⁷ AICPA: The AICPA Audit Committee Not For-Profit Organizations, Ed:2, 2010, s.95 vd.

⁴²⁸ WAGNER K. Jacqueline: Asking the Right Questions – Sage Advise for Audit Committee, Directors & Boards, 2000, s.3.

seçimi, ücretlerin belirlenmesi ve alınacak hizmetin kapsamı gibi hususlarda ilk olarak denetim komitesinin ön onayı bulunması gerekmektedir.⁴²⁹

KYİ'nin 4.5.9/1 maddesi kapsamında da denetim kuruluşunun seçiminden sürecin yönetilmesine kadarki bağımsız denetime ilişkin konularda da denetim komitesinin denetimi ve gözetimi söz konusudur.

Bu yasal zemin çerçevesinde bağımsız denetçiler ve denetim komitesi arasındaki ilişkinin temelleri belirlenmiş olduğu için özetle; bağımsız denetçilerin seçimi, ücretlerinin belirlenmesi, alınacak hizmetlerin kapsamı, denetim sözleşmesine ilişkin işlemler, denetçiler tarafından sunulan raporların değerlendirilmesi ve gözetimi gibi konularda denetçiler ve denetim komitesi arasında açık bir ilişki bulunmaktadır.

3.4.7. Bankacılık Kanunu Kapsamında Denetim Komitesi

Bankaların gerek hukuki statüsü, gerek işlem hacmi gerekse ulusal ve uluslararası piyasalarda aktif olarak faaliyette bulunmalarının sonucunda yine yönetim kurulu bünyesinde olmak suretiyle bir denetim komitesinin bulunmasını mecburi kılmıştır.⁴³⁰ Bu gerekçelerle 5411 sayılı Bankacılık Kanunu ile Türk Hukukunda ilk kez denetim komitesinin oluşturulması zorunlu hale getirilmiştir.⁴³¹ Bu kapsamda denetim komitesinin Bankacılık Kanunu'ndaki görev tanımlarından da anlaşılacağı üzere denetim ve gözetim alanında faaliyette bulunmakla yükümlü olacaktır.⁴³²

Bankacılık Kanunu'nun 24/1 maddesi kapsamında düzenlenmekte olup bu hüküm kapsamında denetim komitesinin oluşturulma amaç; yönetim kuruluna yardımcı bir alt birim olarak denetim ve gözetim faaliyetlerinden sorumlu olmaktır.

⁴²⁹ (Seri: X, No:22) Bağımsız Denetim Standartları Hakkında Tebliğ, m.25/4 ve 25/6.

⁴³⁰ ALICI, Yaşar: Bankacılık Kanunu Şerhi, On İki Levha Yayıncılık, İstanbul, 2017, s.264.

⁴³¹ 19.10.2015 tarihinde kabul edilen 1.11.2005 tarih ve 25983 mükerrer no.lu Resmi Gazete'de yayınlanan 5411 sayılı Bankacılık Kanunu.

⁴³² YASAMAN Hamdi: Banka Hukuku, Vedat Kitapçılık, İstanbul, 2013, s.14 vd.

Bankacılık Kanunu'nun 24/1 maddesi kapsamında denetim komitesinin bu faaliyetleri kendi nam ve hesabına değil, yönetim kurulu adına yaptığı vurgulanarak bağımsız bir organ olmadığı vurgulanmak istenmiştir.

Kaldı ki, Bankacılık Kanunu'nda düzenlenen denetim komitesi kavramı ile TTK, Kurumsal Yönetim Tebliğ, Kurumsal Yönetim İlkeler ve Bağımsız Denetim Tebliğinde düzenlenen denetim komitesi kavramının temel düzlemde eş olduğu dolayısıyla bir organ ve temsil yetkisi olmayan alt çalışma grubu olduğu konusunda doktrin hemfikirdir.⁴³³

Bununla birlikte, bankacılık sektörünün güvene dayalı olması ve daha sert kontrole ihtiyaç duymasından dolayı, Bankacılık Kanunu kapsamında düzenlenen denetim komitesi bazı hususlarda TTK, Kurumsal Yönetim Tebliğ, Kurumsal Yönetim İlkeler ve Bağımsız Denetim Tebliği düzenlemelerinden ayrılmaktadır.⁴³⁴

Bu kapsamda, bankaların özellikli statüsü ve nitelikli üye ihtiyacı dikkate alınmış ve Bankacılık Kanunu kapsamında denetim komitesinde üye olarak görev yapacak kişilerin taşınması gereken niteliklerin Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu tarafından düzenleneceği hükmü yer almıştır. Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu tarafından çıkartılan Bankaların İç Sistemleri Hakkındaki Yönetmeliğin⁴³⁵ 6/1 maddesinde de Bankacılık Kanunu kapsamında denetim komitesinde görevlendirilecek üyelerin niteliklerine ilişkin detaylı bir düzenleme yer almıştır.

Bankacılık Kanunu'nun 24/1 maddesinde de TTK, Kurumsal Yönetim Tebliğ, Kurumsal Yönetim İlkeler ve Bağımsız Denetim Tebliği ile paralel olarak denetim komitesi üyelerinin icracı olmamaları ve bağımsız üye olmaları gerektiği

⁴³³ ALTAY Sıtkı Anlam: Bankaların Mali Durumunun Bozulmasının Hukukî Sonuçları, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Galatasaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Özel Hukuk Yüksek Lisans Programı, İstanbul, 2001, s.53.

⁴³⁴ TEKİNALP, Ünal: Banka Hukuku, a.g.e., s.179.

⁴³⁵ 28.06.2019 tarih ve 28337 sayılı Resmi Gazete'de Yayınlanan Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu Bankaların İç Sistemleri Hakkında Yönetmelik.

vurgulanmış hatta BDDK tarafından verilen Karar'da⁴³⁶ da icrada görevli olmayan üye olarak belirtilmiştir.

Türk bankaları haricinde kurulan yabancı bankalar için ise Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu tarafından çıkartılan Bankaların İç Sistemleri Hakkındaki Yönetmeliğinin 6/3 maddesinde ayrı bir düzenleme yapılmış olup yabancı bankaların denetim komitelerinin yapısı daha farklı şekilde biçimlendirilmiştir.⁴³⁷

Sonuç olarak, bankacılık faaliyetinin mahiyeti ve güvene dayalı olması, ilgili sektörün çok katı kurallar dahilinde faaliyette bulunması gibi noktalar göz önüne alınarak gerek Bankacılık Kanunu ve gerek Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu tarafından çıkartılan Bankaların İç Sistemleri Hakkındaki Yönetmelik kapsamında denetim komitesi ve denetim komitesi üyelerine ilişkin TTK, Kurumsal Yönetim Tebliğ, Kurumsal Yönetim İlkeler ve Bağımsız Denetim Tebliğinden çok daha sert bir çizgi belirleyerek oldukça ağır düzenlemelere gitmiştir.⁴³⁸

⁴³⁶ 07.06.2006 tarih ve 26227 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan 04.07.2006 tarih ve 1918 sayılı BDDK Kararı.

⁴³⁷ DOĞAN Beşir Fatih: a.g.e, s.87.

⁴³⁸ KIRCA, İsmail/ ŞEHİRALİ ÇELİK, Feyzan Hayal/ MANAVGAT, Çağlar: a.g.e., s.479.

4. BÖLÜM

ÖRNEK SEÇİLEN ŞİRKETLERİN DENETİM KOMİTESİ ÇALIŞMA ESASLARININ KARŞILAŞTIRILMASI

4.1. ÖRNEK SEÇİLEN ŞİRKETLER

KYİ'nin 4.5.2. maddesinde, yönetim kurulu tarafından komitelere ilişkin çalışma esasları, komitelerin görev ve yükümlülükleri ile komite üyelerinin belirlenerek açıklanacağı düzenlenmektedir. 2.2.2. (b) maddesinde ise söz konusu çalışma esaslarının komite üyelerine ilişkin hususları, yürütülen faaliyetleri, görev ve sorumlulukları ile komitenin toplanma sıklığı gibi unsurları içereceği belirtilmiştir.

Bununla birlikte Kurumsal Yönetim İlkelerinde çalışma esaslarının içeriği ve kapsamına ilişkin detaylı bir şablon bulunmamaktadır. Türkiye'de faaliyet gösteren finansal kurumlar ve holdingler haricindeki 2018 yılında en yüksek ciroya sahip ilk 50 şirket arasından farklı sektörlerdeki 10 şirket seçilerek denetim komitesi çalışma esasları incelenmiştir.

4.1.1. Türkiye Petrol Rafinerileri A.Ş.

Türkiye Petrol Rafinerileri, SPK' ya kayıtlı olup paylarının %49'u halka açık ve 1991 yılından beri BİST'te işlem görmektedir.⁴³⁹

⁴³⁹ KAP, TÜPRAŞ-Türkiye Petrol Rafinerileri A.Ş. Genel Bilgiler (E.T. 01.08.2019): <https://www.kap.org.tr/tr/sirket-bilgileri/ozet/1105-tupras-turkiye-petrol-rafinerileri-a-s>

Şirket'in yayınlanan son Denetim Komitesi Çalışma Esaslarında⁴⁴⁰; denetim komitesinin kuruluşu, amacı, görev ve sorumlulukları, komite yapısı ve üyelik kriterleri, alt çalışma grupları, toplantı süreçleri, raporlama usulü ve yürürlük olmak üzere toplam 8 ana başlık olduğu görülmektedir.

Şirketin denetim komitesi, 26.12.2013 tarihinde kurulmuş olup 04.05.2012 tarihinde hazırlanan Denetim Komitesinin çalışma esasları 25.03.2019 tarihinde güncellenmiştir.

Komite yapısı incelendiğinde Denetim komitesinin tüm üyelerinin bağımsız Yönetim Kurulu üyeleri arasından seçileceği ve en az 2 üyeden oluşacağı belirtilmiştir. Denetim komitesi ihtiyaca binaen ve gerekli gördüğü konularda etkin bir çalışma sağlanabilmesi adına gerek kendi üyeleri arasından yahut 3. Kişilerden seçeceği kişiler ile alt çalışma grupları oluşturabilecektir.

Bununla birlikte Denetim komitesi yılda en az 4 kere (en az 3 ayda bir olmak üzere) toplanacaktır. Toplantı nisabı ve karar yeter sayısı toplam üye sayısının salt çoğunluğu olarak kabul edilmiştir. Ayrıca komite toplantısı sadece fiilen değil aynı zamanda elden dolaştırma yoluyla, elektronik ortamda veya tele-konferans ile de yapılabilecektir.

Denetim komitesi, yapacağı toplantıların sonucunda kendisi için tanımlanan görevlere ilişkin tespit ve önerileri Yönetim Kuruluna raporlayacaktır. Komite kararları icrai nitelikte olmayıp tavsiye niteliğinde kabul edilmektir. Bu sebeple nihai karar konusunda yetkili Yönetim Kurulu'dur. Dolayısıyla, Denetim Komitesi, kendi görev alanına giren hususlarda Yönetim Kurulunu bilgilendirmektedir. Denetim Komitesi Çalışma Esaslarının 3. maddesinde belirlenen görev ve sorumluluklara giren konularda değerlendirme ve önerilerini yazılı olarak Yönetim Kurulu'na bildirecektir.

⁴⁴⁰ TÜPRAŞ - Denetim Komitesi Çalışma Esasları (E.T. 01.08.2019):

https://tprstaticfilessa.blob.core.windows.net/assets/uploads/kurumsalyonetim/Denetim_Komitesi_Calisma_Esaslari.pdf

Komitenin Yönetim kuruluna yapacağı raporlamaya esas toplantı prosedürleri de detaylı bir şekilde gösterilmektedir. Buna göre toplantı tutanağında, tarih, görüşülen konulara ilişkin hususlar ve alınan kararların tek tek belirtilmesi gerektiği düzenlenmektedir. Yönetim Kurulu'na sunulacak olan kararların belirlenmesinde Denetim Komitesi yetkilidir. Dolayısıyla hangi kararların sunulup sunulmayacağının tespitinde Denetim Komitesi yetkili kılınmaktadır.

4.1.2. Ford Otomotiv Sanayi A.Ş

Ford Otomotiv Sanayi, SPK' ya kayıtlı olup paylarının %18'i halka açık ve 1986 yılından beri BİST'te işlem görmektedir.⁴⁴¹

Şirket'in yayınlanan son Denetim Komitesi Çalışma Esaslarında⁴⁴²; denetim komitesinin kuruluşu, amacı, görev ve sorumlulukları, komite yapısı ve üyelik kriterleri, alt çalışma grupları, toplantı süreçleri, raporlama usulü ve yürürlük olmak üzere toplam 8 ana başlık olduğu görülmektedir.

Şirketin Denetim Komitesi, 26.03.2012 tarihinde kurulmuş olup Denetim Komitesinin çalışma esasları 25.09.2012 tarihinde güncellenmiştir.

Komite yapısı incelendiğinde Denetim komitesinin tüm üyelerinin bağımsız Yönetim Kurulu üyeleri arasından seçileceği ve en az 2 üyeden oluşacağı belirtilmiştir. Denetim komitesi ihtiyaca binaen ve gerekli gördüğü konularda etkin bir çalışma sağlanabilmesi adına gerek kendi üyeleri arasından yahut 3. Kişilerden seçeceği kişiler ile alt çalışma grupları oluşturabilecektir.

Bununla birlikte Denetim komitesi yılda en az 4 kere (en az 3 ayda bir olmak üzere) toplanacaktır. Denetim komitesi ancak tüm üyelerin katılması halinde toplanarak oybirliği ile karar alabilecek olup oybirliğinin mevcut olmaması

⁴⁴¹ KAP, Ford Otomotiv Genel Bilgiler (E.T. 01.08.2019):

<https://www.kap.org.tr/tr/sirket-bilgileri/genel/4028e4a140f2ed71014106890fae0138>

⁴⁴² Ford - Denetim Komitesi Çalışma Esasları (E.T. 01.08.2019):

<https://www.fordotosan.com.tr/documents/komite/1-denetim-sorumlu-komite.pdf>

halinde bir sonraki toplantıda görüşülmek üzere ertelenecek yine oybirliğinin sağlanamaması halinde öneri reddedilmiş olarak değerlendirilerek Yönetim Kuruluna bu konuda bilgi verilecektir. Ayrıca komite toplantısı sadece fiilen değil aynı zamanda, e-posta, elektronik ortamda veya tele-konferans ile de yapılabilecektir.

Denetim komitesi, yapacağı toplantıların sonucunda kendisi için tanımlanan görevlere ilişkin tespit ve önerileri Yönetim Kuruluna raporlayacaktır. Komite kararları icrai nitelikte olmayıp tavsiye niteliğinde kabul edilmektir. Bu sebeple nihai karar konusunda yetkili Yönetim Kurulu'dur. Dolayısıyla, Denetim Komitesi, kendi görev alanına giren hususlarda Yönetim Kurulunu bilgilendirmektedir. Denetim Komitesi Çalışma Esaslarının 3. maddesinde belirlenen görev ve sorumluluklara giren konularda değerlendirme ve önerilerini yazılı olarak Yönetim Kurulu'na bildirecektir.

Komitenin Yönetim kuruluna yapacağı raporlamaya esas toplantı prosedürleri de detaylı bir şekilde gösterilmektedir. Buna göre toplantı tutanağında, toplantı yeri ve tarihi, gündem, görüşülen konulara ilişkin hususlar ve alınan kararların tek tek belirtilmesi gerektiği düzenlenmektedir. Yönetim Kurulu'na sunulacak olan kararların belirlenmesinde Denetim Komitesi yetkilidir. Dolayısıyla hangi kararların sunulup sunulmayacağının tespitinde Denetim Komitesi yetkili kılınmaktadır.

4.1.3. Arçelik A.Ş.

Arçelik A.Ş., SPK' ya kayıtlı olup paylarının %25.2'si halka açık ve BİST'te işlem görmektedir.⁴⁴³

Şirket'in yayınlanan son Denetim Komitesi Çalışma Esaslarında;⁴⁴⁴ denetim komitesinin kuruluşu, amacı, görev ve sorumlulukları, komite yapısı ve üyelik

⁴⁴³ KAP, Arçelik Genel Bilgiler (E.T. 01.08.2019):

<https://www.kap.org.tr/tr/sirket-bilgileri/genel/4028e4a240e95dc90140ed55b43900cf>

kriterleri, alt çalışma grupları, toplantı süreçleri, raporlama usulü ve yürürlük olmak üzere toplam 8 ana başlık olduğu görülmektedir.

Şirketin Denetim Komitesi, 24.04.2003 tarihinde kurulmuş olup 26.04.2012 tarihinde hazırlanan Denetim Komitesinin çalışma esasları 28.03.2019 tarihinde güncellenmiştir.

Komite yapısı incelendiğinde Denetim komitesinin tüm üyelerinin bağımsız Yönetim Kurulu üyeleri arasından seçileceği ve en az 2 üyeden oluşacağı belirtilmiştir. Denetim komitesi ihtiyaca binaen ve gerekli gördüğü konularda etkin bir çalışma sağlanabilmesi adına gerek kendi üyeleri arasından yahut 3. Kişilerden seçeceği kişiler ile alt çalışma grupları oluşturabilecektir.

Bununla birlikte Denetim komitesi yılda en az 4 kere (en az 3 ayda bir olmak üzere) toplanacaktır. Toplantı nisabı ve karar yeter sayısı toplam üye sayısının salt çoğunluğu olarak kabul edilmiştir. Ayrıca komite toplantısı sadece fiilen değil aynı zamanda elden dolaştırma yoluyla, elektronik ortamda veya tele-konferans ile de yapılabilecektir.

Denetim komitesi, yapacağı toplantıların sonucunda kendisi için tanımlanan görevlere ilişkin tespit ve önerileri Yönetim Kuruluna raporlayacaktır. Komite kararları icrai nitelikte olmayıp tavsiye niteliğinde kabul edilmektir. Bu sebeple nihai karar konusunda yetkili Yönetim Kurulu'dur. Dolayısıyla, Denetim Komitesi, kendi görev alanına giren hususlarda Yönetim Kurulunu bilgilendirmektedir. Denetim Komitesi Çalışma Esaslarının 3. maddesinde belirlenen görev ve sorumluluklara giren konularda değerlendirme ve önerilerini yazılı olarak Yönetim Kurulu'na bildirecektir.

Komitenin Yönetim kuruluna yapacağı raporlamaya esas toplantı prosedürleri de detaylı bir şekilde gösterilmektedir. Buna göre toplantı tutanağında, toplantı

⁴⁴⁴ Arçelik- Denetim Komitesi Çalışma Esasları (E.T. 01.08.2019): <http://www.arcelikas.com/UserFiles/file/DENET%C4%B0MDEN%20SORUMLU%20KOM%C4%B0TE%20%C3%87ALI%C5%9EMA%20ESASLARI%20.pdf>

yeri ve tarihi, gündem, görüşülen konulara ilişkin hususlar ve alınan kararların tek tek belirtilmesi gerektiği düzenlenmektedir. Yönetim Kurulu'na sunulacak olan kararların belirlenmesinde Denetim Komitesi yetkilidir. Dolayısıyla hangi kararların sunulup sunulmayacağına tespitinde Denetim Komitesi yetkili kılınmaktadır.

4.1.4. ASELSAN Elektronik Sanayi ve Ticaret A.Ş.

ASELSAN, SPK'ya kayıtlı olup paylarının %25.7'si halka açık ve BİST'te işlem görmektedir.⁴⁴⁵

Şirket'in yayınlanan son Denetim Komitesi Çalışma Esaslarında;⁴⁴⁶ denetim komitesinin amacı, kapsamı, tanımlar, ilgili başvuru dokümanları, görev ve sorumlulukları, komite yapısı, yürütme ve dağıtım planı olmak üzere toplam 9 ana başlık olduğu görülmektedir.

Şirketin Denetim Komitesi, Sermaye Piyasasında Bağımsız Denetim Hakkındaki Tebliği ile Kurumsal Yönetim Tebliği kapsamında 22.09.2003 tarihinde oluşturulmuş ve güncellenmiştir.

Komite yapısı incelendiğinde Denetim komitesinin tüm üyelerinin bağımsız Yönetim Kurulu üyeleri arasından seçileceği ve en az 2 üyeden oluşacağı belirtilmiştir. Bununla birlikte 2 üyeden oluşması halinde her ikisinin; 2'den fazla olması halinde ise çoğunluğunun icrada görevli olmayan bağımsız üyelerden oluşacaktır.

Denetim komitesi, yapacağı toplantıların sonucunda kendisi için tanımlanan görevlere ilişkin tespit ve önerileri Yönetim Kuruluna raporlayacaktır. Komite

⁴⁴⁵ KAP, ASELSAN Genel Bilgiler (E.T. 01.08.2019):

<https://www.kap.org.tr/sirket-bilgileri/genel/4028e4a1413b7ef401413bc2251e0047>

⁴⁴⁶ ASELSAN - Denetim Komitesi Çalışma Esasları (E.T. 01.08.2019):

https://www.aselsan.com.tr/Denetimden_Sorumlu_Komite_Calisma_Yonergesi_6827.pdf

kararları icrai nitelikte olmayıp tavsiye niteliğinde kabul edilmektir. Bu sebeple nihai karar konusunda yetkili Yönetim Kurulu'dur. Dolayısıyla, Denetim Komitesi, kendi görev alanına giren hususlarda Yönetim Kurulunu bilgilendirmektedir. Denetim Komitesi Çalışma Esaslarının 5. maddesinde belirlenen görev ve sorumluluklara giren konularda değerlendirme ve önerilerini yazılı olarak Yönetim Kurulu'na bildirecektir.

Bununla birlikte Denetim komitesi yılda en az 4 kere (en az 3 ayda bir olmak üzere) toplanacaktır. Komite en az 2 üye ile toplanacak ve 2 üye ile karar verecektir. Ayrıca komite toplantısının elektronik yöntemlerle yapılıp yapılmayacağına ilişkin bir düzenleme yer almadığı görülmekle bu durumda sadece fiilen toplantı yapılabileceği kabul edilmektedir.

Denetim komitesinin görev ve sorumlulukları, Çalışma Esaslarının 5. maddesinde detaylı olarak tanımlanmış olup genel hususlar, bağımsız denetim, finansal raporlar, iç kontrol ve iç denetim, olarak 5 alt başlıkta düzenlenmiştir.

4.1.5.Türk Telekomünikasyon A.Ş.

Türk Telekomünikasyon, SPK'ya kayıtlı olup paylarının %14.98'i halka açık ve BİST'te işlem görmektedir.⁴⁴⁷

Şirket'in yayınlanan son Denetim Komitesi Çalışma Esaslarında;⁴⁴⁸ kapsam, tanımlar, amaç, yetki, kuruluş ve organizasyon, görev ve sorumluluklar ile komite toplantıları, bütçe, sekretarya, mevzuat ve yürürlük olmak üzere toplam 11 ana başlık olduğu görülmektedir.

⁴⁴⁷ KAP, Türk Telekomünikasyon Genel Bilgiler (E.T. 01.08.2019):

<https://www.kap.org.tr/tr/sirket-bilgileri/ozet/1473-turk-telekomunikasyon-a-s>

⁴⁴⁸ Türk Telekomünikasyon - Denetim Komitesi Çalışma Esasları (E.T. 01.08.2019):

<http://www.ttyatirimciliskileri.com.tr/tt-denetim-komitesi-calisma-esaslari.pdf>

Şirket, Kurumsal Yönetim Tebliği (II-17.1)'nin 4.5.1. maddesi uyarınca Denetim Komitesini oluşturmuştur.

Komite yapısı incelendiğinde, Denetim komitesinin tüm üyelerinin bağımsız Yönetim Kurulu üyeleri arasından seçileceği ve en az 2 üyeden oluşacağı belirtilmiştir. Denetim komitesi ihtiyaca binaen ve gerekli gördüğü konularda etkin bir çalışma sağlanabilmesi adına gerek kendi üyeleri arasından yahut 3. Kişilerden seçeceği kişiler ile alt çalışma grupları oluşturabilecektir.

Bununla birlikte Denetim komitesi yılda en az 4 kere (en az 3 ayda bir olmak üzere) toplanacaktır. Komite toplantı nisabı üye çoğunluğu olarak belirlenmiş olup Komitede komitenin sadece 2 üyeden oluşması halinde karar nisabı 2 olarak düzenlenmiştir. Ayrıca komite toplantısı sadece fiilen değil aynı zamanda elden dolaştırma yoluyla, elektronik ortamda veya tele-konferans ile de yapılabilecektir.

Denetim komitesi, yapacağı toplantıların sonucunda kendisi için tanımlanan görevlere ilişkin tespit ve önerileri Yönetim Kuruluna raporlayacaktır. Komite kararları icrai nitelikte olmayıp tavsiye niteliğinde kabul edilmektir. Bu sebeple nihai karar konusunda yetkili Yönetim Kurulu'dur. Dolayısıyla, Denetim Komitesi, kendi görev alanına giren hususlarda Yönetim Kurulunu bilgilendirmektedir.

Denetim Komitesi Çalışma Esaslarının 6. Maddesinde belirlenen görev ve sorumluluklara giren konularda değerlendirme ve önerilerini yazılı olarak Yönetim Kurulu'na bildirecektir. Yönetim Kurulu'na sunulacak olan kararların belirlenmesinde Denetim Komitesi yetkilidir. Dolayısıyla hangi kararların sunulup sunulmayacağının tespitinde Denetim Komitesi yetkili kılınmaktadır.

Denetim komitesinin görev ve sorumlulukları, Çalışma Esaslarının 6. Maddesinde detaylı olarak tanımlanmış olup finansal tablolar, iç kontrol, iç

denetim, bağımsız denetim, uyum, raporlama ve diğer sorumluluklar olarak 7 alt başlıkta düzenlenmiştir.

4.1.6. ENKA İnşaat ve Sanayi A.Ş

ENKA A.Ş., SPK'ya kayıtlı olup paylarının %11.84'ü halka açık ve BİST'te işlem görmektedir. ⁴⁴⁹

Şirket'in yayınlanan son Denetim Komitesi Çalışma Esaslarında⁴⁵⁰; kuruluş, amaç, komite yapısı, komite toplantıları ve raporlama, görev ve sorumluluklar ile yürürlük olmak üzere toplam 6 ana başlık olduğu görülmektedir.

Denetim Komitesi (Komite) Seri:X, No:22 sayılı "Sermaye Piyasasında Bağımsız Denetim Standartları Hakkında Tebliğ"e uygun olarak oluşturulmuştur.

Komite yapısı incelendiğinde Denetim komitesinin tüm üyelerinin bağımsız Yönetim Kurulu üyeleri arasından seçileceği ve en az 2 üyeden oluşacağı belirtilmiştir.

Bununla birlikte Denetim komitesi yılda en az 4 kere (en az 3 ayda bir olmak üzere) toplanacaktır. üye sayısının ikiden fazla olması halinde komite toplantı nisabı üye sayısının yarısından bir fazlası ve karar yeter nisabı ise çoğunluktur. Bununla birlikte komitenin sadece 2 üyeden oluşması halinde toplantı nisabı 2 ve karar nisabı ise oybirliği olarak düzenlenmiştir. Ayrıca komite toplantısı sadece fiilen değil aynı zamanda elden dolaştırma yoluyla, elektronik ortamda veya tele-konferans ile de yapılabilecektir.

⁴⁴⁹ KAP, ENKA Genel Bilgiler (E.T. 01.08.2019):

<https://www.kap.org.tr/sirket-bilgileri/genel/4028e4a240e95dc90140ed3883fe0093>

⁴⁵⁰ ENKA - Denetim Komitesi Çalışma Esasları (E.T. 01.08.2019):

<https://www.enka.com/tr/yatirimci-iliskileri/yonetim-kurulu-komitesi/>

Komite kararları icrai nitelikte olmayıp tavsiye niteliğinde kabul edilmektedir. Bu sebeple nihai karar konusunda yetkili Yönetim Kurulu'dur. Dolayısıyla, Denetim Komitesi, kendi görev alanına giren hususlarda Yönetim Kurulunu bilgilendirmektedir. Denetim Komitesi Çalışma Esaslarının 6. Maddesinde belirlenen görev ve sorumluluklara giren konularda değerlendirme ve önerilerini yazılı olarak Yönetim Kurulu'na bildirecektir. Yönetim Kurulu'na sunulacak olan kararların belirlenmesinde Denetim Komitesi yetkilidir. Dolayısıyla hangi kararların sunulup sunulmayacağına tespitinde Denetim Komitesi yetkili kılınmaktadır.

Denetim komitesinin görev ve sorumlulukları, Çalışma Esaslarının 6. Maddesinde detaylı olarak tanımlanmış olup mal tablolar ve duyurular, bağımsız denetim kuruluğu, iç denetim ve iç kontrol ile yasaların öngördüğü düzenlemelere uygunluk olarak 4 alt başlıkta düzenlenmiştir.

4.1.7. Pegasus Hava Taşımacılığı A.Ş.

PEGASUS Hava Taşımacılığı A.Ş., SPK'ya kayıtlı olup paylarının %36.22'si halka açık ve BİST'te işlem görmektedir.⁴⁵¹

Şirket'in yayınlanan son Denetim Komitesi Çalışma Esaslarında,⁴⁵² amaç, kapsam, sorumluluklar, tanımlar ve kısaltmalar ile uygulama olmak üzere toplam 5 ana başlık olduğu görülmektedir.

Şirketin Denetim Komitesi, Seri X ve No:22 sayılı Sermaye Piyasasında Bağımsız Denetim Hakkındaki Tebliği ile SPK'nın 03.01.2014 tarih ve Seri II ve

⁴⁵¹ KAP, PEGASUS Genel Bilgiler (E.T. 01.08.2019):

<https://www.kap.org.tr/tr/sirket-bilgileri/genel/4028e4a2422d9a78014232e751bc22a4>

⁴⁵² PEGASUS - Denetim Komitesi Çalışma Esasları (E.T. 01.08.2019):

<https://www.kap.org.tr/tr/ek-indir/4028328c67565bc50167a2f1dd2605fc>

No:17.1 sayılı Kurumsal Yönetim Tebliği kapsamında 22.09.2003 tarihinde oluşturulmuş ve güncellenmiştir.

Komite yapısı incelendiğinde Denetim komitesinin tüm üyelerinin bağımsız Yönetim Kurulu üyeleri arasından seçileceği ve en az 2 üyeden oluşacağı belirtilmiştir.

Bununla birlikte Denetim komitesi yılda en az 4 kere (en az 3 ayda bir olmak üzere) toplanacaktır. Komite toplantı ve karar nisabı üyelerin salt çoğunluğu olarak belirlenmiştir. Ayrıca komite toplantısının elektronik yöntemlerle yapıp yapılmayacağına ilişkin bir düzenleme yer almadığı görülmekle bu durumda sadece fiilen toplantı yapılabileceği kabul edilmektedir.

Komite kararları icrai nitelikte olmayıp tavsiye niteliğinde kabul edilmektir. Bu sebeple nihai karar konusunda yetkili Yönetim Kurulu'dur. Dolayısıyla, Denetim Komitesi, kendi görev alanına giren hususlarda Yönetim Kurulunu bilgilendirmektedir. Denetim Komitesi Çalışma Esaslarının 5/II. maddesinde belirlenen görev ve sorumluluklara giren konularda değerlendirme ve önerilerini yazılı olarak Yönetim Kurulu'na bildirecektir. Yönetim Kurulu'na sunulacak olan kararların belirlenmesinde Denetim Komitesi yetkilidir. Dolayısıyla hangi kararların sunulup sunulmayacağının tespitinde Denetim Komitesi yetkili kılınmaktadır.

Denetim komitesinin görev ve sorumlulukları, Çalışma Esaslarının 5/II. maddesinde detaylı olarak tanımlanmış olup rapor, belge ve finansal verilerin gözetimi, bağımsız denetim, iç kontrol sistemi, mevzuata ve etik kurallara uyum ile diğer sorumluluklar olarak 5 alt başlıkta düzenlenmiştir.

4.1.8. Anadolu Efes Biracılık ve Malt Sanayi A.Ş.

Anadolu Efes, SPK'ya kayıtlı olup paylarının %32.27'si halka açık ve BİST'te işlem görmektedir.⁴⁵³

Şirket'in yayınlanan son Denetim Komitesi Çalışma Esaslarında,⁴⁵⁴ amaç, kapsam, görev ve sorumluluklar, değerlendirme ve yürürlük olmak üzere toplam 6 ana başlık olduğu görülmektedir.

Şirketin Denetim Komitesi, Seri X ve No:22 sayılı Sermaye Piyasasında Bağımsız Denetim Hakkındaki Tebliği ile SPK'nın 03.01.2014 tarih ve Seri II ve No:17.1 sayılı Kurumsal Yönetim Tebliği kapsamında oluşturulmuş ve güncellenmiştir.

Komite yapısı incelendiğinde Denetim komitesinin tüm üyelerinin bağımsız Yönetim Kurulu üyeleri arasından seçileceği ve en az 2 üyeden oluşacağı belirtilmiştir.

Bununla birlikte Denetim komitesi yılda en az 4 kere (en az 3 ayda bir olmak üzere) toplanacaktır. Toplantı nisabı için ayrı bir düzenleme bulunmamakla birlikte karar yeter sayısı toplantıya katılanların çoğunluğu olacağı ve eşitlik halinde başkanın oyunun belirleyici olacağı düzenlemiştir. Ayrıca komite toplantısı sadece fiilen değil aynı zamanda elden dolaştırma yoluyla, elektronik ortamda veya tele-konferans ile de yapılabilecektir.

Komite kararları icrai nitelikte olmayıp tavsiye niteliğinde kabul edilmektir. Bu sebeple nihai karar konusunda yetkili Yönetim Kurulu'dur. Dolayısıyla, Denetim Komitesi, kendi görev alanına giren hususlarda Yönetim Kurulunu

⁴⁵³ KAP, Anadolu Efes Genel Bilgiler (E.T. 01.08.2019):

<https://www.kap.org.tr/tr/sirket-bilgileri/genel/4028e4a140e95bea0140ed2fde10009d>

⁴⁵⁴ Anadolu Efes - Denetim Komitesi Çalışma Esasları (E.T. 01.08.2019):

http://www.anadoluefes.com/dosya/komiteler_tr/anadoluefesdenetimkomitesiyonetmeli_gi.pdf

bilgilendirmektedir. Denetim Komitesi Çalışma Esaslarının III. maddesinde belirlenen görev ve sorumluluklara giren konularda değerlendirme ve önerilerini yazılı olarak Yönetim Kurulu'na bildirecektir. Yönetim Kurulu'na sunulacak olan kararların belirlenmesinde Denetim Komitesi yetkilidir. Dolayısıyla hangi kararların sunulup sunulmayacağına tespitinde Denetim Komitesi yetkili kılınmaktadır.

Denetim komitesinin görev ve sorumlulukları, Çalışma Esaslarının III. maddesinde detaylı olarak tanımlanmış olup dokümanların, raporların ve muhasebe bilgilerinin gözden geçirilmesi, bağımsız denetim, iç kontrol sistemi, iç denetim, etik ve yasal uygunluk ile risk yönetimi ve diğer sorumluluklar olarak 6 alt başlıkta düzenlenmiştir.

4.1.9. Migros Ticaret A.Ş.

MİGROS Ticaret A.Ş., SPK'ya kayıtlı olup paylarının %35.89'u halka açık ve BİST'te işlem görmektedir.⁴⁵⁵

Şirket'in yayınlanan son Denetim Komitesi Çalışma Esaslarında⁴⁵⁶; amaç ve kapsam, dayanak, yetki, komitenin yapısı ve toplantılar, görev ve sorumluluklar ve yürürlük olmak üzere toplam 6 ana başlık olduğu görülmektedir.

Şirketin Denetim Komitesi, Seri X ve No:22 sayılı Sermaye Piyasasında Bağımsız Denetim Hakkındaki Tebliği ile SPK'nın 03.01.2014 tarih ve Seri II ve No:17.1 sayılı Kurumsal Yönetim Tebliği kapsamında oluşturulmuş ve güncellenmiştir.

⁴⁵⁵ KAP, Migros Genel Bilgiler (E.T. 01.08.2019):

<https://www.kap.org.tr/tr/sirket-bilgileri/genel/4028e4a141462df2014150162e1c3424>

⁴⁵⁶ Migros - Denetim Komitesi Çalışma Esasları (E.T. 01.08.2019):

https://www.migroskurumsal.com/userfiles/file/Migros_Denetimden_Sorumlu_Komite_Calisma_Esaslari.pdf

Komite yapısı incelendiğinde Denetim komitesinin tüm üyelerinin bağımsız Yönetim Kurulu üyeleri arasından seçileceği ve en az 2 üyeden oluşacağı belirtilmiştir.

Bununla birlikte Denetim komitesi yılda en az 4 kere (en az 3 ayda bir olmak üzere) toplanacaktır. Toplantı nisabı üye sayısının yarısından bir fazlası, karar yeter sayısı ise çoğunluğu şeklinde belirlenmiştir. Ayrıca komite toplantısının elektronik yöntemlerle yapılıp yapılmayacağına ilişkin bir düzenleme yer almadığı görülmekle bu durumda sadece fiilen toplantı yapılabileceği kabul edilmektedir.

Komite kararları icrai nitelikte olmayıp tavsiye niteliğinde kabul edilmektir. Bu sebeple nihai karar konusunda yetkili Yönetim Kurulu'dur. Dolayısıyla, Denetim Komitesi, kendi görev alanına giren hususlarda Yönetim Kurulunu bilgilendirmektedir. Denetim Komitesi Çalışma Esaslarının 5. maddesinde belirlenen görev ve sorumluluklara giren konularda değerlendirme ve önerilerini yazılı olarak Yönetim Kurulu'na bildirecektir. Yönetim Kurulu'na sunulacak olan kararların belirlenmesinde Denetim Komitesi yetkilidir. Dolayısıyla hangi kararların sunulup sunulmayacağına tespitinde Denetim Komitesi yetkili kılınmaktadır.

4.1.10. Selçuk Ecza Deposu Ticaret ve Sanayi A.Ş.

Selçuk Ecza Deposu A.Ş., SPK'ya kayıtlı olup paylarının %14.91'i halka açık ve BİST'te işlem görmektedir. ⁴⁵⁷

Şirket'in yayınlanan son Denetim Komitesi Çalışma Esaslarında;⁴⁵⁸ dayanak, komitenin yapısı, komite toplantıları ve raporlama, görev ve sorumluluklar ile yürürlük olmak üzere toplam 6 ana başlık olduğu görülmektedir.

⁴⁵⁷ KAP, Selçuk Ecza Genel Bilgiler (E.T. 01.08.2019):

<https://www.kap.org.tr/tr/sirket-bilgileri/genel/4028e4a2416e697d01416ec00e101dce>

Komite yapısı incelendiğinde Denetim komitesinin tüm üyelerinin bağımsız Yönetim Kurulu üyeleri arasından seçileceği ve en az 2 üyeden oluşacağı belirtilmiştir.

Bununla birlikte Denetim komitesi yılda en az 4 kere (en az 3 ayda bir olmak üzere) toplanacaktır. Toplantı nisabı ve karar yeter sayısı toplam üye sayısına ilişkin ayrıca bir düzenleme yer almamaktadır.

Denetim komitesi, yapacağı toplantıların kendisi için tanımlanan görevlere ilişkin tespit ve önerileri Yönetim Kuruluna raporlayacaktır. Komite kararları icrai nitelikte olmayıp tavsiye niteliğinde kabul edilmektir. Bu sebeple nihai karar konusunda yetkili Yönetim Kurulu'dur. Dolayısıyla, Denetim Komitesi, kendi görev alanına giren hususlarda Yönetim Kurulunu bilgilendirmektedir. Denetim Komitesi Çalışma Esaslarının 3. Maddesinde belirlenen görev ve sorumluluklara giren konularda değerlendirme ve önerilerini yazılı olarak Yönetim Kurulu'na bildirecektir.

Komitenin Yönetim kuruluna yapacağı raporlamaya esas toplantı prosedürlerine ilişkin de bir ayrı düzenleme yer almamaktadır. Yönetim Kurulu'na sunulacak olan kararların belirlenmesinde Denetim Komitesi yetkilidir. Dolayısıyla hangi kararların sunulup sunulmayacağının tespitinde Denetim Komitesi yetkili kılınmaktadır.

4.1.11. BİM Birleşik Mağazalar A.Ş.

BİM, SPK'ya kayıtlı olup paylarının %67.95'i halka açık ve BİST'te işlem görmektedir.⁴⁵⁹

⁴⁵⁸ Selçuk Ecza - Denetim Komitesi Çalışma Esasları (E.T. 01.08.2019):
<http://www.selcukecza.com.tr/files/Denetim-Komitesi-calisma-Esaslari.pdf>

⁴⁵⁹ KAP, BİM Genel Bilgiler (E.T. 01.08.2019):
<https://www.kap.org.tr/tr/sirket-bilgileri/genel/4028e4a140e95be70140ee1b7b030119>

Şirket'in yayınlanan son Denetim Komitesi Çalışma Esaslarında;⁴⁶⁰ amaç ve kapsam, komitenin yapısı ve toplantılar, görev ve sorumluluklar ile yürürlük olmak üzere toplam 4 ana başlık olduğu görülmektedir.

Şirketin Denetim Komitesi, 24.06.2005 tarihinde kurulmuş olup Yönetim Kurulu'na bağlı olarak faaliyet göstermektedir.

Komite yapısı incelendiğinde Denetim komitesinin tüm üyelerinin bağımsız Yönetim Kurulu üyeleri arasından seçileceği ve en az 2 üyeden oluşacağı belirtilmiştir.

Denetim komitesi yılda en az 4 kere (en az 3 ayda bir olmak üzere) toplanacaktır. Denetim komitesi çalışma esaslarında toplantı nisabı ve karar yeter sayısına ilişkin bir bilgi yer almamaktadır. Komite toplantılarının nerede ve ne şekilde yapılacağına ilişkin de bir detaya yer verilmemiş olup bu kapsamda elektronik ortamda yapılamayacağı değerlendirilmektedir.

Denetim Komitesi çalışma esaslarının güncel olmaması sebebiyle "yönetim kurulu" yerine "idare meclisi" ifadeleri kullanılmakta olup karşılaştırılan diğer şirketlerin denetim komitesi çalışma esaslarına göre de eksiklikler bulunmaktadır.

⁴⁶⁰ BİM - Denetim Komitesi Çalışma Esasları (E.T. 01.08.2019):
<https://www.bim.com.tr/Uploads/Denetim%20Komitesi%20Cal%C4%B1sma%20Esaslar%C4%B1.pdf>

4.2. İNCELENEN ŞİRKETLERİN DENETİM KOMİTELERİNİN KARŞILAŞTIRMASI

İşbu çalışma kapsamında önceki bölümlerde de yer aldığı üzere, Kurumsal Yönetim İlkelerinin 4.5.2. maddesinde, yönetim kurulu tarafından komitelere ilişkin çalışma esasları, komitelerin görev ve yükümlülükleri ile komite üyelerinin belirlenerek açıklanacağı düzenlenmektedir. 2.2.2. (b) maddesinde ise söz konusu çalışma esaslarının komite üyelerine ilişkin hususları, yürütülen faaliyetleri, görev ve sorumlulukları ile komitenin toplanma sıklığı gibi unsurları içereceği belirtilmiştir.

Bununla birlikte, denetim komitesinin çalışma esaslarına ilişkin detaylı bir düzenleme yapılmamış olup bu konuda da şirketlere esneklik sağlanmıştır. Şirketler kendi iç dinamikleri ve şirketin ihtiyacını dikkate alarak çalışma esaslarını bu çerçevede şekillendirmektedir.

Bu kapsamda incelenen şirketlerden BİM Birleşik Mağazalar A.Ş. ve Selçuk Ecza Deposu A.Ş.'nin Denetim Komitesi çalışma esaslarının 4 yıl gibi bir süredir güncellenmediği, incelenen diğer şirketlerde detaylı bir şekilde yer alan hususlara üstü kapalı olarak yer verildiği ve bu sebeple kapsamlı bir denetim komitesi çalışma esaslarından ziyade genel açıklamalara yer verilen oldukça dar kapsamlı bir denetim komitesi çalışma esaslarının mevcut olduğu görülmüştür.

Örnek olarak seçilen şirketlerin denetim komitesi çalışma esasları arasındaki farklılıklardan biri ise toplantı nisabı ve karar yeter sayısının belirlenmesi hususunda ortaya çıkmaktadır. Bu kapsamda açıkça oybirliği ya da oyçokluğu olarak belirleyen şirketler bulunmakla birlikte, bu konuda açıkça bir düzenlemede bulunmayarak yasal nisapların uygulandığı şirketler de bulunmaktadır.

İncelenen şirketlerin denetim komitesi çalışma esaslarında görev ve sorumluluklar belirlenirken bir kısmının detaylı ve alt başlıklara ayırarak

belirleme yaptığı diğerlerinin ise sadece genel çerçevede ve dar anlamda bir belirleme yaptığı görülmüştür.

Aynı şekilde denetim komitesi toplantı prosedürüne bir kısım şirketlerde hiç yer verilmemiş, bazılarında genel düzenleme yapılmış ve diğerlerinde ise detaylı bir şekilde düzenlenmiştir.

Bu unsurlar haricinde, Kurumsal Yönetim Tebliği ve İlkeleri kapsamında yer alan unsurlara (komite üye sayısı, toplantı sayısı, bağımsız üyelik gibi) uyulduğu ve çalışma esaslarında bu hususlara yer verildiği görülmüştür.

Görülebileceği üzere denetim komitesi çalışma esaslarında yer alacak unsurlar şirketlerin kurumsal bilinci ve ihtiyaçları ile doğru orantılı olarak değişmektedir. Denetim komitesinin önemini farkında olan ve bu kapsamda denetim komitesi çalışmalarını işlevsel hale getirmek isteyen şirketlerde, çalışma esasları bu doğrultuda hazırlanmaktadır.

4.3. DENETİM KOMİTESİ ÇALIŞMA ESASLARININ DÜZENLENMESİ

Yukarıda yinelenildiği üzere, KYT ve KYİ ve Bağımsız Denetim Tebliği'nde sadece çalışma esaslarının hazırlanması gerektiği düzenlenmekte ancak çalışma esaslarında yer alması gereken unsurlara ilişkin geniş kapsamlı bir düzenleme yapılmamaktadır.

Yukarıda denetim komitesi çalışma esasları incelenen şirketler çerçevesinde denetim komitesinin işlevselliğini artırılmasına ilişkin olarak iyi uygulama örneği teşkil edecek bir denetim komitesi çalışma esaslarında aşağıdaki unsurların yer almasının faydalı olacağı değerlendirilmektedir:

- Denetim komitesinin oluşturulması amacı ve faaliyetlerinin kapsamının tanımlanması:

Denetim komitesinin amaçları ve kapsamının detaylı bir şekilde düzenlenmesi, çalışma esaslarının çerçevesinin belirlenmesinde önemlidir.

- Denetim komitesi çalışma esaslarının oluşturulmasına ilişkin başvuru kaynaklarının belirlenmesi

Denetim komitesinin çalışma esasları hazırlanırken güncelliğinin ortaya konulması, hangi düzenlemeler çerçevesinde çalışma esaslarının oluşturulduğu gibi hususlara ilişkin olarak başvuru kaynaklarının belirtilmesi faydalı olacaktır.

- Denetim komitesinin oluşturulması ve üyelerine ilişkin hususların belirlenmesi

Denetim komitesini oluşturulmasına ilişkin olarak seçilecek üyelere ilişkin genel ve özel niteliklerin, üye sayısının vb. hususların toplu halde düzenlenmesinin denetim komitesi üyelerinin seçiminde ve gözetiminde önemli olacaktır.

- Denetim komitesinin görev ve sorumluluklarının alt başlıklar halinde düzenlenmesi

Denetim komitesi görev ve sorumluluklarının; raporlama, finansal konular, bağımsız denetim, iç kontrol ve iç denetim, mevzuat ve iç düzenlemelere uygunluk ve şirketin faaliyet alanları çerçevesinde belirlenecek alt başlıklar altında belirtilmesinin denetim komitesi faaliyetlerinin yürütülmesinde fayda sağlamaktadır.

- Yönetim Kurulunun denetim komitesine ilişkin görev ve sorumluluklarının düzenlenmesi

Yönetim kurulu tarafından denetim komitesinin çalışmalarını yürütmesine ilişkin olarak yerine getirilmesi gereken hususların belirtilmesinin fayda sağlayacağı değerlendirilmektedir.

- Denetim komitesinin toplantı prosedürü ve raporlanması

Denetim komitesinin asgari toplanma sayısının toplantı gündeminin, toplantıda görüşülen hususlara ilişkin raporlama yapılmasının, toplantı ve

karar yeter sayıları ve benzeri konularda düzenleme yapılmasının denetim komitesinin toplantılarının etkinliğini arttıracakı değerlendirilmektedir.

- Çalışma esaslarının yürürlüğüne ilişkin düzenleme yapılması.

Çalışma esaslarının ne zamandan itibaren yürürlükte olacakı gibi hususların belirtilmesinin önemli olacakı değerlendirilmektedir.

SONUÇ

Yönetim kurulunun kurumsal yönetim ilkelerine olan bağının ortaya konulabilmesi ve yönetim kurulu altında oluşturulan denetim komitelerine ilişkin bir değerlendirme yapılabilmesi adına öncelikle yönetim kavramının bir tanımı yapılmalıdır. Anonim şirketler hukuku kapsamında doktrin ve farklı ülkelerdeki uygulamalara bakıldığında, yönetim kurulunun oluşturulması ve faaliyetlerine ilişkin temelde monist ve düalist olarak iki farklı sistemin mevcut olduğu ancak tercihli sistem adı verilen bir üçüncü sistemin de ortaya çıkarak bazı ülkelerde uygulanmaya başlandığı görülmektedir.⁴⁶¹

Yönetim kurulunun oluşturulması ve faaliyetlerinin yürütülmesine ilişkin olarak ortaya çıkan sistemler arasındaki temel fark, “gözetim” görevine ilişkin olup sistemler arasındaki temel ayrım da gözetim görevinin kim veya hangi oluşum tarafından yerine getirileceği konusunda ortaya çıkmaktadır.⁴⁶² Monist sistemin düalist sistemden ayıran temel özellikleri;⁴⁶³ yönetim kurulu üyelerinin genel kurul tarafından seçilmesi ve azli, yönetim kurulu üyelerinin inceleme hakkı ve yönetim kurulu bünyesinde komitelerin oluşturulması olarak sayılabilmektedir.⁴⁶⁴

Yönetim kurulunun bir sistem özelinde değerlendirilebilmesi adına öncelikle kurumsal yönetim kavramına değinilmesi gerekmektedir. Kurumsal yönetim, yönetim faaliyetlerinin gözetimini de içeren ancak sadece bu faaliyetle sınırlı kalmayan⁴⁶⁵; bir işletmede geleceğe yönelik olarak oluşturulan hedefler

⁴⁶¹ TEKİNALP, Ünal: Sermaye Ortaklıkları, a.g.e., s.183

⁴⁶² PULAŞLI, Hasan: Şirketler Hukuku, a.g.e., s.425

⁴⁶³ MANİSALI DARMAN, Güler: a.g.e., s.27.

⁴⁶⁴ HACİMAHMUTOĞLU Sibel: Yönetim Kurulu, a.g.e., s.75-76.

⁴⁶⁵ UYAR Süleyman, Denetim Komitesi, a.g.e., s.41

doğrultusunda sağlam adımlar atılması ve işletmenin çok daha uzun ömürlü olabilmesi bakımından⁴⁶⁶, başta hissedarların, yatırımcıların ve elbette ki çalışanların da içinde bulunduğu tüm çıkar gruplarının haklarının korunması için gerçekleştirilen uygulamalar bütünüdür.⁴⁶⁷

Doktrinde kurumsal yönetimin “sorumluluk”, “hesap verilebilirlik”, “adillik” ve “şeffaflık” olmak üzere dört temel ilkesinin⁴⁶⁸ mevcut olduğu kabul edilmekle birlikte “disiplin”, “bağımsızlık ve “sosyal sorumluluk” olarak toplamda kabul edilen yedi ilkesi⁴⁶⁹ bulunmaktadır.

Kurumsal yönetim kavramı ve monist bir yönetim sistemi benimsenmesinin bir sonucu olarak, yönetim kurulu bünyesinde faaliyet gösteren komiteler ortaya çıkmaktadır. Anonim şirketler hukuku nezdinde komite kavramı, yönetim kuruluna yardımcı olmak amacıyla yönetim kurulunun üye sayısına göre belirlenecek birkaç kişiden oluşan alt destek birimidir.⁴⁷⁰ TTK m.366/2⁴⁷¹ ve Kurumsal Yönetim İlkeleri 4.5. maddesi⁴⁷² kapsamında komiteler, yönetim kurulu tarafından kendi bünyesinde oluşturulmaktadır. Bu çerçevede esas sözleşmede ayrı bir hüküm bulunmasına gerek olmaksızın komiteler doğrudan yönetim kurulu bünyesinde oluşturulabilmektedir.⁴⁷³

Denetim Komitesi, hukuk sistemleri için nispeten yeni bir kavram olarak kabul edilmektedir.⁴⁷⁴ Denetim Komitesi kavramı ilk olarak 1940’lı yılların sonuna doğru oldukça az sayıdaki şirketlerin uygulamalarında ortaya çıkmış ve ancak 1970’li yıllardan sonra uygulaması yaygınlaşmaya başlamıştır.⁴⁷⁵ Günümüze kadar yaşanan süreçte meydana gelen olumsuz durum ve yaşanan sıkıntılar Denetim Komitesinin işlevselliğinin artırılması gerekliliğini ortaya

⁴⁶⁶ ONBULAK, Erkmen: a.g.e., s.105

⁴⁶⁷ POSTACI ÖZÇELİK, Ayşe Deniz: a.g.e., s.158

⁴⁶⁸ DEMİR, H. Erdal: a.g.e., s.48

⁴⁶⁹ ZENGİN, Asiye Nur/ALTIOK YILMAZ, Ayşe: a.g.e., s. 688

⁴⁷⁰ DEMİR, Evin Emine: a.g.e., s.54

⁴⁷¹ Bkz. TTK, m.366

⁴⁷² Bkz. SPK tarafından çıkartılan (II-17.1) Kurumsal Yönetim Tebliği ve eki olan Kurumsal Yönetim İlkeleri, m. 4.5: “Yönetim Kurulu Bünyesinde Oluşturulan Komiteler”

⁴⁷³ HACİMAHMUTOĞLU, Sibel: Yönetim Kurulunun Yapısı, a.g.e., s.185

⁴⁷⁴ ALTAY, Sıtkı Anlam: Denetim Komitesi, a.g.e., s.597.

⁴⁷⁵ BAVLY, A. Dan: a.g.e., s. 205-206

çıkarmıştır.⁴⁷⁶ Bu kapsamda Denetim Komitesinin etkinliğinin artırılabilmesi adına çeşitli düzenleme ve yaptırımlar belirlenmiş,⁴⁷⁷ 1940'lı yıllardan bugüne kadar sekiz temel metin ile düzenlemeler getirilmiş ve Denetim Komiteleri günümüzdeki mevcut statüsüne kavuşmuştur.⁴⁷⁸

Denetim komitelerinin oluşturulması ile birlikte yönetim kurulu ile olan ilişkisi ve bu kapsamda yetki husus ortaya çıkmaktadır. Yönetim Kurulunun görev ve sorumluluklarına ilişkin genel hususlar, TTK'da⁴⁷⁹ düzenlenmekte olup TTK'nın 365. Maddesinde, yönetim kurulunun anonim şirketin yönetim ve temsilinden sorumlu olduğu düzenlenmektedir.⁴⁸⁰ bir organ vasfına haiz olmayan ve yönetim kurulu organı altında faaliyetlerini yerine getiren denetim komitesi, yönetim kurulundan talimatları doğrultusunda faaliyet göstermemektedir. Genel gerekçede⁴⁸¹ de belirtildiği gibi bu durumun bir sonucu olarak icrai yetkileri olmayan bağımsız üyelerce denetim komitesinin oluşturulması gerekmektedir. Bu durumun gerekçesi denetim komitesine atfedilen görevler olup bu görevlerin bağımsız ve ortaklık, pay sahipleri ve menfaat sahiplerinin çıkarlarına uygun olarak yürütülebilmesi adına komitenin bağımsız ve talimatlarla kısıtlanmadan faaliyet göstermesi gerekliliğidir.⁴⁸²

TTK kapsamında bir denetim komitesinin kurulması zorunluluk olarak belirlenmemiş olup ihtiyaç halinde oluşturulmasına ilişkin olarak SPK'ya atıf yapılmış⁴⁸³ olsa dahi denetime ilişkin komite oluşturulmasının konusundaki ilk gereklilik TTK ile çizilmiştir.⁴⁸⁴ Sermaye Piyasasında Bağımsız Denetim Standartları Hakkında Tebliğ⁴⁸⁵ ve Kurumsal Yönetim Tebliği⁴⁸⁶ kapsamında,

⁴⁷⁶ LAVELLE Louis: a.g.e., s. 21

⁴⁷⁷ OICU-IOSCO: a.g.e., s.5

⁴⁷⁸ TEKİNALP, Ünal: Denetim Felsefelerinin Dinamikleri, a.g.e., s.230 vd.

⁴⁷⁹ Bkz. TTK, m.365 vd. maddeleri

⁴⁸⁰ Bkz. TTK, m.365

⁴⁸¹ Bkz. TTK genel gerekçe.

⁴⁸² ÜNAL, Ahmet Cemil: a.g.e., s.103-105

⁴⁸³ Bkz. TTK, m.378 - madde gerekçesi

⁴⁸⁴ DEMİR, Evin Emine: a.g.e., s.102

⁴⁸⁵ SPK tarafından çıkartılan (Seri: X, No:22)Sermaye Piyasasında Bağımsız Denetim Standartları Hakkında Tebliğ, m.25/1

⁴⁸⁶ SPK tarafından çıkartılan (II-17.1) Kurumsal Yönetim Tebliği m.4.5.1

halka açık şirketlerin denetim komitesi kurulmasının zorunlu olduğu düzenlenmektedir.

Yine aynı çizgide TTK, oluşturulacak bir denetim komitesi için asgari bir üye sayısı belirlememekle birlikte, Kurumsal Yönetim Tebliği'nin 4.5.3. maddesinde ise oluşturulacak denetim komitesinin üye sayısının ikiden (2) az olamayacağı belirtilmektedir. SPK tarafından çıkartılan Kurumsal Yönetim Tebliği kapsamında, Denetim Komitesi yönetim kurulu bünyesinde yönetim kurulunun kendi üyeleri arasından seçilerek oluşturulmakta birlikte yönetim kurulu tarafından seçilecek üyelerin belirli nitelikleri haiz olması gerekmektedir.⁴⁸⁷ Bu niteliklerden en önemlilerinden birisi ise, denetim komitesi üyelerinin bağımsız ve icrada görevli olmayan üyeler arasından seçilmiş olmasıdır. Bağımsız Yönetim Kurulu üyeliğine ilişkin genel çerçeve ve hususlar Kurumsal Yönetim İlkeleri'nde düzenlenmektedir. TTK'nın 362. maddesine göre yönetim kurulu üyeleri en çok 3 yıl süre ile göreve seçilebilecek olup Kurumsal Yönetim İlkeleri'nin 4.3.5. maddesinde de bağımsız yönetim kurulu üyeleri açısından paralel bir düzenlemeye yer verilmiştir.

Denetim komitesi doğrudan yönetim kurulu organına bağlı olarak faaliyet göstermekte olup bağımsız üyelerin varlığıyla bağımsız bir nitelik kazanmamaktadır.⁴⁸⁸ Dolayısıyla denetim komitesi adı altında yerine getirilen tüm faaliyetler doğrudan yönetim kurulu organına raporlanarak veya bildirilerek yönetim kurulu kapsamında yerine getirilmektedir.⁴⁸⁹

Denetim komitesi, şirketin yürütülmesine ilişkin olarak icrai ve aktif faaliyet alan bir komite olmayıp doğrudan denetim faaliyetini bizzat yürütmeye yönelik bir yükümlülüğü de yoktur.⁴⁹⁰ Dolayısıyla Sermaye Piyasasında Bağımsız Denetim Standartları Hakkında Tebliğ ve Kurumsal Yönetim Tebliğ kapsamında denetim komitesinin sorumluluğu, özünde mali denetim olarak da belirtilebilecek dış / bağımsız denetim faaliyetlerin usulüne uygun olarak

⁴⁸⁷ PULAŞLI, Hasan: Corporate Governance, a.g.e., s.108.

⁴⁸⁸ SPIRA, F. Laura: a.g.e., s.34

⁴⁸⁹ DEMİR, Evin Emine: a.g.e., s.114

⁴⁹⁰ KAPLAN AY, Ülkü: a.g.e., s.96

yürütölüp yürütölmediğı, sürecin uygulanış biçimi, iç kontrol ve denetime ilişkin bir sistemin oluşturulup oluşturulmadığı gibi hususların gözetiminden ibarettir.⁴⁹¹

Denetim komitesinin üzerine düşen sorumluluklar; Mali tablo, plan ve ilgili belgelerin gözetim ve değerlendirilmesi, Dış denetim yapacak kuruluşun seçilmesi, gözetim ve değerlendirilmesi ve İç denetime ilişkin sistem oluşturulması, gözetim ve değerlendirilmesi olmak üzere 3 ana başlık altında toplanmaktadır.

Bağımsız Yönetim Tebliğı'nin 25/8 ve Kurumsal Yönetim İlkelerinin 4.5.9. maddesine göre Denetim komitesinin toplanması için en az üç aylık süreler (yılda en az dört kez) belirlenmiş olup bu süreler ortaklık aleyhine olmayacak şekilde değiştirilebilecektir.⁴⁹² Bağımsız Yönetim Tebliğı'nin 25/6 ve Kurumsal Yönetim İlkelerinin 4.5.9. maddesine göre komite, toplantıya ilişkin olarak yönetim kuruluna raporlama yapacak ve görev alanına uygun olacak şekilde gözetim ve değerlendirme sonuçlarını sunmakla yükümlüdür.

Kurumsal Yönetim İlkelerinin 4.5.2. maddesinde, yönetim kurulu tarafından komitelere ilişkin çalışma esasları, komitelerin görev ve yükümlölükleri ile komite üyelerinin belirlenerek açıklanacağı düzenlenmekte olup 2.2.2. (b) maddesinde ise söz konusu çalışma esaslarının komite üyelerine ilişkin hususları, yürütölün faaliyetleri, görev ve sorumlulukları ile komitenin toplanma sıklığı gibi unsurları içereceğı belirtilmiştir.

Denetim komitesinin kurulmaması ve/veya çalışmalarına ilişkin raporlamaya yıllık faaliyet raporunda yer verilmemesi söz konusu olduğunda denetçiler ve yönetim kurulunun ibrasına ilişkin iptal davası açma yöntemine başvurulabilecektir.⁴⁹³ Doktrinde de komite oluşturulmadığı halde yıllık mali

⁴⁹¹ SPK tarafından çıkartılan (Seri: X, No:22) Sermaye Piyasasında Bağımsız Denetim Standartları Hakkında Tebliğ, m.25 ve SPK tarafından çıkartılan (II-17.1) eki Kurumsal Yönetim İlkeleri 4.5.9.

⁴⁹² SPK tarafından çıkartılan (II-17.1) eki Kurumsal Yönetim İlkeleri

⁴⁹³ KÜLTE, Mehmet: a.g.e., s.87

tabloların onaylanması ve yönetim kurulunun ibrası hallerinin hukuka aykırı olduğu savunulmaktadır.⁴⁹⁴

5411 sayılı Bankacılık Kanunu ile Türk Hukukunda ilk kez denetim komitesinin oluşturulması zorunlu hale getirilmiştir.⁴⁹⁵ Bu kapsamda denetim komitesinin Bankacılık Kanunu'ndaki görev tanımlarından da anlaşılacağı üzere denetim ve gözetim alanında faaliyette bulunmakla yükümlü olacaktır.⁴⁹⁶ Bununla birlikte, bankacılık sektörünün güvene dayalı olması ve daha sert kontrole ihtiyaç duymasından dolayı, Bankacılık Kanunu kapsamında düzenlenen denetim komitesi bazı hususlarda TTK, Kurumsal Yönetim Tebliği, Kurumsal Yönetim İlkeler ve Bağımsız Denetim Tebliği düzenlemelerinden ayrılmaktadır.⁴⁹⁷

Şirketlerin hukuka uygunluğunun sağlanması, denetim mekanizmaları ile gerçekleşmektedir. Denetim ise belli temellere dayanmaktadır. Her hukuk sisteminde denetim mekanizmaları elbette ki farklıdır, ancak bunlar arasında bazı benzer yönler de dikkati çekmektedir. Bu da küresel anlamda ortak bir denetimin sağlanabilip sağlanamayacağı sorusunu akla getirmektedir.

Kurumsal Yönetim Tebliği ve Kurumsal Yönetim İlkelerinde ve Bağımsız Denetim Tebliğinde sadece çalışma esaslarının hazırlanması gerektiği düzenlenmekte ancak çalışma esaslarında yer alması gereken unsurlara ilişkin geniş kapsamlı bir düzenleme yapılmamaktadır. Örnek seçilen şirketlerin denetim komitesi çalışma esasları ve iyi uygulama örnekleri birlikte değerlendirildiğinde ideal bir denetim komitesi çalışma esaslarının amaç, kapsam, başvuru kaynakları, kuruluş ve üyelik, görev ve sorumluluklar, toplantı ve raporlama ve yürürlük maddelerini içeren detaylı bir yol haritası olması gerektiği değerlendirilmiştir.

⁴⁹⁴ ALTAY, Sıtkı Anlam: Denetim Komitesi, a.g.e., s.608

⁴⁹⁵ 5411 sayılı Bankacılık Kanunu

⁴⁹⁶ YASAMAN Hamdi: a.g.e., s.14-15

⁴⁹⁷ TEKİNALP, Ünal: Banka Hukuku, a.g.e., s.179

KAYNAKÇA

- Abbott, L., Parker, S., Peters, G. (2010). *Serving Two Masters: The Association between Audit Committee Internal Audit Oversight and Internal Audit Activities*. New York: Accounting Horizons. Vol: 24-1, (s.1-24).
- AICPA. (2012). *The Auditor's Communication With Those Charged With Governance*. AICPA Publishing.
- AICPA. (2010). *The AICPA Audit Committee Not For Profit Organizations* (Ed:2.). AICPA Publishing.
- AKDAĞ GÜNEY, N. (2012). *6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu'na Göre Anonim Şirket Yönetim Kurulu*. İstanbul: Vedat Kitapçılık.
- AKTAN, C. (2006). *Kurumsal Şirket Yönetimi*. Yayın No:96-4. Ankara: Sermaye Piyasası Kurumu Kurumsal Araştırmalar Serisi.
- ALACAKLIOĞLU, H. (2012). *Kurumsal Yönetim En İyi Uygulama Kodu: Yönetim Kurulunun Yapısı ve İşleyişi*. TÜSİAD Yayını No. TÜSİAD-T2002-12/336. İstanbul: TÜSİAD Yayınları.
- ALICI, Y. (2017). *Bankacılık Kanunu Şerhi*. İstanbul: On İki Levha Yayıncılık.
- ALP, A., KILIÇ, S. (2014). *Kurumsal Yönetim Nasıl Yönetilmeli*. İstanbul: Doğan Kitap.
- ALPER, G. (2012). *Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Anonim Şirketlerde Genel Kurul Kararlarının Hükümsüzlüğü*. Ankara: Legal Yayınevi.
- ALTAY, S. A. (2001). *Bankaların Mali Durumunun Bozulmasının Hukukî Sonuçları*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Galatasaray Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Özel Hukuk Yüksek Lisans Programı.

- ALTAY, S. A. (2011). *Anonim Ortaklıkların Hukukunda Denetim Komitesinin İşlevi*. *Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi*, C. XXV, S. 4, (s. 595-619), Ankara: Batider Yayınları.
- ALTAY, S. A. (2011). *Anonim Ortaklıklarda Yönetim Yetkilerinin Devrinin Sorumluluğa Etkileri*. İstanbul: Vedat Kitapçılık.
- AMOA H. Y. N., TANG P. A. (2010). *Board, Audit Committee and Restatement-Induced Class Action Lawsuits*. *Advances in Accounting*. Vol. 26, (s.155-169). doi:10.1016/j.adiac.2010.04.001.
- ARCHAMBOULT, S. D. (2001). *The Relation Between Corporate Governance Strength and Fraudulent Financial Reporting*. Doktora Tezi. The University of Alabama.
- ARGÜDEN, Y. (2007). *Yönetim Kurulu Sırları: Yaşam Kalitesi İçin Kurumsal Yönetişim*. İstanbul: Rota Yayınları.
- ARSLAN, İ. (1994). *Anonim Şirketlerde Yönetim Yetkisinin Sınırlandırılması*. Konya: Mimoza Yayınları.
- AYGÜL, M. (2008). *Uluslararası Bir Şirket: Avrupa Anonim Şirketi (Societas Europaea=SE)*. (Prof. Dr. Bilge Öztan'a Armağan). Ankara: Turhan Kitabevi.
- AYSAN, M. A. (2007). *Kurumsal Yönetim ve Risk*. İstanbul: Boyut Yayıncılık.
- BAHTİYAR, M. (2019) *Ortaklıklar Hukuku*, (13. Baskı). İstanbul: Beta Basım Yayın.
- BARANSEL, A. (1993). *Çağdaş Yönetim Düşüncesinin Evrimi*. İstanbul: Avcıol Basım-Yayın.
- BARUA, A., RAMA V. D., SHARMA, V. (2010). *Audit Committee Characteristics and Investment in Internal Auditing*. *Journal of Account Public Policy*, Vol. 29, (s. 503-513) doi: 10.1016/j.jaccpubpol.2010.09.001
- BAVLY, A. D. (1992). *Corporate and Accountability: What a Role for the Regulator, Director and Auditor?*. Londra: Greenwood Publishing.
- BEASLEY, S. M., Carcello, V. J., Hermanson, R. D., NEAL, L. T. (1999). *Fraudulent Financial Reporting 1987-1997, An Analysis for U.S. Public Company*. New Jersey: COSO Publishing.

- BİLGİLİ, F. (2004). *İsviçre ve Alman Hukuklarında Anonim Ortaklıkların Davranışlarından Dolayı Üçüncü Kişiler Karşısındaki Sorumluluğu ve Organların Tazminat Borcu*, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Blue Ribbon Committee. (1999). *Report and Recommendations of the Blue Ribbon Committee on Improving the Effectiveness of Corporate Audit Committees*. The Business Lawyer. Vol. 54-3, (s.1067-1095).
- BOZKURT, N. (2001). *İşletmelerde Yönetim Kurulunun Etkinliğini Sağlamada Denetim Komitelerinin Rolü*. Yaklaşım Dergisi. C:9, S.98, (s.23-29).
- BRAIOTTA, J. L., GAZZAWAY, R. T., COLSON, R., RAMAMOORTI, S. (2010). *The Audit Committee Handbook*. 5.Ed. New Jersey: Wiley Publishing.
- BRANSON, N S., CARCELLO, V. J., HOLLINGSWORTH, W. C. NEAL, L. T. (2009). *Are fully independent audit committees really necessary?*. Journal of Accounting and Public Policy. Vol:28, (s. 265-280). doi: 10.1016/j.jaccpubpol.2009.06.001.
- BULL, I., SHARP, C. F. (1989). *Advising Clients on Treadway Audit Committee Recommendations*. Journal of Accountancy, Vol.167-2, (s.46-52).
- Cadbury Committee. (1992) *Report of the Committee on Financial Aspects of Corporate Governance*. London: Gee Publishing Ltd.
- CARCELLO, V. J., HERMANSON, R. D., NEAL, L. T. (2002). *Disclosures in Audit Committee Charters and Reports*. Accounting Horizons. Vol:16-4, (s.291-304). Doi:10.2308/acch.2002.16.4.291
- CHEESEMAM, R. H. (2019). *Business Law (What's New In Business Law)*, 10. Ed, New Jersey: Pearson Publishing.
- CLIVE, S. L., CHUL, W. P. (2007). *Audit Firm Appointments, Audit Firm Alumni, and Audit Committee Independence*. Contemporary Accounting Research, Vol. 24-1, (s.235-258). doi: 10.1506/F024-686L-7233-N62J
- COSO. (1987). *The Report of National Commission on Fraudulent Financial Reporting*. Washington D.C: COSO Publishment.
- COSO. (1992). *Committee of Sponsoring Organisations of the Treadway Commission: Internal control – Integrated Framework*, Washington D.C: COSO Publishment.

- COUNCIL REGULATION (EC) (2001). The Statute For a European Company (SE), (No:2157/2001). dated:08.10.2001.
- ÇAMOĞLU, E. (2007). *Anonim Ortaklık Yönetim Kurulu Üyelerinin Hukuki Sorumluluğu* (2. Baskı). İstanbul: Vedat Kitapçılık.
- ÇATIKKAŞ, Ö., OKUR, M., BALKAN, İ. (2012). *Bankalarda Denetim Komitesi Uygulaması*, Ankara: Türkiye Bankalar Birliği Yayınları.
- ÇEVİK, O. (2002). *Anonim Şirketler*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- ÇUBUKÇU ÖZKÖK, D., ÖZKORKUT, K. (2006). *Şirketler Hukuku ve Vergi Hukuku Yönünden Sınır ötesi Şirket Hareketliliği ve Avrupa Şirketi*. Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi, C. XXIII, S. 4, (s. 111-140), Ankara: Batider Yayınları.
- DAVIDSON, W., XIE, B., XU, W., NING, Y. (2007). *The Influence of Executive Age, Career Horizon and Incentives on Pre-Turnover Earnings Management*. Journal of Management & Governance. Vol.11-1, (s.45-60).
- DAVIES, L. P. (2016). *Gower and Davies Principles of Modern Company Law* (10. Ed). London: Sweet and Maxwell Publishing.
- DELLI, N. D., GILLAN, L. S. (2000). *On Demand for Independant and Active Audit Committees*. Journal of Coprorate Finance. Vol.6-4, (s.427-445). doi:10.1016/S0929-1199(00)00016-X
- DELOITTE. (2016). *Nedir Bu Kurumsal Yönetim?*. İstanbul: Türkiye Kurumsal Yönetim Derneği ve Deloitte Ortak Yayını.
- DEMİR, E. E. (2016). *Anonim Şirket Yönetim Kurulu Bünyesinde Oluşturulan Komiteler*. Ankara: Adalet Yayınevi.
- DEMİR, H. E. (2013). *Sermaye Piyasası Kurulu'nun Anonim Şirketlerdeki Yönetim Kuruluna İlişkin Kurumsal Yönetim İlkeleri*. İstanbul: XII Levha Yayınları.
- DEMİRBAŞ, M., UYAR, S. (2006). *Kurumsal Yönetim İlkeleri ve Denetim Komitesi*, İstanbul: Güncel Yayıncılık.
- DEMİRKAN, İ. ve DEMİRKAN S. (2017). *The strategic role of Non-audit Services in Audit Markets*. Journal of Accounting and Finance. Vol. 17-3, (s.42-53).

- DEPARTMENT OF JUSTICE. (1977). *Foreign Corrupt Practices Act of 1977. General Act.*
- DEZOORT, F. T. (1998). *An Analysis of Experience Effects on Audit Committee Members Oversight Judgements.* Journal of Accounting, Organization And Society. Vol. 23-1, (s.1-21). doi:10.1016/S0361-3682(97)00029-9
- DIRECTIVE (EU) (No:2014/56/EU). (2014). *Amending Directive 2006/43/EC On Statutory Audits Of Annual Accounts And Consolidated Accounts*, No: 2014/56/EU of The European Parliament and of the Council. (dated: 16.04.2014).
- DİNÇER, Ö. ve FİDAN, Y. (1996). *İşletme Yönetimi.* İstanbul: Beta Basım Yayın.
- DOĞAN, B. F. (2011). *Yeni Türk Ticaret Kanunu'na göre Anonim Şirket Yönetim Kurulu'nun Organizasyonu ve Yönetim Yetkisinin Devri.* İstanbul: Vedat Kitapçılık.
- DOĞAN, M. (2007). *Kurumsal Yönetim.* Ankara: Siyasal Kitabevi.
- DOYRANGÖL CÖMERT, N. (2002). *Sermaye Piyasası Aracı Kurumlarda Etkili bir İç Kontrol Sistemi ve İç Denetim Fonksiyonu.* İstanbul: Lebib Yalkın Matbaası.
- EASTERBROOK, H. F. ve FISCHER, R. D. (1996). *The Economic Structure of Corporate Law*, Cambridge: Harvard University Press.
- Economiesuisse. (2016). *Swiss Code of Best Practice for Corporate Governance.* <https://www.economiesuisse.ch/en/publications/swiss-code-best-practice-corporate-governance> adresinden erişilmiştir.
- EREN, F. (2013). *Borçlar Hukuku Genel Hükümler.* Ankara: Yetkin Yayınevi.
- ERGEN, H. (2003). *Bağımsız Dış Denetiminde Meslek Ahlakının Çatışma Alanları.* MÖDAV Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi. C.5, S.1, (s.7-19).
- EROĞLU, M. ve ARARAT M. (2017) *Yönetişim (Kurumsal Yönetim) Kalitesi Açısından İcra ve Kontrol İşlevleri Ayrılığı.* Kadir Has Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi. C.5, S.1, (s.105-123).

- GENDRON, Y. ve BEDARD, J. (2006). *On the Constitution of Audit Committee Effectiveness*, Journal of Accounting, Organizations and Society. Vol.31-3, (s.211-239). doi: 10.1016/j.aos.2005.03.002
- GODDARD, R. A. ve MASTERS, C. (2000). *Audit Committees, Cadbury Code and Audit Fees-An Empirical Analysis of UK Companies*. Managerial Auditing Journal, Vol.15-7, (s.358-371). doi:10.1108/02686900010344638.
- GOODWIN, J. (2003) *The Relationship Between the Audit Committee and the Internal Audit Function: Evidence from Australia and New Zealand*. International Journal of Auditing, Vol.7-3, (s.263-278). doi: 10.1046/j.1099-1123.2003.00074.x.
- GÜRBÜZ, A. O. ve ERGİNCAN, Y. (2004). *Kurumsal Yönetim Türkiye'deki Durumu ve Geliştirilmesine Yönelik Öneriler*. İstanbul: Literatür Yayıncılık.
- GÜRDOĞAN, Y. (2009). *Teftişten İç Denetime Banka Müfettişliği*. İstanbul: Türkiye Bankalar Birliği Yayınları.
- GÜREDİN, E. (2014). *Denetim ve Güvence Hizmetleri* (14. Baskı). İstanbul: Türkmen Kitabevi.
- HACIMAHMUTOĞLU, S. (2008). *AT ve Türk Hukukunda Karar Alma Sürecinde Yönetim Kurulunun Yapısı ve Çalışanların Katılımı*. Ankara: Yetkin Yayınları.
- HACIMAHMUTOĞLU, S. (2016). *Anonim Ortaklıkta Ultra Vires Doktrini ve Ortaklığı Bağlamaya Yetkili Organın (Yönetim Kurulunun) Yetkilerinin Sınırlandırılmaması*. Ankara: Bankacılık Enstitüsü Yayınları.
- HERGÜNER, Ü. ve YAVEROĞLU, L. (2014). *Anonim Ortaklıklarda Yönetim Kurulunun Yapılanması ve İşlevleri*. İstanbul: Türkiye Kurumsal Yönetim Derneği ve Deloitte Ortak Yayını.
- HODGE, J. B., ANTHONY, P. W. ve GALES, M. L. (2003). *Organization Theory: Strategic Approach* (6. Ed.). New Jersey: Prentice Hall.
- HOPT, J. K. ve LEYENS, C. P. (2004) *Board of Models in Europe Recent Developments of International Corporate Governance Structures in Germany, the United Kingdom, France and Italy*. European Company and Financial Law Review. Vol.18.

- HORWITZ, J. M. (1986), *Santa Clara Revisited: The Development of Corporate Theory*, 88 West Virginia Law Review. Vol.173, (s.1985-1986).
- Institute of Internal Auditors (IIA). (2012). *Issues and Answers, Internal Auditing and the audit Committee Working Toward Common Goals*. Florida: Institute of Internal Auditors (IIA) Publishing.
- JENSEN, C. M. ve MECKLING, H. W. (1976). *Theory of Firm Managerial Behavior, Agency Costs and Oversight Structure*. Journal of Financial Economics, Vol.3-4,(s.305-360). doi: 10.1016/0304-405X(76)90026-X.
- JING, L., MANGENA, M. ve PIKE, R. (2012). *The Effect of Audit Committee Characteristics on Intellectual Capital Disclosure*. The British Accounting Review. Vol. 44-2, (s.98-110). doi:10.1016/j.bar.2012.03.003.
- JUNGSMANN, C. (2009). *The Dualism of One- Tier and Two-Tier Board Systems in Europe*. Financial Law Review. Vol:426.
- Kamuyu Aydınlatma Platformu (KAP): www.kap.org.tr.
- KANDEMİR, T. Ve AKBULUT H. (2013). *Bağımsız Denetimin Etkinliğinde Denetimden Sorumlu Komitenin Rolü: Türkiye’deki Denetim Firmalarına Yönelik bir Araştırma*. Uluslararası Yönetim İktisat ve İşletme Dergisi. C.9, S.20 (s.37-55).
- KAPLAN AY, Ü. (2017). *Anonim Şirketlerde Yönetim Kurulunun Gözetim Görevi*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- KARACAHİSARLI, A. (2006). *Uluslararası Finansal Raporlama Standartları ve Kurumsal Yönetim*, İstanbul: Referans Gazetesi, TKYD Makaleleri. <http://www.denetimnet.net/Userfiles/Documents/pdf/ahmetkaracahisarli.pdf> adresinden erişilmiştir.
- KARAEĞE, Ö. (2012). *Yönetim Kurulu Üyeliğine Seçilme Koşulları*. Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi. CXVI, S.3, (s.67-94).
- KARASU, R. (2010). *Türk Ticaret Kanunu Tasarısına Göre Anonim Şirketlerde Genel Kurul Kararlarının Butlanı (Butlan) (C:1)*. (Prof. Dr. Fırat Öztan’a Armağan). Ankara: Turhan Kitapevi.

- KARPUZOĞLU, E. (2010). *Kurumsal Yönetişimde Yönetim Kurulu*. İstanbul: İstanbul Ticaret Odası Yayınları.
- KAYA, M. İ. (2014). *Anonim Şirket Yönetim Kurulunun Denetim ve Gözetim Görevi*. (Prof. Dr. Hakan Pekcanıtez'e Armağan). Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi. C.16 (Özel Sayı), (s.3261-3286).
- KAYIHAN, Ş. (2011). *Anonim Şirketlerde Üst Gözetim*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- KIRCA, İ., ŞEHİRALİ ÇELİK, F. H. ve MANAVGAT, Ç. (2013). *Anonim Şirketler Hukuku, (C.1)-Temel Kavram ve İlkeler, Kuruluş, Yönetim Kurulu*, Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları.
- KLEIN, A. (2002). *Audit Committee, Board of Directors Characteristics and Earnings*. *Journal of Accounting and Economics*. Vol. 33-3, (s.375-400). Doi: 10.1016/S0165-4101(02)00059-9
- KOÇER, B. (2006). *İçsel Bir Yönetişim Mekanizması Olarak Yönetim Kurulları; İMKB'de İşlem Gören Şirketlerin Yönetim Kurulu Yapısı ve İşlevleri Üzerine Bir Araştırma* Ankara: Sermaye Piyasası Kurulu Yayınları.
- KÖKSAL, A. (2012). *Kamu Gözetimi, Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumunun Özellikle Denetime İlişkin Görev ve Yetkileri ve Türk Ticaret Kanununa Etkileri Konusunda Bir Değerlendirme*, Legal Hukuk Dergisi, C.10, Sayı 113.
- KÖKSAL, A. (2010). *Türk Ticaret Kanunu Tasarısı'nın 397 ila 406 Maddeleri Arasında Düzenlenen Denetçinin Anonim Ortaklığın Bir Organı Olup Olmadığı Sorunu* (C.I). (Fırat Öztan'a Armağan). Ankara: Turhan Kitabevi.
- KÖKSAL, A. (2009). *Bağımsız Denetim Sözleşmesi*. İstanbul: Beta Yayınları.
- KPMG. (2017). *Audit Committee Guide*. Londra: KPMG International Publishment.
- KULA, V. (2006). *Kurumsal Yönetim Hissedar Korunması Uygulamaları ve Türkiye Örneği*. İstanbul: Papatya Yayıncılık.
- KURT, M. ve KAYACAN, M. (2005). *Kurumsal Yönetimde Finansal ve Yönetimsel Konular: Kurumsal Yönetim İlkelerinin İçerik Analizi*. (4. Ortadoğu İşletmecilik Kongresi). Ankara: TOBB Ekonomi ve Teknoloji Üniversitesi Yayınları.

- KÜÇÜKGÜNGÖR, A. (2018). *Kurumsal Yönetim İlkeleri Bakımından Halka Açık Şirketlerde İcrada Görevli olmayan Yönetim Kurulu Üyeleri*. Ankara: Yetkin Yayınları.
- KÜLTE, M. (2013). *İşletmelerde Denetim Komitesinin Bağımsız Denetim ve İç Denetimi Gözetimi*. İstanbul: İstanbul Ticaret Üniversitesi (Sosyal Bilimler Enstitüsü) İşletme Anabilim Dalı Muhasebe ve Denetim Yüksek Lisans Programı. (Yüksek Lisans Tezi).
- LAVELLE, L. (2002) *Enron: How Governance Rules Failed*, Business Week. Vol:3766, (s.38-39).
- LAWRANCE, P. K. (1989). *The Audit Committee, a Power Nexus for Financial Reporting and Corporate Accountability*. (PhD). The Pennsylvania State University Press.
- LENNOX, S. C. ve PARK, C. W. (2007). *Audit Firm Appointments, Audit Firm Alumni, and Audit Committee Independence*. Contemporary Accounting Research. Vol. 24-1 (s.235-258). Doi: 0.1506/F024-686L-7233-N62J.
- LEVITT, A. (1998). Securities And Exchange Commission The Numbers Game, New York: NYU Center for Law and Business.
- MALLOR P. J., BARNES A. J., BOWERS T. Ve LANGVARDT A. (2009). *Business Law The Ethical, Global, and E-Commerce Environment* (Ed:14). McGraw-Hill/Irwin Publishing.
- MANAVGAT, Ç. (2014). *Bağımsız Yönetim Kurulu Üyelerinin İşlevleri ve Sahip Olmaları Gereken Nitelikler*. Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi. C.30, S.1, (s.35-75).
- MANİSALI DARMAN, G. (2009). *Kurumsal Yönetim Uygulamalarında Yakınsamaya Hukuksal Düzenleme ve Piyasa Dinamiklerinin Etkisi*. Ankara: Başkent Üniversitesi (Sosyal Bilimler Enstitüsü) İşletme Bölümü (Doktora Tezi). (Danışman: Nalan Akdoğan).
- MANİSALI DARMAN, G. (2010). *Kurumsal Yönetimde Şeffaflık ve Hesap Verilebilirlik*. (No:394). Ankara: TÜRMOB Yayınları.

- MARKS, N. (2011). *The New Age of Internal Auditing*, Journal of Internal Auditor. Vol.58-6, (s.44-50).
- MEMİŞ, M. Ü. (2016). *Kurumsal İşletme Yönetiminde Denetimin Önemi*. Ekonomi Bilimleri Dergisi. C.8-1, (s.15-28).
- MILLON, D. (1990). *Theories of the Corporation*. Duke Law Journal. Vol.39, (s.201-262).
- NASDAQ. (2019). *NASDAQ Market Listing Requirement Section*. www.nasdaq.com adresinden erişilmiştir.
- National Association of Corporate Directors (NACD). (1999). *Report of the NACD Blue Ribbon Commission on Audit Committees: A Practical Guide*. Washington D.C: NACD Publishment.
- Non-Departmental Public Bodies. (2016). *The Audit Committee Handbook*. New York: U.S.A Government.
- NUHOĞLU, N.İ. ve ARMAĞAN, O. (2013). *The Status of Audit Committees, A Comparative Study of USA, EU and Turkey*. World of Accounting Science. Vol.15-1,(s.73-96).
- NUSBAUM, E. (1993). *POB and AICPA Issue Controversial Reccomendations*. Journal of Corporate Accounting and Finance. Sonbahar, (s.121-132). Doi: doi.org/10.1002/jcaf.3970050113
- NYSE. (2019). *Listing Guide Section*. www.nyse.com adresinden erişilmiştir.
- NYSE. (2019). *Listed Company Manual*. www.nyse.com adresinden erişilmiştir.
- ODMAN BOZTOSUN, A. (2013). *Hukuksal Açıdan Bağımsız Yönetim Kurulu Üyeliği*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- OECD. (1999). *Principles of Coprorate Governance*. Paris: OECD Publishment.
- OICU-IOSCO. (2002). *Principles of Auditor Independance and The Role of Corporate Governance in Monitoring and Auditor's Independence*. Londra:IOSCO Publishment.

- OKTAY, S. (2013). *Bağımsız Denetim Etkinliğinin Artırılmasında Denetim Hizmetinde Kalite Ve Kalite Kontrolü, ABD Düzenlemeleri*. Maliye Finans Yazıları. Vol.27, (s.42-94).
- ONBULAK, E. (2017). *Kurumsal Yönetim ve Türkiye Yansımaları*. Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi. Sayı 72 – 2017/1, (s.101-126).
- ÖZDAMAR, M. (2007). *Bankaların İç Denetiminde Yeni Bir Organ: Denetim Komitesi*. (C.II). (Prof. Dr. Hüseyin Ülgen'e Armağan). İstanbul: Vedat Kitapçılık.
- ÖZER, I. (2013). *Türk ve Yabancı Hukuk Sistemlerinde Anonim Şirket Yöneticilerinin Mali Hakları*. Ankara: Adalet Yayınevi.
- ÖZKORKUT, K. (2007). *Bağımsız Yönetim Kurulu Üyeleri*. Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırma Enstitüsü Yayınları.
- ÖZKUL, L. (2002). *ABD Sermaye Piyasalarında Yaşanan Son Gelişmelerin ve ABD'de Yürürlüğe Giren 2002 Tarihli Sarbanes-Oxley Kanunu'nun Türk Sermaye Piyasası Açısından Değerlendirilmesi*, Ankara: Sermaye Piyasası Yayınları.
- ÖZSOY, Z. (2011). *Kurumsal Yönetim ve Yönetim Kurulları*. Ankara: İmge Kitabevi.
- PASLI, A. (2005). *Anonim Ortaklık Kurumsal Yönetimi*. İstanbul: Çağa Hukuk Vakfı Yayınları.
- POROY, R., TEKİNALP, Ü. ve ÇAMOĞLU E. (2010). *Ortaklıklar ve Kooperatifler Hukuku*. İstanbul: Seçkin Yayıncılık.
- POSTACI ÖZÇELİK, A. D. (2015). *Kurumsal Yönetim İlkeleri Işığında Yönetim Kurulunun Yapılanma Biçimi*. Uluslararası Antalya Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, C.3, S.6, (s.157-173).
- Pricewaterhousecoopers. (2016). *PWC-ecoDa Guidance for Audit Committees*, New York: PWC Publishment.
- Pricewaterhousecoopers. (1999). *Audit Committees: Best Practices for Protecting Shareholder Interests*. New York: PWC Publishment.
- Pricewaterhousecoopers.(2003). *Audit Committees - Good Ptactices for Meeting Market Expectations (Ed:2)*. New York: PWC Publishment.

- Public Oversight Board (POB). (1993). *Public Oversight Board In Public Interest- A Special Report*. New York: American Institute of Certified Public Accountants.
- Public Oversight Board (POB). (1995). *Directors, Management and Auditors – Allies in Protecting Shreholder Interest*. New York: American Institute of Certified Public Accountants.
- PULAŞLI, H. (2015). *Şirketler Hukuku Şerhi* (C. I ve II). Ankara: Adalet Yayınevi.
- PULAŞLI, H. (2002). *Yeni Tüzük Hükümlerine Göre Avrupa Anonim Şirketi*. Bankacılık ve Ticaret Hukuku Dergisi. C.21,S.4, (s.5-26).
- PULAŞLI, H. (2003). *Corporate Governance – Anonim Şirket Yönetiminde Yeni Modeli*. Ankara: Banka ve Ticaret Hukuku Araştırmaları Enstitüsü Yayınları.
- PULAŞLI, H. (2013). *İsviçre ve Alman Hukuku ile Karşılaştırmalı, Notlu ve İçtihatlı Türk Ticaret Kanunu ve İlgili Mevzuat*. Ankara: Adalet Yayınevi.
- PULAŞLI, H. (2013). *Şirketler Hukuku Genel Esaslar*. Ankara: Adalet Yayınevi.
- RAGHUNANDAN, K., RAMA, V. ve SCARBROUGH, D. P. (1998). *Accounting and Auditing Knowledge Level of Canadian Audit Committees: Some Empirical Evidence*. Journal of International Accounting, Auditing and Taxation. Vol:7-2, (s.181-194). Doi: 10.1016/S1061-9518(98)90013-1.
- RAINSBURY, A. E., BRADBURY, M. ve CAHAN, F. S. (2009). *The Impact of Audit Committee Quality on Financial Reporting Quality and Audit Fees*. Journal of Contemporary Accounting & Economics. Vol. 5-1, (s.20-33). Doi: doi.org/10.1016/j.jcae.2009.03.002
- ROTH, J. Ve EPERSEN D. (2003). *Internal Auditor's Role in Corporate Governance*. Florida: The IIA Research Foundation.
- RUPLEY, H. K., ALMER, D. E. ve PHILBRICK, R. D. (2011). *Audit Committee Effectiveness: Perceptions of Public Company Audit Committee Members Post-SOX*. Research In Accounting Regulation. Vol.23-2, (s.138-144). Doi: doi.org/10.1016/j.racreg.2011.06.005.
- SALTIK, N. (2007). *İç Kontrol Standartları*. Bütçe Dünyası Dergisi. C.2, S.26, (s.58-69).

- Sarbanes Oxley Act. (2002). *Public Law, Sarbanes Oxley Act of 2002*. Public Law:107-204. (dated July 30, 2002).
- SARENS, G., BEELDE, De I. ve EVERAERT, P. (2009). *Internal Audit: A Comfort Provider to the Audit Committee*. The British Accounting Review, Vol.41-2, (s.90-106).
- Securities And Exchange Commission (SEC). (2000). *Adopting Changes for Listing Requirements for the NAD, AMEX and NYSE Regarding Audit Committee*. (Release No: 34-42231-32-33). <https://www.sec.gov/rules/final/34-42266.htm> adresinden erişilmiştir.
- Securities And Exchange Commission (SEC). (2003). *Final Rule: Disclosure Required by Sections 406-407 of the Sarbanes Oxley Act of 2002*. (Release No. 33-8177A; 34-47235A; File No. S7-40-02). <https://www.sec.gov/rules/final/33-8177a.htm> adresinden erişilmiştir.
- SPIRA, F. L. (1998). *An Evolutionary Perspective on Audit Committee Effectiveness, Corporate Governance – An International Review*, Vol.6-1, (s.29-38). Doi:10.1111/1467-8683.00077.
- STILES, P. (2013). *Board Committees, The Oxford Handbook of Corporate Governance*. Oxford: Oxford University Press.
- TEKİL, F. (1993). *Anonim Şirketler Hukuku*. İstanbul: Fakülteler Matbaası.
- TEKİL, F. (2001). *Anonim Şirketlerde Yetki Sorunları*. (Prof. Dr. Erdoğan Moroğlu'na 65. Yaş Günü Armağanı). İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım.
- TEKİNALP, Ü. (2003). *Anonim Ortaklıklara İlişkin Yeni Hukuk Politikalarının ve Yönetim Denetim Felsefelerinin Dinamikleri İle Bunlar Arasındaki İlişki*, (Prof. Dr. Turgut Kalpsüz'e Armağan). Ankara: Turhan Kitabevi.
- TEKİNALP, Ü. (2009). *Genel Kurul Kararlarının Butlanında Anonim Ortaklığa Özgü Sebeplerin Kabulü İhtiyacı*. Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi. C.25, S.4, (s.5-16).
- TEKİNALP, Ü. (2011). *Tek Kişi Ortaklık-I*. İstanbul: Vedat Kitapçılık.
- TEKİNALP, Ü. (2013). *Sermaye Ortaklıklarının Yeni Hukuku*. İstanbul: Vedat Kitapçılık.

- TEKİNALP, Ü. (2009). *Ünal Tekinalp'in Banka Hukukunun Esasları*. İstanbul: Vedat Kitapçılık.
- The Cohen Commission. (1978). *The Commission on Auditor's Responsibilities: Report, Conclusions and Recommendations*. New York: AICPA Publishing.
- The IIA Research Foundation. (2003). *Assessment Guide for U.S, Legislative, Registry an Listing Exchange Requirement Affecting Internal Auditing*. Florida: The IIA Research Foundation.
- Treadway Commission. (1987). *Treadway Report, Fraud Commision Issues Final Report*. San Diego: Sixteenth Annual Securities Regulation Institute.(The University of California).
- TURANLI, H. (2013). *Yeni Türk Ticaret Kanunu Işığında Anonim Şirket Yönetim Kurulu Kararlarının Hükümsüzlüğü*. Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi. C.XVII, S.1-2, (s.939-960).
- TURLEY, S. ve ZAMAN, M. (2007). *Audit Committee Effectiveness: Informal Processes and Behavioural Effects*. *Accounting, Auditing & Accountability Journal*. Vol. 20, No. 5, (s.765-788). Doi:10.1108/09513570710779036.
- TUZCU, A. (2004). *Halka Açık Şirketlerde Kurumsal Yönetim Anlayışı: İMKB 100 Örneği*, Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. (İşletme Anabilim Dalı). Doi: 10.1501/0003438.
- Türk Borçlar Kanunu (TBK). (2011). (11.01.2011 tarihinde kabul edilen ve 04.02.2011 tarih ve 27836 nolu Resmi Gazete'de yayınlanan). *6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu*.
- Türk Ticaret Kanunu (TTK). (2011). (13.01.2011 tarihinde kabul edilen ve 14.02.2011 tarih ve 27846 no.lu Resmi Gazete'de yayınlanan). *6102 sayılı Türk Ticaret Kanunu*.
- TÜSİAD. (2005). *Kurumsal Yönetim En İyi Uygulama Kodu: Yönetim Kurulunun Yapısı ve İşleyişi*. (Yayın No:336). İstanbul: TÜSİAD Yayınları.
- TÜSİAD. (2012). *Uygulama Örnekleri İle Birlikte A'dan Z'ye Denetim Komiteleri*. (Yayın No: TÜSİAD-T/2012-06/527). İstanbul: TÜSİAD Yayınları.

- UYAR, S. (2004). *Denetim Komitesi ve Türkiye Uygulaması*. (Doktora Tezi). İstanbul: İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- UYAR, S. (2005). *İç Denetçi İle Denetim Komitesi Arasında Nasıl Bir İlişki Olmalıdır?*. Türkiye İç Denetçiler Enstitüsü (TİDE) İç Denetim Dergisi, S.12.
- UZAY, Ş. (1999). *İşletmelerde İç Kontrol Sistemini İncelemenin Bağımsız Dış Denetim Karar Sürecindeki Yeri ve Türkiye'deki Denetim Firmalarına Yönelik Bir Araştırma*. (Yayın No:132). Ankara: Sermaye Piyasası Kurulu Yayınları.
- ÜÇİŞİK, G. ve ÇELİK, A. (2013). *Anonim Ortaklıklar Hukuku* (C.1). Ankara: Adalet Yayınevi.
- ÜNAL, A. C. (2014). *Türk ve Yabancı Hukuk Sistemlerinde CEO'nun Hukuki Durumu*, Ankara: Adalet Yayınevi.
- ÜNAL, M. (1982). *Anonim Ortaklıklarda Yönetim ve Yönetim Görevlerinin Murahhaslara Bırakılması*. Banka ve Ticaret Hukuku Dergisi. C.11, S.4, (s.77-86).
- ÜNAL, T. (2006). *Basel II ve Kurumsal Yönetim*. Ankara: (Referans Gazetesi) Türkiye Kurumsal Yönetim Derneği Makalesi. 23.08.2019 tarihinde <http://www.denetimnet.net/Userfiles/Documents/pdf/targanunal.pdf> adresinden erişilmiştir.
- VERSCHOOR, CC. (2002). Reflections on the Audit Committee's Role. Institute of Internal Auditors. Journal of Internal Auditor. Vol.59-2, (s.26-52).
- VICKNAIR, D., HICKMAN, K. ve Carnes K. (1993). *A Note on Audit Committee Independence: Evidence from the NYSE on Gray Area Directors*. Accounting Horizons. Vol.7—1, (s.53-57).
- WAGNER, K. J. (2000). *Asking the Right Questions – Sage Advice for Audit Committee*. Journal of Directors & Boards (September). (s.2-5).
- WEBSTER, M. (2007). *The Director's Handbook: Your Duties, Responsibilities and Liabilities* (Ed.3). Londra: Kogan Page Publishing.
- WOLFE, A. (1993). *The Modern Corporation, Private Agent or Public Actor*. 50. Washington and Lee Law Review, Vol:50-4, (s.1673-1696).

YANLI, V. (1997). *İsviçre Anonim Ortaklıklar Hukukunda İşbölümü İlkesi ve Yönetim Kurulunun Münhasır Yetkileri*. İstanbul: İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası. C.55, S.3, (s.261-278).

YASAMAN, H. (2013). *Banka Hukuku*. İstanbul: Vedat Kitapçılık.

YILANCI, M. (2006). *İç Denetim*. Eskişehir: Nobel Yayın Dağıtım.

ZENGİN, A.N. ve ALTIOK YILMAZ, A. (2017). *Kurumsal Yönetim İlkeleri ve Standartları*. Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, C.10, S.48, (s.684-702).

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS TEZ ÇALIŞMASI ORJİNALLİK RAPORU

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞI'NA

Tarih: 23/09/2019

Tez Başlığı : **Türk Hukuku'nda Anonim Ortaklıkta Denetim Komitesi ve Denetimin İşlevi**

Yukarıda başlığı gösterilen ve Danışmanlığımda hazırlanan tez çalışmasının a) Kapak sayfası, b) Giriş, c) Ana bölümler ve d) Sonuç kısımlarından oluşan toplam 104 sayfalık kısmına ilişkin, 23/09/2019 tarihinde Turnitin adlı intihal tespit programından aşağıda işaretlenmiş filtrelemeler uygulanarak alınmış olan orijinallik raporuna göre, tezin benzerlik oranı % 19 'dur.

Uygulanan filtrelemeler:

- 1- ☒ Kabul/Onay ve Bildirim sayfaları hariç
- 2- ☐ Kaynakça hariç
- 3- ☐ Alıntılar hariç
- 4- ☒ Alıntılar dâhil
- 5- ☒ 5 kelimeden daha az örtüşme içeren metin kısımları hariç

Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Tez Çalışması Orijinallik Raporu Alınması ve Kullanılması Uygulama Esasları'nı inceledim ve bu Uygulama Esasları'nda belirtilen azami benzerlik oranlarına göre tez çalışmasının herhangi bir intihal içermediğini; aksinin tespit edileceği muhtemel durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

TEZ DANIŞMANI:

AD/SOYAD: Sibel HACİMAHMUTOĞLU

UNVAN: Doç. Dr.

İMZA:

TEZİ HAZIRLAYAN ÖĞRENCİ BİLGİLERİ:

Adı Soyadı: NİHAN ECE HASARPA

Öğrenci No: N14225224

Anabilim Dalı: Özel Hukuk Anabilim Dalı

Programı: Özel Hukuk Tezli Yüksek Lisansı

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TEZ ÇALIŞMASI ETİK KOMİSYON MUAFİYETİ FORMU

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
ÖZEL HUKUK ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞI'NA

Tarih: 23.09.2019

Tez Başlığı: **TÜRK HUKUKUNDA ANONİM ORTAKLIKTAKİ DENETİM KOMİTESİ VE DENETİMİN İŞLEVİ**
Yukarıda başlığı gösterilen tez çalışmam:

1. İnsan ve hayvan üzerinde deney niteliği taşımamaktadır,
2. Biyolojik materyal (kan, idrar vb. biyolojik sıvılar ve numuneler) kullanılmasını gerektirmemektedir.
3. Beden bütünlüğüne müdahale içermemektedir.
4. Gözlemsel ve betimsel araştırma (anket, mülakat, ölçek/skala çalışmaları, dosya taramaları, veri kaynakları taraması, sistem-model geliştirme çalışmaları) niteliğinde değildir.

Hacettepe Üniversitesi Etik Kurullar ve Komisyonlarının Yönergelerini inceledim ve bunlara göre tez çalışmamın yürütülebilmesi için herhangi bir Etik Kurul/Komisyon'dan izin alınmasına gerek olmadığını; aksi durumda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve yukarıda vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Gereğini saygılarımla arz ederim.

Adı Soyadı: NİHAN ECE HASARPA
Öğrenci No: N14225224
Anabilim Dalı: Hukuk Fakültesi/ Özel Hukuk Anabilim Dalı
Programı: Özel Hukuk Tezli Yüksek Lisansı
Statüsü: ☒ Yüksek Lisans ☐ Doktora ☐ Bütünleşik Doktora

Tarih ve İmza

23.09.2019

DANIŞMAN GÖRÜŞÜ VE ONAYI

UYGUNDUR.

Doç. Dr. SİBEL HACİMAHMUTOĞLU

Detaylı Bilgi: <http://www.sosyalbilimler.hacettepe.edu.tr>

Telefon: 0-312-2976860

Faks: 0-3122992147

E-posta: sosyalbilimler@hacettepe.edu.tr